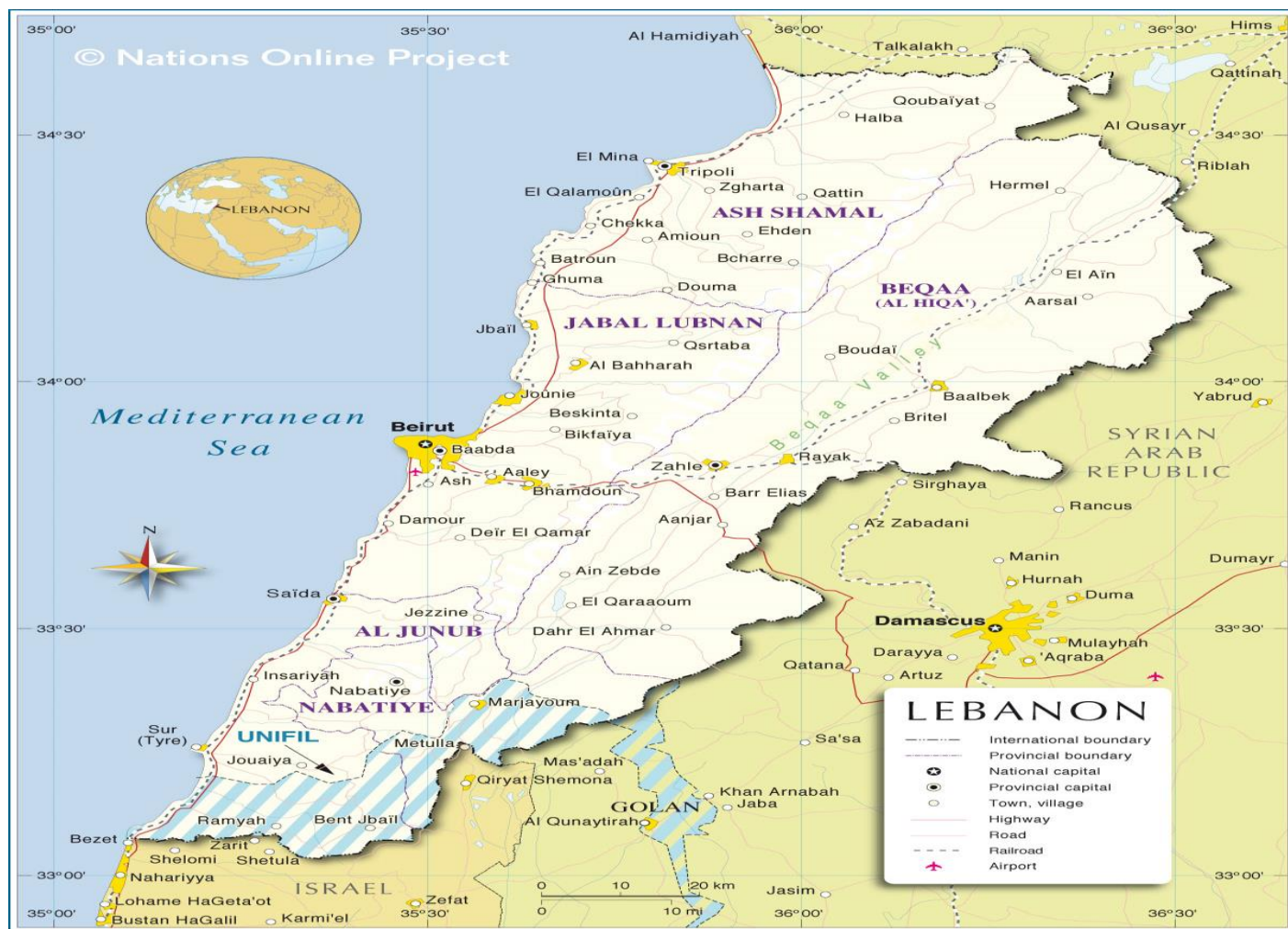

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΒΗΡΥΤΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΛΙΒΑΝΟΣ 2019 - ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

New Naccache, Rue 64,
Imm. Ant. Boukather, No 85
B.P. 309, Beirut - LEBANON
Tel: (00961) 4-521701, 4-521700
Fax: (00961) 4-418774
E-Mail: ecocom-beirut@mfa.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ		
		Σελίδα
I.	Γενικά Χαρακτηριστικά	
1.	Γεωγραφία	4
2.	Πληθυσμός – Επίπεδο Διαβίωσης	4
3.	Επισιτιστική Ασφάλεια	5
4.	Θρησκεία-Πολιτικό Σύστημα-Πολίτευμα	5
5.	Νόμισμα	6
6.	Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις	6
6.1	Σχέσεις με Ευρωπαϊκή Ένωση / Διάσκεψη Δωρητών CEDRE	7
6.2	Σχέσεις με Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου	9
6.3	Λοιπές Διεθνείς Συμφωνίες	10
7.	Υποδομές - Μεταφορές	11
7.1	Ενέργεια	11
7.2	Υδρογονάνθρακες	12
7.3	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας – Προβλήματα/Προοπτικές	14
7.4	Υδατα	17
7.5	Τηλεπικοινωνίες – Τεχνολογίες Πληροφορικής	18
7.6	Μεταφορές / Αεροπορικές χερσαίες / Θαλάσσιες	19
7.7	Ελεύθερες Ζώνες	21
II.	Οικονομία Λιβάνου 2019	
1.	Παρούσα κατάσταση – Αιτίες & αποτελέσματα της κρίσης	22
2.	Τομείς της Οικονομίας	27
2.1	Αγροτική Οικονομία	28
2.2	Βιομηχανία	28
2.3	Υπηρεσίες	29
2.3.1	Τραπεζικός Κλάδος	30
2.3.2	Τουρισμός	31

2.3.3	Κατασκευές – Ανάπτυξη Ακινήτων	32
3.	Επενδύσεις	33
4.	Δημόσιες Συμβάσεις / Διαγωνισμοί	35
5.	Καθεστώς επίλυσης εμπορικών διαφορών	35
6.	Εκθέσεις	36
7.	Εμπορικό Καθεστώς	36
8.	Εξωτερικό Εμπόριο Λιβάνου	37
III.	Οικονομικές & Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Λιβάνου 2018	
1.	Οικονομικές & Εμπορικές σχέσεις	39
2.	Τουριστικές ροές	42
3.	Δράσεις προώθησης ελληνικών προϊόντων & υπηρεσιών	42
4.	Συμπεράσματα-Προτάσεις	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	48

1. Γεωγραφία

Ο Λίβανος ευρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Μεσογείου. Έχει έκταση 10.452 τετρ. χιλ. (ένα δέκατο περίπου εκείνης της Ελλάδος). Συνορεύει βορείως και ανατολικά με την Συρία και νοτίως με το Ισραήλ. Η διαμόρφωση του εδάφους είναι έντονα ορεινή (πλέον του ημίσεος της εκτάσεως βρίσκεται σε υψόμετρο άνω των 1.000 μέτρων). Αποτελείται από μια στενή παράκτια ζώνη μήκους άνω των 200 χιλ. και πλάτους που κυμαίνεται από 40 έως 70 χιλιόμετρα, η οποία διατρέχεται παράλληλα σε όλο το μήκος της από δύο μεγάλους ορεινούς όγκους, τις οροσειρές του όρους Λίβανος που εκτείνεται κατά μήκος των δυτικών ακτών και του όρους Αντιλίβανος που περιβάλλει τα ανατολικά σύνορα με τη Συρία. Μεταξύ των οροσειρών βρίσκεται η εξαιρετικά εύφορη κοιλάδα Μπεκάα, όπου συγκεντρώνονται κατά κύριο λόγο οι αγροτικές δραστηριότητες. Επίσημη γλώσσα είναι η Αραβική και ομιλούνται ευρέως η αγγλική και η γαλλική.

2. Πληθυσμός – Επίπεδο διαβίωσης

Ο πληθυσμός εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 6 εκατ. κατοίκους (μέση εκτίμηση Ην.Εθνών). 30% περίπου του πληθυσμού είναι ηλικίας κάτω των 15 ετών. Η πληθυσμιακή πυκνότητα - από τις υψηλότερες διεθνώς - ανέρχεται σε 580 κατοίκους ανά τετρ. χιλ. περίπου. Το ποσοστό αναλφαβητισμού ανέρχεται σε 11,5%. Επίσημη απογραφή έχει πραγματοποιηθεί μόνο δύο φορές, το 1932 κατά την διάρκεια της γαλλικής εντολής, και το 1996. Τα αποτελέσματα και των δύο απογραφών αμφισβητήθηκαν έντονα, λόγω των πολιτικών εντάσεων που υφέρπουν στη χώρα και εδράζονται στις εξαιρετικά εύθραυστες ισορροπίες μεταξύ των πολυάριθμων θρησκευτικών δογμάτων. Η Βηρυτός, πρωτεύουσα, είναι η μεγαλύτερη πόλη με 2 εκατ. κατοίκους, η οποία ως προς την ποιότητα ζωής -κατά τον κατάλογο Mercer 2017 Quality of Living Rankings- κατετάγη 180η σε 231 χώρες. Άλλες σημαντικές πόλεις στις παράκτιες περιοχές είναι η Τρίπολη, η Σιδώνα, η Τύρος και στην ενδοχώρα η Nabatieh και η Zahle. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού το 2018 ανήλθε σε 2,6% (Παγκόσμια Τράπεζα) και η μέση ηλικία ανέρχεται στα 29 έτη. Το μουσουλμανικό στοιχείο αποτελεί την πλειοψηφία, αντιπροσωπεύοντας 60% του συνολικού πληθυσμού. Την πλειοψηφία του χριστιανικού στοιχείου αποτελούν οι Μαρωνίτες και οι Ελληνορθόδοξοι και του μουσουλμανικού οι σίιτες. Το εργατικό δυναμικό εκτιμάται κατά προσέγγιση σε 1.625.000 άτομα. Το ποσοστό της ανεργίας εκτιμάται ότι το 2019 ανήλθε σε 20-25%. Σημαντικό ποσοστό της απασχόλησης καταγράφεται στην παραοικονομία, η οποία υπολογίζεται ότι υπερβαίνει 30% του ΑΕΠ (πηγή: Byblos Bank). Η λιβανική διασπορά υπολογίζεται περίπου σε 15 - 17 εκατομμύρια λιβάνιους πολίτες (10 εκατ. στη Βραζιλία και 2 εκατ. στην Αργεντινή και την Παραγουάη). Στο Λίβανο ευρίσκονται, επίσης, και 300.000 έως 600.000 αλλοδαποί εργαζόμενοι από τη Συρία, την Αίγυπτο, την Αιθιοπία, τη Σρί Λάνκα, τις Φιλιππίνες και άλλες χώρες (ανεπίσημες εκτιμήσεις αναφέρουν ότι ανέρχονται σε 700 – 800 χιλ.). Το 2018, στη χώρα κατεγράφησαν επισήμως τουλάχιστον 1,6 εκατ. Σύριοι πρόσφυγες. Η περιφερειακή αστάθεια και η εισροή των προσφύγων έχει θέσει τη χώρα υπό σοβαρή πίεση, επιδεινώνοντας τις προϋπάρχουσες ευπάθειες (αυξημένη ζήτηση για τις ήδη ελλειμματικές δημόσιες υπηρεσίες/ανεπαρκείς υποδομές παροχής υγείας, εκπαίδευσης, ηλεκτρικής ενέργειας, υδάτων και διαχείρισης αποβλήτων). Οι οικονομικοί δείκτες δείχνουν ότι η χώρα είναι ανεπτυγμένη σε ορισμένους τομείς όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη, οι οποίες ευρίσκονται σε σχετικά υψηλό επίπεδο. Ωστόσο, οι αντιθέσεις είναι μεγάλες, με σημαντικές περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά στην πρόσβαση

στις δημόσιες υπηρεσίες, την απασχόληση και τις υποδομές. Στην πρωτεύουσα και κυρίως στα προάστια, η -παρεχόμενη από τη δημόσια εταιρεία- ηλεκτρική ενέργεια είναι διαθέσιμη κατά μέσο όρο 12 ώρες την ημέρα, ενώ το υπόλοιπο της ημέρας καλύπτεται από παροχές ιδιωτικού τομέα (γεννήτριες).

Από το 2012 ο κατώτατος μισθός ανέρχεται σε περίπου USD 450 και το κατώτατο ημερομίσθιο σε \$ 20 ΗΠΑ. Το κόστος διαβίωσης είναι σε υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με διεθνή μελέτη η Βηρυτός κατετάγη ως η 9η πιο ακριβή πόλη διεθνώς το 2018 (ακριβότερη από Ν.Υόρκη, Σαγκάη και Λωζάνη) και πρώτη μεταξύ των αραβικών χωρών.

3. Επισιτιστική Ασφάλεια

Εισαγωγή τροφίμων: Ο Λίβανος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές τροφίμων. Η εγχώρια παραγωγή σιτηρών καλύπτει κατά μέσο όρο 17% περίπου τις ανάγκες κατανάλωσης. Η περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, συμπεριλαμβανομένων της Ουκρανίας και της Ρωσίας, είναι η κύρια πηγή των εισαγόμενων στο λιμένα Βηρυτού σιτηρών. Οι κάτοικοι των πόλεων στις παραμεθόριες περιοχές της χώρας εξαρτώνται από τα εισαγόμενα τρόφιμα προέλευσης Συρίας. Σε εθνικό επίπεδο, τα δημόσια σιλό έχουν αποθηκευτικό δυναμικό κάλυψης 2,5 μηνών της συνολικής κατανάλωσης (UNDP).

Παραγωγή τροφίμων: Η γεωργική παραγωγή είναι συγκεντρωμένη στην κοιλάδα Μπεκάα, η οποία αντιπροσωπεύει 59% της συνολικής έκτασης που χρησιμοποιείται για την παραγωγή δημητριακών. Επίσης, 40% των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ελαιολάδου στη χώρα ευρίσκονται στο Βορρά.

Πρόσβαση Τροφίμων: Η λιβανική πίτα (αντίστοιχη της φρατζόλας) επιδοτείται και πωλείται LL 1.500 (δολάρια Η.Π.Α. 1) ανά 900 γραμμάρια. Άλλα προϊόντα δεν επιδοτούνται και οι τιμές των τροφίμων έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Το μέσο νοικοκυριό δαπανά 20-30% των αποδοχών σε τρόφιμα. Βάσει του σχετικού Δείκτη (Food Sustainability Index) της βάσης δεδομένων του Economist Intelligence Unit ο Λίβανος κατατάσσεται 31ος διεθνώς μεταξύ 34 χωρών και προτελευταίος μεταξύ 7 αραβικών χωρών.

4. Θρησκεία – Πολιτικό Σύστημα - Πολίτευμα

Ο Λίβανος είναι πολυθρησκευτική χώρα. Υπάρχουν 18 αναγνωρισμένες επίσημα θρησκευτικές κοινότητες που διατηρούν πρωταγωνιστικό ρόλο στην πολιτική, στις δημόσιες λειτουργίες και τις κοινωνικές δραστηριότητες. Ο κοινωνικός ιστός του Λιβάνου λειτουργεί στη βάση λεπτών ισορροπιών δεδομένου ότι υφέρπουσες εντάσεις μεταξύ των κοινοτήτων των διαφορετικών θρησκευτικών και πολιτικών ομάδων δύνανται να οδηγήσουν σε εκρήξεις κυριολεκτικά και μεταφορικά με την ελάχιστη πρόκληση. Η εκάστοτε Κυβέρνηση της χώρας προκύπτει από επισφαλείς συμμαχίες πολιτικών διαιρεμένων στη βάση θρησκευτικών δογμάτων, όπου κάθε ομάδα προσπαθεί να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της, με αποτέλεσμα να βρίσκονται συχνά προ αδιεξόδου. Διοικητικά διαιρείται σε 8 επαρχίες Μπεκάα, Βηρυτός, Β. Λίβανος, Ν. Λίβανος, Όρος Λίβανος, Ναμπατίγιε, Ακκάρ και Μπααλμπέκ-Χερμέλ. Το πολίτευμα του Λιβάνου είναι δημοκρατία, με ιδιάζον κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο θεσμοθετήθηκε από την εποχή της ανακήρυξης της ανεξαρτησίας από τη Γαλλία (1943). Στηρίζεται στην κατανομή των εξουσιών και των δημοσίων αξιωμάτων, κατά τρόπο ώστε να τηρούνται οι λεπτές θρησκευτικές, κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες. Στο πλαίσιο αυτό, ο καταστατικός χάρτης της χώρας ορίζει την κατανομή μεταξύ των τριών σημαντικότερων

πολιτειακών θεσμών: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι χριστιανός μαρωνίτης (το ύπατο αξίωμα της χώρας-εκλέγεται από το Κοινοβούλιο κάθε 6 χρόνια), ο Πρωθυπουργός μουσουλμάνος σουνίτης και ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου μουσουλμάνος σίιτης. Η κατανομή των ρόλων και των αξιωμάτων διατρέχει όλο τον ιστό και τους θεσμούς διακυβέρνησης της χώρας, από την κατανομή των εδρών στο κοινοβούλιο (128 έδρες που επιμερίζονται ισομερώς μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων), μέχρι τη στελέχωση υψηλόβαθμων θέσεων στις Ένοπλες Δυνάμεις (ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου πρέπει να είναι Δρούζος μουσουλμάνος) και από τις διευθυντικές θέσεις σε δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς, μέχρι τον ορισμό δημάρχων στις περιφέρειες της χώρας. Σημειώνεται ότι οσάκις η διακυβέρνηση της χώρας ευρίσκεται σε πολιτικό αδιέξοδο η νομοθετική εξουσία κατ' ουσίαν αναστέλεται εφόσον τα δύο ανώτατα θεσμικά συλλογικά όργανα Υπουργικό Συμβούλιο / Κοινοβούλιο συνέρχονται σπάνια και κατά κανόνα χωρίς αποτέλεσμα (τα νομοθετήματα αφού λάβουν την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου υποβάλλονται στο Κοινοβούλιο προς επικύρωση). Οι κοινοβουλευτικές εκλογές γίνονται κάθε 4 χρόνια. Είχαν πραγματοποιηθεί το 2009 και διεξήχθησαν εκ νέου το Μάιο 2018, ενώ ο σχηματισμός κυβέρνησης ήρθε μετά την άκαρπη πάροδο 9 μηνών διαβουλεύσεων. Το 2018, μετά 13 έτη κατά τα οποία δεν υφίστατο εγκεκριμένος Προυπολογισμός (τελευταίος Προυπολογισμός το 2005), η επετευχθείσα πολιτική συναίνεση είχε ως αποτέλεσμα τη ψήφιση Προυπολογισμού έτους 2017 (σημαντική θεσμική βελτίωση). Ο προϋπολογισμός 2019 δεν έχει ψηφιστεί ακόμη (Ιουλ 2019).

Η Κυβέρνηση διαμόρφωσε γιγαντιαίο επενδυτικό σχέδιο (Capital Investment Program,CIP) για την κατασκευή και βελτίωση υποδομών ύψους \$ 16 δις περίπου το οποίο παρουσιάστηκε διεθνώς στη Διάσκεψη των Παρισίων τον Απρίλιο 2018 (Cedre Conference). Το εν λόγω Σχέδιο κατέστη δυνατό να συγκεντρώσει χρηματοδότηση ύψους \$ 11,1 δις περίπου υπό μορφή κυρίως χαμηλότοκων δανείων (\$ 10,2 δις), καθώς και δωρεών ύψους \$ 860 εκατ. (υψηλότερη δωρεά της Τουρκίας ύψους \$200 εκατ). Απαραίτητη προϋπόθεση για να προχωρήσει η προαναφερόμενη χρηματοδότηση είναι η βελτίωση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Ο Λίβανος δεσμεύθηκε να θεσπίσει δημοσιονομική εξυγίανση 5% του ΑΕΠ σε διάστημα πέντε ετών, ενισχύοντας τη συλλογή των φόρων και μειώνοντας τις μεταβιβάσεις κεφαλαίων προς την κρατική εταιρεία ηλεκτρισμού. Χωρίς μείωση των δημοσιονομικών αναγκών δανεισμού θα αναλάβει η Κεντρική Τράπεζα (Banque du Liban) τη στήριξη των δημοσιονομικών με τη διατήρηση των εισροών καταθέσεων και την ενίσχυση των συναλλαγματικών αποθεμάτων και της εμπιστοσύνης στην πρόσδεση της Λιβανικής Λίρας στο δολάριο. Η διαφθορά είναι παρούσα σε όλη την κοινωνία και σε όλους τούς τομείς της κυβέρνησης. Από τις 180 χώρες που αξιολογήθηκαν βάση του Δείκτη Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας, το 2017, ο Λίβανος κατετάγη στη θέση 141.

5. Νόμισμα

Το επίσημο νόμισμα είναι η Λιβανική Λίρα. Είναι προσδεδεμένη στο δολάριο Η.Π.Α., η χρήση του οποίου είναι εξαιρετικά διαδεδομένη στις καθημερινές συναλλαγές. Η Κεντρική Τράπεζα της χώρας ακολουθεί με συνέπεια την τελευταία 15ετία, πολιτική σταθερής ισοτιμίας του εθνικού νομίσματος έναντι του δολαρίου επιτρέποντας ένα εξαιρετικά περιορισμένο εύρος διακύμανσης από 1.500 έως 1.515 Λ.Λ. / \$ Η.Π.Α. Από τον Οκτώβριο 2019 με το ξέσπασμα των διαδηλώσεων στην χώρα και την παραίτηση της Κυβέρνησης η πορεία της είναι πτωτική στην ελεύθερη αγορά των ανταλλακτηρίων αγγίζοντας και τις 5.000 λίρες / δολλάριο.

6. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

Ο Λίβανος σε διεθνές επίπεδο είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών και των περισσότερων ειδικότερων οργανισμών, ορισμένων από τους οποίους όπως η ESCWA (**ECONOMIC AND SOCIAL COMMISSION FOR WESTERN ASIA, UN-ESCWA**) εδρεύουν στη Βηρυτό. Συμμετέχει στους G -24, στην ομάδα G-77 και είναι υποψήφιος -υπό καθεστώς παρατηρητή- στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.). Σε περιφερειακό επίπεδο είναι μέλος του Αραβικού Συνδέσμου, του Οργανισμού της Ισλαμικής Διάσκεψης και άλλων εξειδικευμένων οργανισμών (ABEDA -Αραβική Τράπεζα για την Οικονομική Ανάπτυξη της Αφρικής, AFESD – Αραβικό Ταμείο για την Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη, Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης).

Δωρητές

Οι κυριότεροι χορηγοί είναι περιφερειακοί και διεθνείς οργανισμοί, χώρες-δωρητές και ιδρύματα που παρέχουν επιδοτούμενα μακροπρόθεσμα δάνεια με περίοδο χάριτος 5 ετών και χαμηλά επιτόκια (2 - 5%). Συγκεκριμένα, η βοήθεια παρέχεται κυρίως από αραβικά κεφάλαια ανάπτυξης (40% των συνολικών ενισχύσεων) και την Ευρωπαϊκή Ένωση (30%). Η Παγκόσμια Τράπεζα συμβάλλει κατά 17% στα χορηγούμενα δάνεια (τρέχουσες συνολικές δεσμεύσεις προς το Λίβανο ανέρχονται σε περίπου \$ 1,3 δις Η.Π.Α.). Το Συμβούλιο για την Ανάπτυξη και την Ανασυγκρότηση (**COUNCIL FOR DEVELOPMENT AND RECONSTRUCTION, CDR**), το οποίο διαχειρίζεται το μεγαλύτερο τμήμα της διεθνούς βοήθειας, καταγράφει 35 πηγές χρηματοδότησης από τις οποίες 10 πηγές συνεισφέρουν ποσοστό 90%. Στη συνολική χρηματοδότηση των προαναφερομένων συμβάσεων η αλλοδαπή συμμετοχή ανέρχεται σε \$ 5,5 δις. Η Παγκόσμια Τράπεζα παρείχε 16,6% των συνολικής χρηματοδότησης, Αραβικό Ταμείο Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 12,8%, Ταμείο Κουβέιτ για την Αραβική Οικονομική Ανάπτυξη 11,7% και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων 8,9%, Ταμείο Σ. Αραβίας 8%, Ευρωπ. Ένωση 6,6%, Ιταλική Κυβέρνηση 5% και Υπηρεσία Αναπτυξιακής Συνεργασίας Γαλλίας 3,7%.

6.1. Οι σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης και Λιβάνου χρονολογούνται από το 1977. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας συνιστά το κύριο πλαίσιο των σχέσεων Ε.Ε. - Λιβάνου. Η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος και από τους σημαντικότερους χορηγούς των εξωτερικών ενισχύσεων (30% του συνόλου, Ευρ. Επιτροπή, Ευρ. Τράπεζα Επενδύσεων και τα κράτη μέλη). Το 2002, υπεγράφη Συμφωνία Σύνδεσης η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2006. Η οικονομική συνιστώσα της Συμφωνίας Σύνδεσης, ρυθμίζεται σε ενδιάμεση συμφωνία με πεδία εφαρμογής την απελευθέρωση του εμπορίου αγαθών (με ορισμένες εξαιρέσεις και καθυστερήσεις στην εκτέλεση) και την παροχή ενισχύσεων για τη βελτίωση διαφόρων τομέων του οικονομικού ιστού της χώρας.

Η στήριξη της Ε.Ε. προς το Λίβανο

Το μεγαλύτερο τμήμα της βοήθειας της Ε.Ε. προς το Λίβανο προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονίας και Εταιρικής σχέσης. Οι προτεραιότητες της Ε.Ε. στο Λίβανο, εγκεκριμένες από κοινού, καθορίζονται στο Εθνικό Ενδεικτικό Πρόγραμμα (**NATIONAL Indicative PROGRAMME**) το οποίο περιλαμβάνει τρεις κύριους τομείς παρέμβασης:

Υποστήριξη για πολιτικές μεταρρυθμίσεις και στήριξη στην κοινωνία των πολιτών και τα ανθρώπινα δικαιώματα, υποστήριξη στις κοινωνικο - οικονομικές μεταρρυθμίσεις / υποστήριξη για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και ανάκτηση και ενίσχυση της οικονομίας.

Επιπλέον της διμερούς βοήθειας, η οικονομική συνιστώσα στο Λίβανο υποβοηθείται από τους ακόλουθους μηχανισμούς:

- Επενδυτική διευκόλυνση γειτονίας (Neighbourhood Investment **FACILITY**, NIF), το οποίο ενθαρρύνει τις επενδύσεις από τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδίως στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος.

- 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο (Seventh Framework Programme), το οποίο χρηματοδοτεί ερευνητικά έργα και την καινοτομία.

- Θεματικά περιφερειακά προγράμματα για την προώθηση της δικτύωσης στην περιοχή της Μεσογείου.

Σύμφωνα με την έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας Progress -Λιβάνου, σημειώνονται: α) η αποδυναμωμένη θεσμική λειτουργία (φθίνουσα άσκηση νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας), δεν αποτελεί κατάλληλο έδαφος για μεταρρυθμίσεις και δεν επιτρέπει τη χάραξη στρατηγικών επιλογών της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (υψηλή ανεργία, αυξανόμενη ένδεια, διευρυνόμενο δημοσιονομικό έλλειμμα, συρρίκνωση των ενεργειακών και υδάτινων πόρων), β) η υπογραφή της περιφερειακής σύμβασης Ευρω - Μεσογειακών προτιμησιακών κανόνων καταγωγής και γ) η νέα εθνική στρατηγική για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Πρόσθετα ευρωπαϊκή βοήθεια παρέχεται απευθείας από τα κράτη μέλη της ΕΕ προς το Λίβανο, καθώς και ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (κυρίως την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων). Συνολικά, η βοήθεια της ΕΕ προς το Λίβανο σήμερα υπερβαίνει το ένα δις. ευρώ, εκ των οποίων € 500εκ περίπου είναι δωρεές και € 550εκ δάνεια. Τα εν λόγω κεφάλαια συνεισφέρονται λαμβάνοντας υπόψη τις προσπάθειες που καταβάλλει η χώρα να αναπτυχθεί, να διατηρήσει τη σταθερότητα και την εθνική ενότητα και να συνεχίσει να τηρεί τις διεθνείς υποχρεώσεις της.

Σύσκεψη δωρητών CEDRE στο Παρίσι 6/4/2018

Πριν από ένα χρόνο, το Παρίσι φιλοξένησε τη διάσκεψη CEDRE, ("Conférence économique pour le développement, par les réformes et avec les entreprises") στο πλαίσιο ενός κύκλου τριών συνεδρίων που είχαν προγραμματιστεί από τη Διεθνή Ομάδα Υποστήριξης για τον Λίβανο μετά την κρίση του Νοεμβρίου του 2017. Η διάσκεψη CEDRE προσπάθησε να βοηθήσει το Λίβανο να συγκεντρώσει κεφάλαια για τη χρηματοδότηση ενός τμήματος της πρώτης φάσης (6ετών) του επενδυτικού προγράμματος κεφαλαίων (CIP) που αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό της υποδομής της χώρας. Αν και οι διοργανωτές εκτιμησαν ότι το συνέδριο θα συγκέντρωνε περ 7 δις. δολάρια, η διεθνής κοινότητα υποσχέθηκε τελικά δάνεια και επιχορηγήσεις άνω των 11 δις. δολαρίων στην χώρα. Ως εκ τούτου, αυτό θα εξασφαλίσει χρηματοδότηση για δύο από τις τρεις φάσεις του Προγράμματος επενδύσεων, λαμβάνοντας υπόψη και τις συνεισφορές του ιδιωτικού τομέα, δεδομένου ότι από τα 270 έργα που περιλαμβάνονται σε αυτό, 18 έργα ύψους 7 δις δολαρίων πρέπει να είναι αμιγώς δημόσια. Η διαδικασία CEDRE διαφέρει από τις προηγούμενες διασκέψεις υποστήριξης που διεξήχθησαν για το Λίβανο (Παρίσι Ι, ΙΙ και ΙΙΙ), δεδομένου ότι τα χρηματοδοτικά της πακέτα εξαρτώνται από την εφαρμογή των δημοσιονομικών και τομεακών μεταρρυθμίσεων που η Κυβέρνηση

δεσμεύτηκε πέρυσι. Εάν οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις δεν υλοποιηθούν, τα κεφάλαια απλώς ανακυκλώνονται αλλού ενώ θα λαμβάνουν τη μορφή χρηματοδότησης έργων και όχι δημοσιονομικών ενισχύσεων που είναι δύσκολο να ελεγχθούν. Επιπλέον, προγραμματίζονται δύο μηχανισμοί παρακολούθησης για τη διαδικασία CEDRE:

1. ομάδα συντονισμού στη Βηρυτό, με επιχειρησιακό χαρακτήρα και
2. Ομάδα που θα συγκεντρώσει πολυμερείς δωρητές (Παγκόσμια Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένα Έθνη) και τις χώρες που έχουν συνεισφέρει περισσότερο (Γερμανία, Γαλλία, Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ), οι οποίες θα έχουν πιο στρατηγική εστίαση.

Η Λιβανέζικη πλευρά θα εκπροσωπείται από την Προεδρία του Συμβουλίου Υπουργών, το Συμβούλιο Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης και το Υπουργείο Οικονομικών. Εάν η επιτροπή παρακολούθησης διαπιστώσει παρατυπία σε κάποιο από τα έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος CEDRE, θα ανασταλεί η διαδικασία υποβολής προσφορών καθώς και η χρηματοδότηση ενώ η κρατική οντότητα που είναι υπεύθυνη για αυτή την παρατυπία θα τεθεί σε μαύρη λίστα.

Ένα χρόνο μετά, η Διεθνής κοινότητα εγείρει αμφιβολίες στην διαδικασία του CEDRE ως σύμβαση εμπιστοσύνης μεταξύ της διεθνούς κοινότητας και του Λιβάνου διότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων σταμάτησε για μήνες λόγω της καθυστέρησης στο σχηματισμό της τρίτης κυβέρνησης του κ. Χάριρι, ενώ ακόμη και μετά το σχηματισμό της νέας κυβέρνησης, τα πράγματα δεν βελτιώθηκαν. Υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες για την αξιοπιστία των δεσμεύσεων που ανέλαβε η κυβέρνηση. Ανάμεσα στα προαπαιτούμενα συμπεριλαμβάνονται η συμπλήρωση των τρεχουσών κενών θέσεων στις Ρυθμιστικές αρχές στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και της πολιτικής αεροπορίας.

6.2 Σχέσεις με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.)

Παρά το γεγονός ότι ο Λίβανος ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) το 1945 και έχει καθεστώς παρατηρητή στο πλαίσιο του Π.Ο.Ε. από 30 Ιανουαρίου 1999, εξακολουθεί να βρίσκεται σε διαδικασία προσχώρησης στον Π.Ο.Ε. (οι διαπραγματεύσεις άρχισαν το 2002).

Για την προώθηση της προσχώρησης έχει δεσμευθεί να προβεί σε μεταρρυθμίσεις και συγκεκριμένα:

- Μεταρρύθμιση των δημοσίων οικονομικών και του εξωτερικού εμπορίου,
- Ιδιωτικοποίηση των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας και άλλων υπηρεσιών,
- Νομοθεσία για τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα (ασφάλεια τροφίμων, υγεία των ζώων και προστασία των φυτών), τις επιδοτήσεις, το dumping, τα μέτρα διασφάλισης των επενδύσεων, του εμπορίου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Εντούτοις, δεκαπέντε χρόνια μετά την έναρξη των διαπραγματεύσεων, η ένταξη στον Π.Ο.Ε. είναι σε εκκρεμότητα. Η προσχώρηση στον Π.Ο.Ε. δεν προχώρησε επίσης εξαιτίας της εσωτερικής πολιτικής κατάστασης δεδομένου ότι τα νομοσχέδια που είχαν υποβληθεί στο Κοινοβούλιο δεν εγκρίθηκαν από την Κυβέρνηση και εγκαταλείφθηκαν (προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, ανταγωνισμός, εξωτερικό εμπόριο και χορήγηση αδειών και τεχνικές προδιαγραφές ορισμένων προϊόντων).

6.3 Λοιπές Διεθνείς συμφωνίες

Ανταλλαγής Φορολογικών Πληροφοριών

Ο Λίβανος υπέγραψε την Πολυμερή Σύμβαση Αμοιβαίας Συνδρομής σε Φορολογικά Θέματα (MAC) και την Πολυμερή Συμφωνία Αρμοδίων Αρχών για την Αυτόματη ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών (MCAA). Η χώρα εντάσσεται στον κατάλογο των χωρών για την ανταλλαγή πληροφοριών από το 2018.

Παναραβική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (Arab Free Trade Agreement, GAFTA), 1997.

Παναραβική συμφωνία η οποία υπογράφηκε και επικυρώθηκε από το Λίβανο και συνηγορεί στη δημιουργία όρων πλήρους απελευθέρωσης του εμπορίου μεταξύ των υπογραφουσών χωρών (αρχικά 16 αραβικές χώρες), όροι που πληρούνται από το 2005. Εντούτοις, η συμφωνία αυτή εμπεριέχει σε διάφορες ρήτρες μακροσκελείς καταλόγους εξαιρέσεων που περιορίζουν σημαντικά το πεδίο εφαρμογής και επιπλέον, λιβάνιοι επιχειρηματίες του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα διαμαρτύρονται επειδή οι χώρες εταίροι δεν είναι έτοιμες να εφαρμόσουν τη συμφωνία και συνεπώς η εφαρμογή δεν πραγματοποιείται υπό ίσους όρους.

FATF (Financial Action Task Force)

Ο Λίβανος έχει περάσει επιτυχώς από τον έλεγχο της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης όσον αφορά στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και των εγκληματικών δραστηριοτήτων - **FINANCIAL ACTION TASK FORCE**. Το όνομα της χώρας αφαιρέθηκε το 2002 από τον κατάλογο των μή συνεργάσιμων χωρών. Η εξέλιξη οφείλεται στην έκδοση του Νόμου 318/2001 σύμφωνα με τον οποίο ορίστηκε η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, προσδιορίστηκαν οι ποινές και συστάθηκε η Επιτροπή Ειδικών Ερευνών (Special Investigation Commission), υπό το Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, στην οποία και παραχωρήθηκε η αποκλειστική εξουσία για την άρση του τραπεζικού απορρήτου. Κατά τις πρόσφατες εργασίες της ολομέλειας των κρατών μελών της FATF, στο Παρίσι, ανακοινώθηκε ότι -μεταξύ των 22 χωρών για τις οποίες είχαν εκδοθεί συστάσεις και ήταν υπό επιτήρηση- 7 πληρούσαν πλήρως τις απαιτήσεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (FATF AML/CFT standards), μεταξύ των οποίων και ο Λίβανος.

Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενή δικαιώματα

Η Υπηρεσία Εμπορικών Αντιπροσώπων των Η.Π.Α. (Office of the United States Trade Representatives, USTR) διατηρεί το Λίβανο και το 2017 στον κατάλογο επιτήρησης (Watch List) λόγω αναποτελεσματικής και ανεπαρκούς προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και ουσιωδών προβλημάτων αντιγραφής (εμπεριέχεται στον κατάλογο από το 2008). Σημειώνει επίσης ότι ο πολλαπλασιασμός των περιπτώσεων παραγωγής, διανομής και πώλησης παραποιημένων ή πλαστών φαρμακευτικών προκαλεί ανησυχία, καλεί τις αρμόδιες αρχές να προχωρήσουν στην κύρωση και εφαρμογή αρκετών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών (Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, κλπ)

7. Υποδομές – Μεταφορές

7.1 Ενέργεια

Πετρελαιοκός κλάδος

Ο Λίβανος δεν έχει ανεπτυγμένους -προς εκμετάλλευση- ορυκτούς πόρους ή διυλιστήρια (δύο διυλιστήρια που λειτουργούσαν στις πόλεις Τρίπολη και Zahraní (N. Λίβανος) καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Τα πορίσματα σχετικών μελετών που είχαν εκπονηθεί παλαιότερα προέτρεπαν να επαναληφθούν οι δραστηριότητες διύλισης στην περιοχή της Μεσογείου. Ωστόσο, δεν έγινε τίποτα προς την κατεύθυνση αυτή για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους. Ο τομέας της ενέργειας έχει αρνητική συμβολή στο ΑΕΠ. Η χώρα εισάγει 96-98% των αναγκών της πρωτογενούς ενέργειας. Οι εισαγωγές αποτελούνται κυρίως από πετρέλαιο και παράγωγα: πετρέλαιο καύσιμο 30%, μαζούτ ή ντίζελ 34%, βενζίνη 28%, υγραέριο 3,6% και 3% κηροζίνη. Δεκαπέντε εταιρείες, τοπικές ή θυγατρικές πολυεθνικών προβαίνουν στις εισαγωγές από τα παράκτια διυλιστήρια από Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Σαουδική Αραβία, Ρωσία, κ.α. ενίοτε σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες σχετικές με την αποθήκευση (16 κέντρα), τη μεταφορά και τη διανομή (2.400 πρατήρια). Η αγορά δεν είναι ανταγωνιστική, δεδομένου ότι το Υπουργείο Ενέργειας και Υδάτων καθορίζει σε εβδομαδιαία βάση τις σταθερές τιμές των προϊόντων, σύμφωνα με ασαφείς κανόνες.

Ηλεκτρική ενέργεια

Περισσότερα από 20 έτη μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου, οι πολίτες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις ηλεκτρικής ενέργειας, διότι η παρεχόμενη είναι ανεπαρκής για την κάλυψη της ζήτησης. Το χάσμα αναμένεται να διευρυνθεί ιδιαίτερα τα επόμενα χρόνια δεδομένων της δημογραφικής πίεσης και της γήρανσης των εγκαταστάσεων. Η «Εταιρεία Ηλεκτρισμού του Λιβάνου» (Electricite du Liban, EDL) - δημόσια εταιρεία- είναι σε κατάσταση προχωρημένης αποσύνθεσης, με λειτουργικές δομές και τιμολογιακή πολιτική παρωχημένες και υψηλό διαρθρωτικό έλλειμμα (\$ 2 δις Η.Π.Α. ετησίως περίπου). Η εξασφάλιση ηλεκτρικής ενέργειας συνιστά συστηματική κεφαλαιακή διαρροή για το λιβανικό κράτος, όντας η τρίτη υψηλότερη δημόσια δαπάνη μετά την εξυπηρέτηση του χρέους και τους μισθούς. Επί του παρόντος, τέσσερις κύριες μονάδες, που βρίσκονται στις περιοχές Jieh, Zahraní, Zouk και Deir Ammar, παράγουν την περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια. Μερικές εγκαταστάσεις αυτών είναι σε κακή κατάσταση και ηλικίας άνω των 40 ετών. Ποσοστό 60% περίπου της ηλεκτρικής ενέργειας παράγεται από σταθμούς που χρησιμοποιούν diesel. Στο πλαίσιο του προγράμματος του Υπουργείου Ενέργειας και Υδάτων προϋπολογισμού 1,2 δις ευρώ για την παραγωγή συμπληρωματικών 700 MW, η εταιρεία J & P Anax, το 2013, ανέλαβε κατόπιν διαγωνισμού, την κατασκευή σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή Deir Ammar Βορείου Λιβάνου, συνολικής παραγωγικής δυνατότητας 538 MW (η κάλυψη των συνολικών αναγκών της χώρας υπολογίζεται ότι υπολείπεται κατά 700 MW). Οι εργασίες διεκόπησαν λόγω διστάμενων απόψεων επί των οικονομικών όρων της σύμβασης. Διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν μεταξύ του Υπουργείου και της εταιρείας οδήγησαν σε μετατροπή της σύμβασης σε BOT (Build operate Transfer) και σε συμφωνία αγοράς της ενέργειας. Ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ο οποίος θα κατασκευαστεί από την JP Anax, θα μετατεθεί στην κυβέρνηση στο τέλος της συμβατικής περιόδου. Η JP Anax είχε προσφύγει σε διεθνή διαιτησία λόγω διαφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Ενέργειας και Νερού (MoEW) και του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με το εάν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας θα ήταν μέρος της σύμβασης. Το έργο έχει

παραμένει ημιτελής από τότε. Το Deir Ammar έχει σχεδιαστεί για να παράγει ισχύ 540 μεγαβάτ (MW). Η ολοκλήρωσή του αναμένεται σε δύο χρόνια. Το υπουργικό συμβούλιο συμφώνησε επίσης να παρατείνει τη σύμβαση των δύο τουρκικών φορτηγίδων, Fatmagul και Orhan Bey, για άλλα τρία χρόνια. Το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ορίστηκε στα 4,95 σεντ ανά kWh.

Φυσικό αέριο

Η αγορά φ/α για οικιακή χρήση κυριαρχείται από έξι εταιρείες, οι οποίες λειτουργούν σε περιβάλλον ελάχιστα ανταγωνιστικό. Η ποσότητα που πωλείται στην εγχώρια αγορά ανέρχεται περίπου σε 130.000 τόνους, ετησίως. Εκτός από την οικιακή χρήση, το αέριο χρησιμοποιείται ως καύσιμο στις δύο νέες μονάδες Zahrani και Deir Ammar-Beddawi, που κατασκευάστηκαν ειδικά για να λειτουργούν με φυσικό αέριο προερχόμενο από τον Παναραβικό αγωγό φυσικού αερίου (έργο μεταφοράς αιγυπτιακού φυσικού αερίου, με δικαιούχες βάσει συμφωνιών χώρες το Ιράκ, τη Συρία, την Ιορδανία, το Λίβανο και την Τουρκία). Κλάδος του Παναραβικού αγωγού (συνδέει την πόλη Banias της Συρίας με τη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Deir Ammar-Beddawi πλησίον της Τρίπολης) κατέστη ενεργός το Νοέμβριο 2009 όταν ο Συριακός Οργανισμός Πετρελαίου (Syrian Petroleum Company) ξεκίνησε να μεταφέρει φυσικό αέριο αιγυπτιακής προέλευσης στο Λίβανο. Η παροχή σταμάτησε το Νοέμβριο 2010 λόγω των πολιτικών εξελίξεων στην Αίγυπτο και δολιοφθοράς στο δίκτυο του Παναραβικού στη Χερσόνησο του Σινά.

Στρατηγικά έργα αγωγών

Το Υπουργείο Ενέργειας και Υδάτων σκοπεύει να ξεκινήσει την κατασκευή αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου για να διασυνδέσει όλες τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο αγωγός, μήκους 175 χιλιομέτρων, είναι στρατηγικής σημασίας για το Λίβανο, διότι αφορά όχι μόνο στον ηλεκτρισμό, αλλά πρόσθετα τις μεταφορές και τη βιομηχανία. Θα διατρέχει τη χώρα από βορρά προς νότο διερχόμενος από τις κεντρικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Το συνολικό κόστος υπολογίζεται σε \$ 465 εκατομμύρια Η.Π.Α. περίπου και το χρονοδιάγραμμα για την εκτέλεση των πέντε φάσεων του δικτύου ανέρχεται σε 28 μήνες. Οι σχετικές μελέτες ολοκληρώθηκαν το 2010, αλλά δεν σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

7.2 Υδρογονάνθρακες

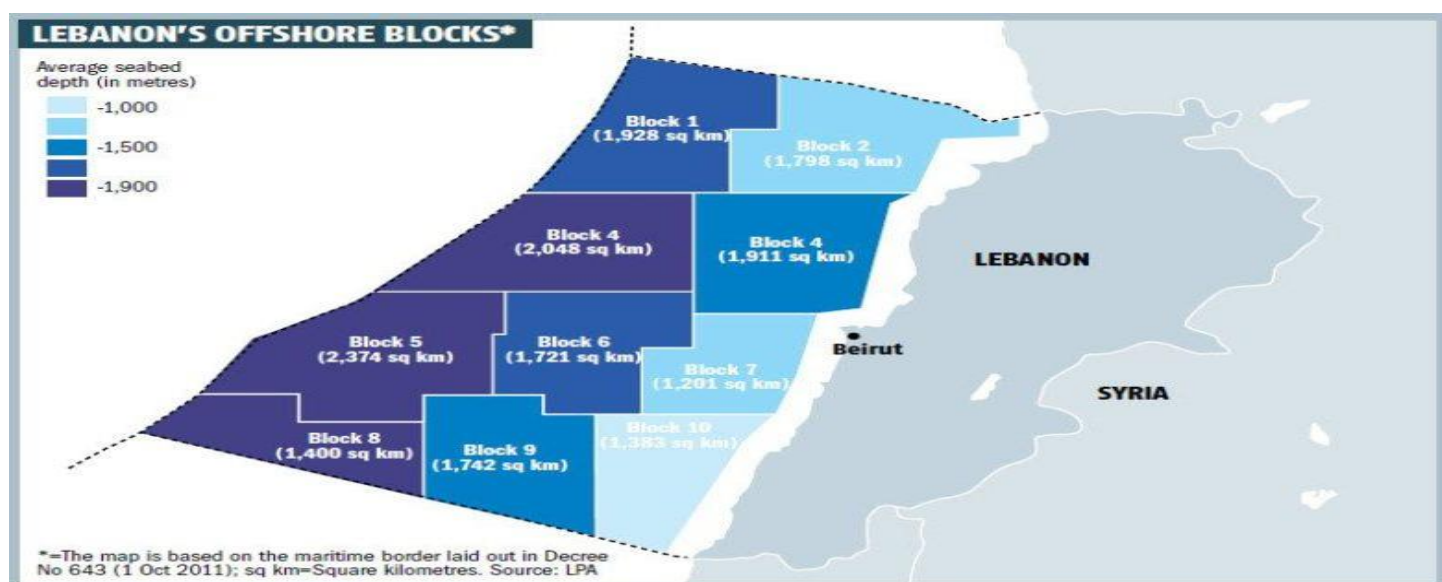
Εκτενείς μελέτες φέρουν ισχυρές ενδείξεις ότι ο Λίβανος έχει μεγάλα υποθαλάσσια αποθέματα φυσικού αερίου και πετρελαίου (εκτιμάται ότι δύνανται να καλύψουν τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας τουλάχιστον 25 χρόνια). Οι ειδικοί εκτιμούν ότι τα λιβανικά αποθέματα φυσικού αερίου ανέρχονται μεταξύ 25 έως 80 τρισεκατομμυρίων κυβ. ποδιών (αντίστοιχης αποτίμησης \$ 300 και \$ 960 δις Η.Π.Α.) και τα αποθέματα πετρελαίου σε 1,5 δισεκατομμύρια βαρέλια.

Μέχρι σήμερα ο Λίβανος χαράσσει την ενεργειακή πολιτική του στη βάση των εξής κατευθύνσεων:

- Υιοθέτηση της αρχής της διαίρεσης της παραγωγής μεταξύ του λιβανικού κράτους και των διεθνών πετρελαϊκών εταιρειών.

- Ποικιλία των εταίρων όσον αφορά στη συμφωνία για την εξερεύνηση και παραγωγή (τουλάχιστον τρεις εταίροι).
- Δυνατότητα συμμετοχής του κράτους στις συναφείς δραστηριότητες.
- Δυνατότητα δημιουργίας μιας εθνικής εταιρείας πετρελαίου.
- Ανάπτυξη ενός ταμείου για τα κρατικά έσοδα.
- Δημιουργία μιας επιτροπής για τη διαχείριση των πετρελαϊκών δραστηριοτήτων.
- Υιοθέτηση της διαφάνειας και του υγιούς ανταγωνισμού.

Τον Ιανουάριο 2017 εγκρίθηκαν τα δύο κρίσιμα διατάγματα με τα οποία επανεκκίνησε η διαδικασία που οδήγησε στην ολοκλήρωση του πρώτου γύρου αδειοδοτήσεων με την έγκριση των δύο υποβληθεισών από το κοινοπρακτικό σχήμα εταιρειών -Eni International BV, TOTAL S.A., JSC Novatek- προσφορών και την υπογραφή των Συμφωνιών. Η κοινοπραξία ήταν ο μοναδικός πλειοδότης στον πρώτο γύρο αδειοδοτήσεων (υπέβαλε 2 προσφορές για ισάριθμες θαλάσσιες περιοχές). Οι έρευνες ξεκίνησαν από την κοινοπραξία, χωρίς σημαντικά αποτελέσματα ενώ αναμένεται η συνέχισή τους σε νέα θαλάσσια οικόπεδα της ΑΟΖ της χώρας.

Ο Λίβανος πρέπει επίσης να επιλύσει ορισμένες διαφωνίες σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων του με τους γείτονές του. Ο Λίβανος έχει ήδη υπογράψει μνημόνιο συμφωνίας με την Αίγυπτο και αναμένεται να υπογράψει άλλο με την Ιορδανία. Η χώρα έχει ξεκινήσει σοβαρές διαπραγματεύσεις με την Κύπρο προς την ίδια κατεύθυνση.

2^{ος} Γύρος υπεράκτιων αδειοδοτήσεων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων (τεμάχια 1,2,5,8 & 10).

Συμπερασματικά και μετά την πρώτη διερευνητική γεώτρηση με αρνητικά αποτελέσματα στο μπλοκ 4 το γεγονός δεν σημαίνει το τέλος του παιχνιδιού για τον Λίβανο. Σημαίνει ωστόσο ότι, εκτός εάν η κατάσταση στις παγκόσμιες αγορές πετρελαίου αλλάξει σύντομα και δραστικά, η επένδυση σε εξερευνητική δραστηριότητα στη χώρα θα γίνει πιο επισφαλής. Ειδικοί του τομέα θεωρούν ότι πρόκειται για κλάδο που βρίσκεται σε αβεβαιότητα, ενώ, όσο δεν υφίσταται ανάλυση ενιαίου μεγέθους, το φυσικό αέριο δεν πρόκειται να έχει λαμπρό μέλλον. Συγκεκριμένα, η ζήτηση για φυσικό αέριο δεν είναι τόσο ισχυρή όσο αυτή που υπήρχε προ ετών επειδή ένα σημαντικό μέρος των παγκόσμιων ενεργειακών αναγκών καλύπτεται σήμερα από ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας), ενώ η τάση αυτή θα επεκταθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια. Μάλιστα, σύμφωνα με την Έκθεση Ενεργειακής Επάρκειας (McKinsey 2019), αυτή τη δεκαετία η ζήτηση για φυσικό αέριο θα αγγίξει μόνο το ήμισυ της αύξησης του περασμένου έτους και θα συνεχίσει μειούμενη μετά το 2035.

7.3 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)

Ο Λίβανος διαθέτει ισχυρό πλεονέκτημα σε φυσικούς πόρους για την παραγωγή ηλιακής, αιολικής, υδροηλεκτρικής ενέργειας (χρησιμοποιώντας φράγματα) και ενέργειας από βιομάζα (οργανικά απόβλητα). Το 2009 η χώρα εντάχθηκε στο Διεθνή Οργανισμό Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (IRENA) και στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης για την κλιματική αλλαγή η λιβανική κυβέρνηση δεσμεύτηκε να αυξήσει τη χρήση των ΑΠΕ από 12 - 20%. Στον παρόντα χρόνο, υπολογίζεται ότι ποσοστό 5-6% ηλεκτρισμού παράγεται από ΑΠΕ, κυρίως από υδροηλεκτρισμό, θερμική ενέργεια και πρόσφατα από φωτοβολταϊκά. Διαφαίνεται ότι ο στόχος της κάλυψης των ενεργειακών αναγκών κατά 12% έως το 2020 δύναται να καλυφθεί. Ως σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη των ΑΠΕ αναφέρεται η απουσία θεσμικού ρυθμιστικού πλαισίου δεδομένου ο νόμος 462 «περί ηλεκτρικής ενέργειας» δεν επιτρέπει την άμεση συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην παραγωγή ενέργειας και το αρμόδιο υπουργείο Ενέργειας και Υδάτων σχεδιάζει να συνάπτει συμβάσεις μακροχρόνιας μίσθωσης (leasing / contract on delivery agreement) με τους αναδόχους του εκάστοτε προκηρυσσόμενου έργου.

Ο Λίβανος είναι μια μεσογειακή χώρα ευλογημένη με άφθονο νερό, άνεμο και ηλιακή ακτινοβολία. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, το δυναμικό αυτό δεν έχει εκμεταλλευθεί πλήρως, ενώ οι πολίτες, ακόμη και στο κέντρο της Βηρυτού, αντιμετωπίζουν καθημερινές περικοπές ισχύος τουλάχιστον τριών ωρών. Η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα μπορούσε να μειώσει ταυτόχρονα την εξάρτησή από τα ορυκτά καύσιμα. Η εν λόγω μετάβαση μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ευρύτερη οικονομική & πολιτική ανεξαρτησία, θωρακίζοντας τον Λίβανο από τις επιπτώσεις των μεταβαλλόμενων τάσεων στην παγκόσμια αγορά ενέργειας (υδρογονανθράκων).

Κατόπιν αυτών οι πιθανοί προς ανάπτυξη τομείς ΑΠΕ στη χώρα είναι :

Υδροηλεκτρική Ενέργεια

Η υδροηλεκτρική ενέργεια είναι ο πλέον εδραιωμένος πόρος ΑΠΕ στο Λίβανο και συμβάλλει στο 4,5% περίπου του ενεργειακού μείγματος ονομαστικής ισχύος 280 MW το 2018). Η χώρα προσπαθεί επί του παρόντος να επεκτείνει την χρήση υδροηλεκτρικής ενέργειας με πρόσφατη πρόσκληση ενδιαφέροντος για κατασκευή και λειτουργία υδροηλεκτρικού σταθμού. Ωστόσο, ειδικοί συμφωνούν ότι η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας παραμένει σε μεγάλο βαθμό ασυνεπής λόγω των διακοπτόμενων βροχοπτώσεων και της κακής συντήρησης των δικτύων. Στην ανάλυση χρησιμοποιείται η μεσοσταθμική τιμή κόστους ηλεκτρισμού (LCOE), της υδροηλεκτρικής ενέργειας που εκτιμάται ότι θα είναι περίπου \$ 9c ανά KWH. Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας τέτοιας επένδυσης επιβεβαιώνεται καθώς το επίπεδο κόστους παραμένει κατώτερο από την προβλεπόμενη τιμή πώλησης \$ 12c ανά KWH της κρατικής EDL.

Αιολική ενέργεια

Η αιολική ενέργεια αποτελεί αναξιοποίητο πόρο στον Λίβανο με εξαιρετικά περιορισμένη παραγωγή. Σύμφωνα με έρευνα (Wind Atlas-2010), ο Λίβανος έχει τη δυνατότητα να παράγει περίπου 5.400 MW αιολικής ενέργειας (UNDP). Ο προσφάτως εγκριθείς διαγωνισμός αιολικού πάρκου του Υπουργείου Ενέργειας και Νερού ονομαστικής ισχύος 200MW στο Akkar υπόσχεται θετικά αποτελέσματα. Σε ευνοϊκές καιρικές συνθήκες, η μεσοσταθμική τιμή κόστους της εν λόγω μορφής ΑΠΕ θα κινείται περ. στα \$ 7.8c ανά κιλοβατώρα (KWH). Τα αιολικά πάρκα του Akkar θα διακινούν την KWH προς \$ 10,75c, πράγμα που τους παρέχει σημαντικό περιθώριο κέρδους για την σταδιακή απόσβεση της αρχικής τους επένδυσης. Δεδομένου λοιπόν ότι η τιμή καταναλωτή είναι υψηλότερη από το επίπεδο κόστους, συνάγεται η κερδοφορία του εν λόγω έργου. Το παράδειγμα αυτό αποδεικνύει τη βιωσιμότητα των δυνητικών αιολικών πάρκων στο Λίβανο με την EDL ως πρωταρχικό πελάτη.

Ηλιακή ενέργεια

Η ηλιακή ενέργεια αποτελεί επίσης πολύτιμο πόρο στον Λίβανο. Με περίπου 3000 ώρες ηλιοφάνειας ετησίως, η προσθήκη αυτής της πηγής ενέργειας στο εθνικό δίκτυο θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη της καθαρής ενέργειας στην χώρα. Η ηλιακή ενέργεια αντιπροσωπεύει σήμερα μόνον το 0,26% του ενεργειακού της μίγματος. Για να αναπτυχθεί αυτή η πηγή ενέργειας, το αρμόδιο Υπουργείο Ενέργειας & Υδάτων (MEW) ξεκινά δύο χωριστές προσφορές για ηλιακές εκμεταλλεύσεις με συνολική παραγωγική δυναμικότητα περίπου 450 MW. Σύμφωνα με τον Δρ. Harajli, υπεύθυνο έργου του CEDR στο

UNDP, το κόστος παραγωγής ηλιακής ενέργειας θα μπορούσε να ανέλθει τα \$ 6c ανά KWH στις επερχόμενες προσφορές. Αυτό θα μπορούσε επίσης να συμβάλει σε σημαντική εξοικονόμηση δαπανών πετρελαίου. Με δεδομένο το μέσο κόστος παραγωγής της EDL ύψους περίπου 0,17 cent ανά KWH, η ηλιακή ενέργεια αποτελεί μια βιώσιμη εναλλακτική λύση για τον Λίβανο με εξοικονόμηση έως και \$11c / KWH.

Προβλήματα της αγοράς

Ο Λίβανος σήμερα πάσχει από ισχυρό ενεργειακό έλλειμμα προσφοράς και ζήτησης, το οποίο ανέρχεται σε περίπου -1.500MW ονομαστικής ισχύος. Η ισχυρή πολιτική επιρροή των ιδιοκτητών των γεννητριών που τροφοδοτούν την ιδιωτική κατανάλωση αποτελεί απειλή για τη συνεπή παροχή ηλεκτρικής ενέργειας. Το μέγεθος της αγοράς των γεννητριών ανέρχεται σε περίπου 1,5 δις.- 2 δις. δολάρια ΗΠΑ, γεγονός που υπογραμμίζει τη σχετική σημασία της εν λόγω οικονομικής δραστηριότητας. Οι ισχυρές σχέσεις που κατά καιρούς οικοδόμησαν οι ιδιοκτήτες αυτών με κυβερνητικούς αξιωματούχους αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην ανάπτυξη της συμβατικής και ανανεώσιμης παραγωγής ενέργειας. Η Κυβέρνηση θα πρέπει να αναβαθμίσει τη λειτουργική της διαδικασία και να παράσχει πρόσθετα κίνητρα στον ιδιωτικό τομέα για την ανάπτυξη ΑΠΕ. Για την δημιουργία αυτών σε μεγάλη κλίμακα σε εθνικό επίπεδο απαιτείται ισχυρή πολιτική στήριξη. Κάποια σχετική πρόοδος σημειώθηκε πρόσφατα με την προγραμματισμένη ανέγερση αιολικών πάρκων στο Akkar. Ωστόσο, οι πολίτες του Λιβάνου θα συνεχίσουν να αναλαμβάνουν τις συνέπειες της αναποτελεσματικότητας του τομέα, ελλείψει ισχυρότερης πολιτικής βούλησης για την ενθάρρυνση της βιώσιμης ενέργειας. Προσέτι, η κακή διαχείριση του εθνικού δικτύου μεταφοράς ενέργειας παρεμποδίζει την ανάπτυξη ΑΠΕ. Το δίκτυο υφίσταται τεχνικές και μη τεχνικές απώλειες που το εμποδίζουν να απορροφά το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής κυρίως από ΑΠΕ, ενώ η Κρατική EDL θα πρέπει να θεσπίσει αποζημιώσεις στους παραγωγούς στην περίπτωση που το δίκτυο αδυνατεί να απορροφήσει την παρεχόμενη εκ μέρους τους ενέργεια. Δεδομένων των ευνοϊκών μετεωρολογικών συνθηκών για τις ΑΠΕ, είναι σαφές ότι το πρόβλημα έγκειται στην αναποτελεσματική κυβερνητική διαχείριση του ενεργειακού τομέα. Αυτό μεταφράζεται στις αναποτελεσματικές πολιτικές τιμολόγησης και την κατανομή των επιδοτήσεων στην EDL. Το μονοπώλιο του οργανισμού στην αγορά ενέργειας καθιστά δύσκολο για τους ιδιωτικούς παρόχους να ανταγωνίζονται ελεύθερα και να μην επιβαρύνουν την ποιότητα των υπηρεσιών. Στην πραγματικότητα, η εξαιρετικά προσιτή τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας από κυβερνητικές επιδοτήσεις καθιστά ασύμφορη την εισαγωγή εναλλακτικών παρόχων στον κλάδο. Σε πρόσφατη οικονομοτεχνική μελέτη διάφανη ότι η εξοικονόμηση χρημάτων από την εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών (και μόνο) ανήλθε στα 16,2 εκ. δολάρια ΗΠΑ το 2016, γεγονός που καταδεικνύει την σημασία της ηλιακής ενέργειας ως οικονομικά αποδοτική εναλλακτική λύση έναντι των γεννητριών ντίζελ. Ωστόσο, η οικονομική βιωσιμότητα της πράσινης ενέργειας μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω μόνον με την εφαρμογή μέτρων τα feed-in tariffs. Η εν λόγω πολιτική θα αποδειχθεί βιώσιμη μόνο εάν υπάρξει σταθερά παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς οι παραγωγοί ενέργειας μπορούν να εξάγουν ενέργεια στο δίκτυο μόνο όταν είναι διασυνδεδεμένοι.

Το νομικό και πολιτικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ στο Λίβανο

Το 2002, η Κυβέρνηση εξέδωσε τον νόμο 462, ο οποίος ορίζει ότι Ανεξάρτητοι Παραγωγοί Ενέργειας δύνανται να συμμετάσχουν σε παραγωγή μέσω αδειών που χορηγούνται από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ERA). Καθώς ο νόμος 462 δεν έχει εφαρμοστεί πλήρως και δεν δημιουργήθηκε ΠΑΕ, το Υπουργείο Ενέργειας

(MEW) ζητά επί του παρόντος την επέκταση του εν λόγω νόμου, δίνοντας παράλληλα στον ιδιωτικό τομέα αποκλειστικότητα στην παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το προνόμιο της αδειοδότησης διαχειρίζεται επί του παρόντος το Υπουργείο Οικονομικών και το Υπουργείο Ενέργειας και Υδάτων που προκηρύσσουν διαγωνισμούς κατόπιν έγκρισεως από το Συμβούλιο Υπουργών. Έτσι, απαιτούνται διοικητικές μεταρρυθμίσεις για μια πιο αποτελεσματική διαδικασία αδειοδότησης. Η απουσία ρυθμιστικού φορέα για τη διαχείριση των αντισυμβαλλομένων και των πολιτικών κινδύνων οδηγεί σε υψηλό κόστος δανεισμού για τις απαιτούμενες επενδύσεις. Η πλήρης εφαρμογή του νόμου 462 και η δημιουργία μιας Ανεξάρτητης Αρχής Ενέργειας αποτελεί το σημαντικότερο βήμα στη μεταρρύθμιση του τομέα. Ο ρυθμιστικός αυτός φορέας θα πρέπει να είναι υπεύθυνος για την αδειοδότηση χωρίς καμία παρέμβαση από την Κεντρική Διοίκηση προκειμένου να ενθαρρύνει την αποκεντρωμένη παραγωγή ισχύος εντός των ορίων του νόμου. Σημειώνεται, τέλος, ότι η Κυβέρνηση υποσχέθηκε να συμπεριλάβει ποσοστό 12% ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ στο ενεργειακό της μίγμα έως το 2020. Συμπερασματικά, οι ΑΠΕ αποτελούν μια εφικτή πηγή ενέργειας λόγω του γεωγραφικού και μετεωρολογικού τοπίου του Λιβάνου. Απαιτείται δε σύντομα να ξεκαθαρίσει το πολιτικό εμπόδιο για να δουν πράσινο φως περισσότερα έργα όπως τα αιολικά πάρκα του Akkar.

7.4 Ύδατα

Σε αντίθεση με τις περισσότερες χώρες της ευρύτερης περιφέρειας, ο Λίβανος διαθέτει σημαντικούς υδάτινους πόρους (επιφανειακά και υπόγεια ύδατα, λόγω βροχοπτώσεων, χιονόπτωσης και μεγάλων αναλογικά ποταμών), οι οποίοι προσδίδουν σπάνιο συγκριτικό πλεονέκτημα στη χώρα, (έχουν αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών και σχεδίων, συμπεριλαμβανομένης και της εξαγωγής ύδατος), η οποία κατατάσσεται στην τέταρτη θέση στην περιφέρεια της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής με βάση τους υδάτινους πόρους. Εντούτοις, ο τομέας υδάτων συμβάλλει αρνητικά στο ΑΕΠ, παραμένοντας σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλευτος και χαρακτηριζόμενος από κακή διαχείριση (χαμηλή αποθηκευτική ικανότητα, μεγάλη ποσότητα ύδατος που χάνεται στη θάλασσα, ανεπαρκής συντήρηση του δικτύου διανομής -40-50% του ύδατος χάνεται μέσω διαρροών- και έλλειψη επίσημου προγράμματος διαχείρισης). Ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, υπάρχουν ελλείψεις σε αρκετές περιφέρειες. Σε θεσμικό επίπεδο το Υπουργικό Συμβούλιο σύστησε επιτροπή για την κατάρτιση Νόμου Υδάτων και πρόκειται να συστήσει όργανο για την εποπτεία της υλοποίησης των σχετικών έργων. Η Εθνική Στρατηγική Υδάτων, στοχεύοντας στην εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης, προβλέπει την πραγματοποίηση έργων ύψους \$7,3 δις Η.Π.Α. μέχρι το 2020. Το κόστος της αποκατάστασης των δικτύων ύδρευσης της χώρας εκτιμάται σε \$1 δις. Η.Π.Α. Για την επίλυση του προβλήματος, με δεδομένα την αυξανόμενη κατανάλωση ύδατος και τα προβλήματα στις υποδομές, καθίσταται απαραίτητη η κατασκευή φραγμάτων (υφίστανται ήδη 30). Το Υπουργείο Ενέργειας και Υδάτων ανακοίνωσε νέα στρατηγική για την κατασκευή φραγμάτων, στοχεύοντας να κατασκευάσει σταδιακά 30 φράγματα έως το 2020.

Η εμπορία μεταλλικού νερού και συσκευασμένου πόσιμου νερού σε μεγάλες πλαστικές φιάλες είναι εξαιρετικά ανθηρή, αν και οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες δεν υπόκεινται σε έλεγχο ποιότητας. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, 79% του πληθυσμού έχει πρόσβαση στο πόσιμο νερό του δικτύου. Ωστόσο, η διαθεσιμότητα του νερού εξαρτάται από την εποχή (7,6 και 13 ώρες / ημέρα το καλοκαίρι και το χειμώνα αντιστοίχως) και τις καιρικές συνθήκες. Στο πλαίσιο του προγράμματος WISE-Lebanon ύψους \$26,2 εκατ., η υπηρεσία Αναπτυξιακής Συνεργασίας των Η.Π.Α. υπέγραψε ισάριθμα Μνημόνια Συνεργασίας

με τις τοπικές εταιρείες υδάτων –κοιλάδας Bekaa, Βορείου Λιβάνου, Βηρυτού και Νοτίου Λιβάνου, προκειμένου να ενισχυθούν και βελτιωθούν οι υποδομές ύδρευσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Ο τομέας των λυμμάτων χαρακτηρίζεται από την έλλειψη πολιτικών για την αποχέτευση, τους σταθμούς επεξεργασίας, τη δημογραφική εξέλιξη και την έλλειψη θεσμικού πλαισίου. Επί του παρόντος, μόνο 8% των λυμμάτων της χώρας υποβάλλονται σε επεξεργασία και αναμένεται μέχρι το 2020, η εκκίνηση 54 εγκαταστάσεων επεξεργασίας (έναντι τεσσάρων σήμερα) και η υιοθέτηση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου. Το συνολικό κόστος των έργων αποχετευτικών δικτύων και των σταθμών συλλογής και επεξεργασίας εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε \$3,1 δις Η.Π.Α. και θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από το Συμβούλιο Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης (μέχρι \$680 εκατ.), τους Δήμους (\$1,15 δις Η.Π.Α.) και το υπόλοιπο ποσό από το κράτος, διεθνείς δωρητές και τον ιδιωτικό τομέα.

7.5 Τηλεπικοινωνίες - Τεχνολογίες Πληροφορικής

Τηλεπικοινωνιακή υποδομή

Η αγορά των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών συμμετέχει με 4,7% στο ΑΕΠ και προσδιορίζεται σχεδόν εξολοκλήρου από τις συνιστώσες της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας. Πρόσφατα συστάθηκε Ρυθμιστική Αρχή για την οργάνωση του τομέα. Η Αρχή έχει αρχίσει την έκδοση αδειών σε εταιρείες που ειδικεύονται στους τομείς που δεν εμπίπτουν στο κρατικό μονοπώλιο, όπως η μετάδοση δεδομένων και το διαδίκτυο. Η ποιότητα των υπηρεσιών εξακολουθεί να είναι υπερβολικά ακριβή με βάση τα διεθνή και περιφερειακά πρότυπα. Η κυβέρνηση έχει χορηγήσει σχετικές άδειες σε πέντε διεθνείς εταιρείες για τη δημιουργία τηλεφωνικών κέντρων. Η υποδομή των τηλεπικοινωνιών εκτιμάται ότι χρειάζεται επενδύσεις \$500 εκατομμυρίων Η.Π.Α., προκειμένου να τονωθεί η αγορά της τεχνολογίας των πληροφοριών. Όσον αφορά στις διεθνείς τηλεπικοινωνίες και τις προσπάθειες για την εξάλειψη της πειρατείας των γραμμών, τα τελευταία χρόνια έχουν επιτευχθεί αξιολόγα αποτελέσματα τα οποία επέτρεψαν την αύξηση του όγκου των διεθνών κλήσεων. Ο Λίβανος επικοινωνεί με το εξωτερικό μέσω δύο δορυφορικών σταθμών και δύο υποθαλασσίων καλωδίων (προς το Ηνωμένο Βασίλειο μέσω Κύπρου και προς την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, μέσω Tartous Συρίας).

Κινητή τηλεφωνία/Διαδίκτυο

Υπάρχουν δύο φορείς παροχής κινητής τηλεφωνίας η αμιγώς λιβανική Touch η οποία ηγείται της αγοράς (53% των συνδρομητών) και η Alfa Telecommunications. Οι τιμές αμοτερών των εταιρειών είναι οι υψηλότερες μεταξύ των αραβικών κρατών και από τις υψηλότερες διεθνώς (οι υψηλότερες τιμές στις προπληρωμένες κάρτες που αντιπροσωπεύουν 75% των χρηστών).

Όσον αφορά στο διαδίκτυο, η προσφορά είναι ανεπαρκής είτε σε ποσότητα ή σε ποιότητα. Η τρέχουσα υποδομή του διαδικτύου δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ιδιωτών καταναλωτών, πολύ δε περισσότερο των εταιρειών και της λειτουργίας της οικονομίας. Υφίσταται έλλειψη στην ανάπτυξη και επέκταση των υποδομών και το κόστος των πακέτων που προσφέρονται είναι υψηλό. Η μέση ταχύτητα σύνδεσης στο διαδίκτυο είναι 1,7 Mbps (Αίγυπτος: 4,0, Ιορδανία: 4,3 Mbps). Η απόσταση από άλλες αραβικές χώρες, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα τα οποία, άλλωστε, είναι από τις πιο ανεπτυγμένες χώρες διεθνώς στη χρήση οπτικών ινών, είναι σημαντική. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το μεγάλο κενό, το Υπουργείο Τηλεπικοινωνιών

συνέταξε σχέδιο τριών φάσεων για να οδηγήσει τη χώρα στην ευρυζωνική εποχή. Κοινοπραξία της Alcatel - Lucent και της λιβανικής εταιρείας CET ανέλαβε την ανάπτυξη 4.500 χλμ. οπτικών ινών. Η κρατική εταιρεία OGERO, η οποία κατέχει, με συντηρητικούς υπολογισμούς, μερίδιο 60% στην παροχή υπηρεσιών Διαδικτύου και διατηρεί δεσπόζουσα θέση στην αγορά, προχώρησε σε διαγωνισμό για την αντικατάσταση των καλωδίων χαλκού με οπτικές ίνες. Το έργο, παραδοτέο εντός τετραετίας και προϋπολογισμού \$ 283 εκατ. δολαρίων Η.Π.Α., δόθηκε σε κοινοπραξία εγχωρίων εταιρειών και της φινλανδικής Nokia, της κινεζικής Huawei και της αμερικανικής Calix Inc. Εντούτοις και παρά τις επανειλημμένες ανακοινώσεις του Υπουργείου Τηλεπικοινωνιών αναφορικά με το σχέδιο δράσης Lebanon 2020 Digital Telecom Vision η ανταγωνιστικότητα της χώρας είναι σε χαμηλά επίπεδα και βάσει του δείκτη ανταγωνιστικότητας στην αγορά της κινητής τηλεφωνίας από τις 19 αραβικές χώρες που περιλαμβάνονται στη σχετική μελέτη η χώρα είναι στη 17η θέση προηγούμενη της Συρίας και της Λιβύης. Οι ελλειπίες και ανεπαρκείς υποδομές του τομέα τηλεπικοινωνιών παρεμποδίζουν την ποιότητα και την ταχύτητα των συνδέσεων. Οι εγκατεστημένες οπτικές ίνες δεν λειτουργούν.

7.6 Μεταφορές

Ο πόλεμος στη Συρία έχει διαταράξει ή εκτρέψει τις παραδοσιακές εμπορικές οδούς (εκτιμάται ότι οι λιβανικές εξαγωγές κατά 24% περίπου διέρχονται από τη Συρία, 6% των οποίων προορίζονται για τη Συρία, ενώ το υπόλοιπο διαμετακομίζεται σε άλλες γειτονικές χώρες). Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσχέρειες που έχουν προκληθεί στη μεταφορά των λιβανικών προϊόντων -όσον αφορά στο κόστος, το χρόνο παράδοσης και την ασφάλεια των εμπορευμάτων- τα οποία κυρίως εξάγονται στη Σαουδική Αραβία και στη συνέχεια διοχετεύονται στις υπόλοιπες αγορές των χωρών του Κόλπου έχουν ξεκινήσει ναυτιλιακά και αεροπορικά δρομολόγια. Οι θαλάσσιες μεταφορές είναι ο σημαντικότερος τρόπος μεταφοράς για το εξωτερικό εμπόριο και σχεδόν όλα τα εισαγόμενα και εξαγόμενα εμπορεύματα μεταφέρονται μέσω του λιμένα Βηρυτού. Το οδικό δίκτυο, παρά το γεγονός ότι είναι εκτεταμένο και 95% των δρόμων είναι ασφαλτοστρωμένο, είναι κακής ποιότητας, υπερφορτωμένο και χωρίς δημόσια συγκοινωνία. Το Συμβούλιο Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης συνεργάζεται με την Παγκόσμια Τράπεζα για τη χρηματοδότηση και το σχεδιασμό έργου για τη βελτίωση και ανάπτυξη των αστικών μεταφορών στην ευρύτερη περιοχή της Βηρυτού και την αποσυμφόρηση της πόλης, εντός 5ετίας και προϋπολογισμού \$ 510 εκατ. Η.Π.Α. (Greater Beirut Urban Transport Project, GBUTP). Η πρώτη φάση έχει χρονοδιάγραμμα 3-5 έτη- και το Μάρτιο 2018 η Παγκόσμια Τράπεζα ενέκρινε πιστώσεις \$295 εκατ..

Ναυτιλία

Οι λιμενικές υποδομές συγκεντρώνονται κυρίως στο λιμένα Βηρυτού στον οποίο πραγματοποιούνται σχεδόν όλες οι μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων και εξυπηρετείται το μεγαλύτερο μερίδιο των εισαγωγών, ακολουθούμενο από το λιμάνι της Τρίπολης. Οι υπόλοιπες λιμενικές δραστηριότητες κατανέμονται μεταξύ των λιμένων της Σιδώνας, Jounieh και Shekka (Β. Λίβανος). Σημαντικές επενδύσεις για την αποκατάσταση και την ανάπτυξη έχουν ήδη υλοποιηθεί στο λιμένα Βηρυτού, ενώ πρόγραμμα εκσυγχρονισμού ξεκίνησε για το λιμάνι της Τρίπολης. Δεδομένης της στρατηγικής σημασίας της θέσης της χώρας στην Ανατολική Μεσόγειο και μεταξύ τριών ηπείρων πρόκειται για εν δυνάμει ανθηρή επιχείρηση.

Λιμένες Βηρυτού

Παρά τις αναταραχές στην περιοχή και τις κυρώσεις που επιβάλλονται στη Συρία, οι λιβάνιοι ναυτιλιακοί πράκτορες βελτίωσαν τη θέση του λιμένα Βηρυτού στο χάρτη των διεθνών δρομολογίων, προωθώντας εναλλακτικές θαλάσσιες διαδρομές, αν και δαπανηρές και ακατάλληλες για ευπαθή προϊόντα. Η συνολική δραστηριότητα του λιμένα βελτιώθηκε περαιτέρω κυρίως λόγω των αυξημένων μεταφορτώσεων. Η γερμανική ναυτιλιακή εταιρεία Hambourg Sued, μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων, επέλεξε το λιμένα ως κόμβο των δραστηριοτήτων της στην Αν. Μεσόγειο, δεδομένου ότι, όπως δήλωσε ο εκπρόσωπος της εταιρείας, θα εξυπηρετείται ο λιμένας στη Λαττάκεια και κυρίως, οι μελλοντικές προοπτικές για τη Συρία είναι έσοχες. Οι Λιμενικές αρχές, στοχεύουν να μετατρέψουν τη Βηρυτό σε κέντρο περιφερειακής διαμετακόμισης και σκοπεύουν να εγκαταστήσουν στο λιμένα τον απαιτούμενο εξοπλισμό και να αναπτύξουν τις υπηρεσίες μεταφόρτωσης. Η πρώτη φάση επέκτασης του τερματικού σταθμού εμπορευματοκιβωτίων, έχει ολοκληρωθεί. Το έργο, για την κατασκευή του οποίου προβλέπονται δύο φάσεις και αποσκοπεί στην αύξηση της χωρητικότητας του λιμένα από 1,2 σε 2,1 εκατ. TEUs, ξεκίνησε το 2009. Ανελήφθη από κοινοπραξία της δανικής εταιρείας Pihl με τη λιβανική Hourie και είναι προϋπολογισμένης δαπάνης \$ 130 εκατομμυρίων Η.Π.Α. (προβλέπονται εκβάθυνση του λιμένα, επέκταση της προβλήτας και αύξηση των γερανοφόρων οχημάτων). Τέλος, από το 1990 λειτουργεί στο λιμένα σιλό χωρητικότητας 130.000 τόνων (χρησιμοποιείται κυρίως για την αποθήκευση σιτηρών).

Λιμένας Τρίπολης

Ο λιμένας της Τρίπολης εξυπηρετεί κατά κανόνα φορτία από τη Ρωσική Ομοσπονδία, τη Ρουμανία, την Ουκρανία, την Ισπανία και την Κίνα. Εξυπηρετεί κυρίως τις αγορές του Ιράκ, και της Ιορδανίας. Μέσω του λιμένα διακινείται περίπου 6% των λιβανικών εξαγωγών.

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Δεν υπάρχει σιδηροδρομικό δίκτυο στο Λίβανο. Σχέδιο για την κατασκευή ενός σιδηροδρομικού δικτύου είναι επί του παρόντος στη φάση μελέτης σκοπιμότητας και έχει λάβει την αρχική έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με σχετική αρθρογραφία στον λιβανικό τύπο, Κινεζική Αντιπροσωπεία υπό τον Αντιπρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής της Πολιτικής Συμβουλευτικής Διάσκεψης του Κινεζικού Λαού κ. Chen Xiaoguang και με τη συμμετοχή εκπροσώπων διαφόρων βιομηχανιών πραγματοποίησε επίσημη διήμερη επίσκεψη στη Βηρυτό, 6-7/9 τρέχοντος έτους. Η επίσκεψη είχε διερευνητικό χαρακτήρα για την εδραίωση κινεζικών επενδυτικών σχεδίων –λιβανικών και περιφερειακών. Συγκεκριμένα, η Κινεζική Αντιπροσωπεία συναντήθηκε με το Λιβάνιο Πρόεδρο, κ. Michel Aoun, ο οποίος ανέπτυξε στους συνομιλητές του την ανάγκη ανάπτυξης υποδομών -λιμένων, οδών και σιδηροδρόμων στο Βόρειο Λίβανο οι οποίες θα επιτρέψουν στις δύο χώρες να πρωταγωνιστήσουν στο έργο της ανασυγκρότησης της Συρίας.

Αεροπορικές μεταφορές

Εκτός από το διεθνές αεροδρόμιο Βηρυτού (Rafik Hariri διεθνές αεροδρόμιο), το οποίο κατασκευάστηκε το 2002 με δυναμικό εξυπηρέτησης 6 εκατ. επιβατών, ετησίως, υπάρχουν στη χώρα δύο μικρά αεροδρόμια στρατιωτικής λειτουργίας. Το 2018, ο αριθμός των επιβατών αυξήθηκε κατά 8% ανερχόμενος σε 8,2 εκατ. έναντι 7,6 εκατ. το 2016 (2016/15: 5,1%) και ο αριθμός των πτήσεων 0,6% (2016/15: 2,7%). Το αεροδρόμιο Βηρυτού εκτιμάται ότι -και υπό τις παρούσες δύσκολες συνθήκες-

λειτουργεί πλέον στα όρια του. Ο σχεδιασμός της Γενικής Διεύθυνσης Πολιτικής Αεροπορίας προβλέπει το σταδιακό διπλασιασμό -εντός πενταετίας- της χωρητικότητας του αερολιμένα ώστε να υποδέχεται 12 εκατομμύρια επιβάτες ετησίως και 20 εκατ. μέχρι το 2030. Το έργο είναι στο στάδιο προπαρασκευής και συμπεριλαμβάνεται στα πρώτης προτεραιότητας επενδυτικά σχέδια του Επενδυτικού Προγράμματος Υποδομών που παρουσιάστηκαν από τον Πρωθυπουργό, και εγκρίθηκαν στη συνέχεια στη Διάσκεψη των Παρισίων τον Απρίλιο 2018 (Cedre Conference). Στο πλαίσιο αυτό το 2017 υπεγράφη Μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δημοσίων Έργων και της εταιρείας Middle East Airlines sal (M.E.A.) για την κατάρτιση Σχεδίου Δράσης για την επέκταση του αεροδρομίου (διπλασιασμός της χωρητικότητας, ανέγερση νέου σταθμού, επέκταση υφιστάμενων βοηθητικών χώρων). Η εν λόγω εταιρεία, η οποία έχει ως αποκλειστικό μέτοχο την Κεντρική Τράπεζα (Banque du Liban), χρηματοδότησε τη σχετική μελέτη. Παρά της έντονες παρεμβάσεις της Αντιπροσωπείας Ε.Ε. προς τις λιβανικές αρχές για τη σύσταση ανεξάρτητης αρχής Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ασφαλείας του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (International Civil Aviation Organization, [ICAO](#)) και εν ολίγοις την εφαρμογή του νόμου no. 481/2002, δεν υπήρχε περαιτέρω εξέλιξη. Ο αεροπορικός στόλος του Λιβάνου απαρτίζεται από δύο εταιρείες: τον εθνικό αερομεταφορέα Middle East Airlines sal -MEA- καταλαμβάνει 35% της αγοράς των αεροπορικών μεταφορών συνδέοντας απευθείας τη χώρα με προορισμούς στην Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και τη Δυτική Αφρική και την ιδιωτική εταιρεία εμπορευματικών μεταφορών Transmediterranean Airways Airways (T.M.A.). Η M.E.A. συμμετέχει στο διεθνές δίκτυο SkyTeam. Η εν λόγω αεροπορική συνεργασία εκτιμάται ότι θα αυξήσει τα έσοδα του λιβανικού αερομεταφορέα κατά 10 έως 15%. Η MEA υπέγραψε (6/2019) παραγγελία για τέσσερα νέα αεροσκάφη της Airbus του νέου μοντέλου A321XLR στενής ατράκτου & μεγάλου βεληνεκούς. Η τιμή καταλόγου κάθε αεροσκάφους A321XLR είναι περ. 120 εκατομμύρια δολάρια. Το εν λόγω μοντέλο αεροσκάφους επωφελείται από την απόδοση του κόστους των καυσίμων. Η συνολική παραγγελία περιλαμβάνει 15 αεροσκάφη, συμπεριλαμβανομένων 11 A321neos και 4 A321XLR με τις παραδόσεις να ξεκινούν από το 2020. Ο υπάρχων στόλος της MEA αποτελείται από 18 αεροσκάφη Airbus. Το ενοποιημένο δίκτυο διαδρομών του εθνικού αερομεταφορέα του Λιβάνου καλύπτει 1.150 προορισμούς σε 177 χώρες.

Χερσαία μεταφορά επιβατών

Το κύριο οδικό δίκτυο, το οποίο ανέρχεται σε 6.500 περίπου χλμ., είναι σε πολύ κακή κατάσταση. Αυτό οφείλεται κυρίως στην έλλειψη συντήρησης των δρόμων, το μεγάλο στόλο οχημάτων και την έλλειψη δημόσιων και ιδιωτικών χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων. Όσον αφορά στο στόλο των οχημάτων αποτελείται κυρίως από ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητα (σύμφωνα με εκτιμήσεις ανέρχονται σε περίπου 2 εκ., τα μισά εκ των οποίων κυκλοφορούν καθημερινά στη Βηρυτό και την ευρύτερη περιοχή, μέσος όρος ένα αυτοκίνητο/δύο κατοίκους). Αποτελεσματικό δίκτυο δημοσίων μεταφορών απουσιάζει.

7.7 Ελεύθερες Ζώνες

Στο Αεροδρόμιο Βηρυτού και στους λιμένες της χώρας λειτουργούν ελεύθερες ζώνες. Η ζώνη στο λιμένα Βηρυτού είναι η μεγαλύτερη, καλύπτει έκταση 85.000 τ.μ. και έχει επεκταθεί κατά 30.000 τ.μ.. Στη ζώνη -απαλλάσσεται από δασμούς και ΦΠΑ- λειτουργούν μόνο μεγάλες βιομηχανικές μονάδες και ορισμένες εμπορικές επιχειρήσεις (duty free). Στη βιομηχανική περιοχή διατηρούνται 156 αποθήκες κορεσμένες σε

ποσοστό 95%. Επιπλέον, από το 2007, εγκαινιάστηκε στο λιμένα Βηρυτού ελεύθερη ζώνη για εταιρείες ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ανεφοδιασμού (logistics) στοχεύοντας να εξελιχθεί σε περιφερειακό κέντρο διανομής και συνεπώς να προσελκύσει διεθνείς εταιρείες, να αναπτύξει συνδυασμένες εναέριας και θαλάσσιες μεταφορές (Άπω Ανατολή-Βηρυτός θαλάσσιες και Βηρυτός-Ευρώπη εναέριας) και να μειώσει το κόστος των αεροπορικών εμπορευματικών μεταφορών. Νομοσχέδιο, ψηφισθέν το 2008, προβλέπει τη δημιουργία ειδικής οικονομικής ζώνης στην Τρίπολη με στόχο τη μεγέθυνση της οικονομίας της πόλης και της ευρύτερης περιοχής με τη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου, εφόσον οι εταιρείες μπορούν να επωφεληθούν από τη στρατηγική θέση της Τρίπολης στο περιφερειακό εμπόριο, δεδομένου ότι είναι λιμάνι κοντά στη Συρία και, όπως προαναφέρθηκε, εξυπηρετεί χώρες της ευρύτερης περιφέρειας.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΛΙΒΑΝΟΥ 2019

1. Παρούσα κατάσταση

Η λιβανική οικονομία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στον τομέα των υπηρεσιών (75,4% του ΑΕΠ) επικεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό κλάδων: τραπεζικός, ασφαλιστικός, ακινήτων, τουρισμού, υγείας και εκπαίδευσης. Λειτουργεί σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς, με το κόστος των περισσότερων αγαθών και υπηρεσιών να καθορίζεται από την προσφορά και τη ζήτηση. Ο γεωργικός τομέας, αν και σημαντικός, βαίνει φθίνων. Η χώρα είναι δομικός εισαγωγέας και σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένος από τις εισαγωγές τροφίμων και καυσίμων. Λόγω της εξάρτησης από τις εισαγωγές και τις υπηρεσίες η οικονομία είναι ιδιαίτερα ευεπηρεάστη από τις περιφερειακές και διεθνείς εντάσεις και κρίσεις.

Οι βαθιές αιτίες της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης

Τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα και το δαπανηρό δημόσιο χρέος επιβάρυναν την οικονομία εδώ και πολλά χρόνια. Η χρηματοδότησή τους συγκέντρωσε τους τραπεζικούς πόρους και κατέστρεψε τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος με τη σειρά του εξασθένησε τη δραστηριότητα και τις επενδύσεις. Το δημοσιονομικό έλλειμμα συνέβαλε στη διεύρυνση του εξωτερικού ελλείμματος, το οποίο επιδεινώθηκε και από την περιορισμένη ανταγωνιστικότητα λόγω της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Τα υψηλά επιτόκια βοήθησαν τις τράπεζες να διατηρήσουν τις τοπικές καταθέσεις και να αναχρηματοδοτούν το δημόσιο χρέος. Η σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία και τα υψηλά επιτόκια σε δολάρια προσέλκυαν επίσης το κεφάλαιο μη κατοίκων, το οποίο χρηματοδότησε το εξωτερικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Από το 2016, για να αναχρηματοδοτήσει το δημόσιο χρέος και να αναπληρώσει τα συναλλαγματικά αποθέματα, η Banque du Liban (BDL) συνεργάστηκε με τράπεζες σε ανταλλαγές κρατικών ομολόγων (reverse repos). Αυτό σύμφωνα με πληροφορίες παρήγαγε κεφαλαιακά κέρδη για τις τράπεζες, με στόχο την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης. Με τη σειρά τους, οι τράπεζες χρησιμοποίησαν υψηλότερα επιτόκια για να προσελκύσουν νέες καταθέσεις σε δολάρια, οι οποίες έτσι ανακυκλώθηκαν στην BDL. Αυτό το λεγόμενο καθεστώς "χρηματοοικονομικής τεχνικής" ή σύστημα Ponzi κατά πολλούς, δεν είναι βιώσιμο, διότι έχει οδηγήσει σε απώλειες για τους πόρους της BDL και τους παγιδευμένους τραπεζικούς πόρους. Έχει επίσης αυξήσει τα ανοίγματα των τραπεζών σε κρατικούς κινδύνους, από τα οποία η BDL κατέχει μεγάλο μερίδιο. Το 2019, οι φόβοι για μια επικείμενη κρίση επιτάχυναν την πτώση των κεφαλαίων και τη ρευστότητα των τραπεζών. Ταυτόχρονα οι εισροές κεφαλαίων διόγκωσαν μια φούσκα ακινήτων που απορρόφησε τους υπολειπόμενους πιστωτικούς

πόρους. Δυστυχώς, αυτό το μεγάλο χρέος δεν χρηματοδοτούσε καν στρατηγικές επενδύσεις ή ένα δίκτυ κοινωνικής ασφάλισης. Είναι μάλλον το πικρό αποτέλεσμα της κακής δημόσιας και οικονομικής διαχείρισης. Οι εν λόγω πολιτικές χρηματοδότησαν τις αναποτελεσματικές δαπάνες και έθεσαν σε κίνδυνο την ευημερία μέσω μιας αποσταθεροποίησης του χρέους. Για να αποκατασταθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, πρέπει να χαλαρώσει αυτό το τριμερές κράτημα που δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά με ορθολογικότερη χρηματοοικονομική τεχνική. Οι διαρθρωτικές ανισορροπίες αποτελούν τις αιτίες της κρίσης και πρέπει να διορθωθούν. Ακόμη, οι δανειακές ροές πρέπει να περιοριστούν, καθώς έχουν απομακρύνει τις επενδύσεις από παραγωγικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να βοηθήσουν στη μείωση του εξωτερικού ελλείμματος.

Μέρος Α΄ - Ιανουάριος - Οκτώβριος 2019

Η οικονομία του Λιβάνου συρρικνώθηκε για πρώτη φορά μετά από 20 χρόνια, σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις της Παγκόσμιας Τράπεζας. Το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά -0,2% το 2019, όπως ανέφερε η Παγκόσμια Τράπεζα στην τελευταία έκδοση της Οικονομικής Ενημέρωσης MENA. Η εν λόγω συρρίκνωση έρχεται μετά από δύο χρόνια αργής ανάπτυξης όπου η Λιβανική οικονομία αναπτύχθηκε κατά 0,6% το 2017 και 0,2% το 2018. Ταυτόχρονα προβλέπεται επιστροφή στους χαμηλούς θετικούς ρυθμούς τα επόμενα χρόνια: 0,3% το 2020 και 0,4% το 2021. Αν τα μεγέθη επιβεβαιωθούν αυτό θα συμβεί για πρώτη φορά από το 1999, σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Συγκεκριμένα, κατά τους πρώτους 9 μήνες του έτους, ο αριθμός των επιταγών που διακανονίστηκαν μειώθηκε κατά περισσότερο από 12%, σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, γεγονός που υποδηλώνει σημαντική μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ τα δάνεια προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μειώθηκαν κατά περισσότερο από 85% το ίδιο χρονικό διάστημα. Ο αριθμός των νέων αδειών κατασκευής μειώθηκε κατά 15% τους πρώτους οκτώ μήνες του 2019, ενώ η συνολική επιφάνεια των αιτούμενων αδειών μειώθηκε κατά 28%. Οι παραδόσεις τσιμέντου έπεσαν πάνω από 30% το ίδιο διάστημα, σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της χώρας. Ένα θετικό μήνυμα έστειλε ο τουρισμός, ο οποίος είδε την καλύτερη του σεζόν από το 2010 και οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 8% τους πρώτους οκτώ μήνες του έτους, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Υπ. Τουρισμού. Αυτό από μόνο του δεν αρκεί για να εξισορροπήσει τις αρνητικές τάσεις. Αν η οικονομία συρρικνωθεί περαιτέρω, αυτό θα μπορούσε να έχει σοβαρές συνέπειες για την κυβέρνηση, η οποία προσπαθεί να μειώσει το έλλειμμα. Μια μικρότερη οικονομία μπορεί να οδηγήσει σε μικρότερα έσοδα για το κράτος, διευρύνοντας το κενό. Ταυτόχρονα, η εν λόγω οικονομική επιβράδυνση οδηγεί σε μαρασμό το λιανικό εμπόριο. Ειδικοί εμπειρογνώμονες υποστηρίζουν ότι η περιστολή των καταναλωτικών συμπεριφορών προέρχεται από τις πολιτικές λιτότητας που εγκρίθηκαν αρχικά το 2018 και συγκεκριμένα στην αύξηση του φόρου από 5 σε 7% επί των εσόδων, των καταναλωτικών αγαθών, των κερδών των επιχειρήσεων αλλά και των κεφαλαιακών κερδών που θεσμοθετήθηκαν στις αρχές του περασμένου έτους. Η καταναλωτική συμπεριφορά των πολιτών είναι αποτέλεσμα μαζικών αυξήσεων φόρων το 2018, πράγμα που σημαίνει ότι οι πολίτες έχουν περιορίσει δραστικά τις μη απαραίτητες δαπάνες και ως εκ τούτου οι συναλλαγές λιανικής έχουν επίσης επηρεαστεί κατά πολύ.

Ο οργανισμός αξιολόγησης Standard & Poor's τοποθέτησε τον Λίβανο υπό αρνητική προοπτική, εξαιτίας της ελαχιστοποίησης των εμβασμάτων των αποδήμων σε ξένο νόμισμα κάτι που ενδέχεται να επιδεινώσει τις δημοσιονομικές και νομισματικές πιέσεις. Σύμφωνα με την έκθεση που δημοσίευσε η S & P, υπάρχει πιθανότητα 50% υποβάθμισης των λιβανικών ομολόγων μετά την υιοθέτηση από την κυβέρνηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων που εγκρίθηκαν λόγω πίεσης και λαϊκών διαμαρτυριών. Εάν υπάρξει περαιτέρω μείωση στην αξιολόγηση, η S & P θα ευθυγραμμιστεί με τους υπόλοιπους 2 παγκόσμιους οργανισμούς, Moody's και Fitch με CCC+, συνώνυμο του υψηλού κινδύνου αδυναμίας πληρωμής, ενώ θα επηρεάσει πιστωτικό επιτόκιο με το οποίο ο Λίβανος χρηματοδοτεί επί του παρόντος το δημόσιο του έλλειμμα.

Όσον αφορά την προϊούσα χρηματοπιστωτική κρίση από τις αρχές του έτους αυτή έχει εξηγηθεί από οικονομολόγους βασιζόμενη σε σύστημα Ponzi(χρηματική απάτη η οποία στηρίζεται σε «πυραμίδα» επενδυτών. Η πυραμίδα επενδυτών αποτελεί ένα παράνομο επενδυτικό σχήμα που περιλαμβάνει την πληρωμή απόδοσης σε επενδυτές από τα χρήματα που καταβάλουν μεταγενέστεροι επενδυτές). Σύμφωνα με αυτούς, από το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1990, ο Λίβανος βασίστηκε στον τραπεζικό τομέα, τον τουρισμό και την ακίνητη περιουσία για να προσελκύσει ξένο νόμισμα στη χώρα, κυρίως δολ ΗΠΑ. Για δεκαετίες, αυτά τα δολάρια έχουν ανακυκλωθεί από το κράτος, τις τοπικές εμπορικές τράπεζες και την κεντρική τράπεζα του Λιβάνου (Banque du Liban -BDL) για να δημιουργήσουν ένα ρυθμιζόμενο σύστημα Ponzi το οποίο εξέθρεψε διαχρονικά τον τραπεζικό τομέα. Όπως και κάθε άλλο αντίστοιχο σύστημα Ponzi, η οικονομία του Λιβάνου στηρίχθηκε σε μεταναστευτικά εμβάσματα δολαρίων ΗΠΑ για να δημιουργήσετε ένα προπέτασμα οικονομικής σταθερότητας. Αυτό το προπέτασμα κάλυψε ένα οικονομικό σύστημα χωρίς στέρεες βάσεις που έχει σχεδιαστεί για την υπεράσπιση ενός παρωχημένου νομίσματος για την και αύξηση των κερδών του τραπεζικού τομέα. Το εν λόγω σύστημα κατέρρευσε, προκαλώντας λαϊκή εξέγερση και κρίση χρέους. Χωρίς ροή ξένου συναλλάγματος για την τροφοδοσία του συστήματος Ponzi, η Κεντρική Τράπεζα δεν είναι πλέον σε θέση να προσφέρει στις εμπορικές τράπεζες υπερβολικά κίνητρα (επιτόκια) ώστε να σταθμεύσουν τα διαθέσιμα δολάρια τους σε εκείνη. Η BDL δεν δύναται πλέον να παράγει τα εκτιμώμενα \$ 4δισ σε ετήσιους τόκους που οφείλει στις εμπορικές τράπεζες για τις καταθέσεις τους συνολικού ύψους 60 δισ. δολαρίων. Όσον αφορά το ίδιο το κράτος, τα δημόσια ταμεία δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν το δημόσιο χρέος των 86 δισ δολαρίων, σήμερα το τρίτο δυσμενέστερο στον κόσμο σε σχέση με το ΑΕΠ (150%). Η οικονομική ανάπτυξη θεωρείται απίθανο ότι δύναται να λύσει το πρόβλημα, δεδομένου ότι η οικονομία του Λιβάνου, συνολικής αποτίμησης 55 δισ δολαρίων αναμενόταν να συρρικνωθεί κατά 0,2% ολόκληρο το 2019.

Μέρος Β΄ Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2019. Συνέπειες (και αιτίες) οικονομικής κρίσης μετά την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση έκτακτης οικονομικής ανάγκης.

Ως γνωστό, η κυβέρνηση της χώρας κήρυξε οικονομική κατάσταση έκτακτης ανάγκης στις 2 Σεπτεμβρίου 2019, ενώ αμέσως μετά την έναρξη των διαδηλώσεων, 17 Οκτ/τ.ε. το Υπουργικό Συμβούλιο ανακοίνωσε μια σειρά μέτρων έκτακτης ανάγκης. Ταυτόχρονα οι τράπεζες της χώρας παρέμειναν κλειστές για 10 ημέρες. Στα οικονομικά μέτρα συμπεριελήφθησαν :

- ✓ Η Μείωση ή κατάργηση υπηρεσιών του δημοσίου τομέα, με διασφάλιση των δικαιωμάτων των υπαλλήλων τους Επίσης η μείωση κατά 50% των μισθών νυν και πρώην μελών του κοινοβουλίου βουλευτών κ.α,
- ✓ Η ιδιωτικοποίηση κλάδων της οικονομίας όπως :της Middle East Airlines, Casino du Liban, Χρηματιστήριο Βηρυτού, Sotel, Λιμένες Βηρυτού & Τριπόλεως, Μονοπώλιο καπνού και κινητής τηλεφωνίας.
- ✓ Η γενική αναδιάρθρωση του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, μια βασική απαίτηση διεθνών χορηγών και επενδυτών για να ξεκλειδωθούν πάνω από 11 δις. δολάρια σε επιχορηγήσεις και δάνεια με ευνοϊκούς όρους που δεσμεύθηκαν στο συνέδριο του CEDRE το περασμένο έτος.
- ✓ Ο ορισμός ανώτατου ορίου 10 εκ. λιρών για τις αποδοχές και τα επιδόματα των κοινοβουλευτικών επιτροπών
- ✓ η μείωση των μισθών των Διοικητικών Στελεχών των Υπουργείων ώστε να μην υπερβαίνουν συνολικά τις 8 εκ Λίρες.
- ✓ ο καθορισμός ανώτατου μισθολογικού πλαφόν 15 εκ. Λιρών στους μισθούς των δικαστών
- ✓ η επιβολή φόρου επι των κερδών 25% στις τράπεζες και στις ασφαλιστικές εταιρείες
- ✓ Κάθε ανάθεση ή συμφωνία αξίας άνω των 25.000 δολαρίων ΗΠΑ θα πρέπει στο εξής να εγκρίνεται εκ των προτέρων από το Ελεγκτικό Συνέδριο και την Κεντρική Επιθεώρηση και κανένας Υπουργός δεν θα δικαιούται άνω των 200.000 δολ. ΗΠΑ ετησίως, τα οποία θα υποβάλλονται εκ των προτέρων στο Συμβ. των Υπουργών.
- ✓ Η Επιβολή ανώτατου ορίου στους στρατιωτικούς μισθούς που δεν θα υπερβαίνουν τα αντίστοιχα όρια των Υπουργών
- ✓ Η Υποστήριξη της τοπικής βιομηχανίας και αύξηση των φόρων επί των εισαγωγών ανταγωνιστικών των λιβανικών προϊόντων, αλλά και επιδότηση τοπικών εργοστασίων που πραγματοποιούν εξαγωγές
- ✓ Η Μετατροπή των μονάδων παραγωγής ενέργειας σε φυσικό αέριο

Όσον αφορά τις αιτίες που οδήγησαν στην σημερινή κατάσταση την χώρα αυτές κατηγοριοποιούνται ως κάτωθι :

- ✓ Στο λαθρεμπόριο το οποίο στερεί από το κράτος δις. δολάρια φόρων, σε τελωνειακούς δασμούς και ΦΠΑ
- ✓ Στις Αδιαφανείς εισαγωγές καυσίμων και άλλων πετρελαϊκών προϊόντων - που προκαλούν υψηλότατο κόστος για την χώρα. Για τον λόγο αυτό η υπηρεσιακή κυβέρνηση του Λιβάνου αποφάσισε την θέσπιση μειοδοτικών διαγωνισμών για δημόσια προμήθεια πετρελαίου.
- ✓ Στις μεγάλες απώλειες εσόδων της Κρατικής ΔΕΗ (EDL) λόγω τεχνικών εμποδίων και ρευματοκλοπής του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας, οδηγώντας σε δις δολάρια ελλειμμάτων.
- ✓ Στην μεροληψία, ευνοιοκρατία και αδιαφάνεια, σε μεγάλες (και ίσως μικρές) δημόσιες προσφορές ή αγορές, όπως η ηλεκτρική ενέργεια, η ηλεκτροπαραγωγή από πλοία, η αιολική ενέργεια, και η κινητή τηλεφωνία
- ✓ Στις δημόσιες συμβάσεις για έργα υποδομής

- ✓ Σε προστατευτικά μέτρα για διάφορες ευνοούμενες βιομηχανίες (τσιμέντο, καλώδια) και καλλιέργειες (καπνός, σιτάρι).

Στα αποτελέσματα της κρίσης, μια εθνική έρευνα στα τέλη του 2019 κατέδειξε τα εξής:

- ✓ 10% των εταιρειών έχουν διακόψει τις δραστηριότητές τους μόνιμα ή προσωρινά
- ✓ Ποσοστό 22% των υπολειπουμένων εταιρειών έχουν απολύσει κατά μέσο όρο το 60% των υπαλλήλων τους
- ✓ 5% των εταιρειών προέβησαν σε μείωση μισθών μέχρι τον Οκτώβριο τ.ε. κατά μέσο όρο 37%.
- ✓ 19% εκατό των εταιρειών περιέκοψαν μισθούς μετά τις 17 Οκτωβρίου, κατά μέσο όρο 40%.
- ✓ Υπολογίζεται ότι περ. 160.000 εργαζόμενοι μπήκαν σε καθεστώς ανεργίας. Αυτό δεν περιλαμβάνει αυτούς που δεν έλαβαν καθόλου μισθό, ή εκείνους που τους έχει καταβληθεί τμήμα του.
- ✓ 21% των εταιρειών μείωσαν το ωράριο εργασίας τους από 17 Οκτωβρίου.
- ✓ 60% ήταν η μέση μείωση πωλήσεων σε όλους τομείς από την ίδια ημερομηνία. Οι εμπορικές εταιρείες και οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών υπέστησαν το χειρότερο πλήγμα.
- ✓ Κατεγράφη πτώση (κατά 50%) της συναλλαγματικής ισοτιμίας λίρας προς δολάριο από (LL1.500 έως LL2.300).
- ✓ Οι τιμές των σουπερμάρκετ (σε λίρες Λιβάνου) αυξήθηκαν κατά 10% έως 40% για τα είδη πρώτης ανάγκης.
- ✓ Επιβλήθηκαν de facto έλεγχοι κεφαλαίου με μείωση των εισαγωγών σε επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες, και απαγόρευση μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό ακόμη και σε πανεπιστημιακούς φοιτητές ή άλλες σημαντικές υποχρεώσεις.
- ✓ Οι αποσύρσεις μετρητών από τις τράπεζες σε δολάρια ΗΠΑ είναι πρακτικά αδύνατες. Οι αναλήψεις μετρητών σε λίρες είναι εξαιρετικές περιορισμένες και μειώνονται επίσης.
- ✓ Ο τραπεζικός τομέας ο οποίος βρίσκεται υπό ακραίες πιέσεις καταθετών, αρχίζει να αντιμετωπίζει δικαστικές αγωγές στο εσωτερικό της χώρας, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αυξάνονται συνεχώς.
- ✓ Η καθαρή έξοδος καταθέσεων από τις τράπεζες, πριν από τις 17 Οκτωβρίου, εκτιμάται σε +/- 6 δισ δολάρια (από τον Ιανουάριο του 2019).

Οι (ανεπίσημοι) έλεγχοι κεφαλαίου capital controls που επέβαλλαν οι λιβανικές τράπεζες στην πρόσβαση σε μετρητά (max 400 \$/εβδομάδα) προκάλεσαν διάσπαρτη ανησυχία στους καταθέτες που αγωνιούν για τις αποταμιεύσεις τους παρά τις κυβερνητικές διαβεβαιώσεις ότι αυτές παραμένουν ασφαλείς στην χειρότερη οικονομική κρίση από τον εμφύλιο πόλεμο του 1975-90. Οι πιέσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, συντείνουν στην εμβάθυνση της κρίσης δολαρίου ενώ εμποδίζουν πολλούς εισαγωγείς στην εισαγωγή αγαθών αυξάνοντας τους φόβους μιας οικονομικής κατάρρευσης. Η ανταπόκριση των τραπεζών - τα σφιχτά όρια απόσυρσης για το σκληρό νόμισμα και η απαγόρευση σε όλες σχεδόν τις μεταφορές στο εξωτερικό - έχουν βυθίσει πολλούς αποταμιευτές σε βαθιά αβεβαιότητα. Η κεντρική τράπεζα έχει δηλώσει ότι οι καταθέσεις είναι ασφαλείς, όμως η ανησυχία είναι ευρέως διαδεδομένη. Η κρίση ανέστειλε την εμπιστοσύνη σε ένα τραπεζικό σύστημα που αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο της μεταπολεμικής πολιτικοοικονομικής σταθερότητας του Λιβάνου. Ο ρόλος των τραπεζών ήταν κρίσιμος για την οικονομία με την πρακτική του να ελκύουν συνάλλαγμα (δολάρια) από τη μεγάλη διασπορά του Λιβάνου και να ανακυκλώνουν τα χρήματα για τη χρηματοδότηση του υπερχρεωμένου κράτους και του εμπορικού ελλείμματος.

Κύριοι αλλοδαποί προμηθευτές έχουν περικόψει τις εξαγωγές τους στο Λίβανο, καθώς οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν αρχίσει να αρνούνται την ασφαλιστική κάλυψη των αποστολών λόγω της επιδείνωσης της οικονομικής και πολιτικής κρίσης, επιδεινώνοντας το άγχος στις τοπικές εξαρτώμενες από την εισαγωγή επιχειρήσεις που βρίσκονται ήδη στα όρια τους. Συγκεκριμένα ενώ οι προμηθευτές θα είχαν προηγουμένως

χορηγήσει στους πελάτες τους 90 έως 120 ημέρες για να πραγματοποιήσουν τις αποπληρωμές βάσει συναλλακτικών ηθών, πολλοί τώρα απαιτούν όλες οι αποστολές να αποπληρώνονται εξ ολοκλήρου πριν από την παράδοση.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών του Λιβάνου για ολόκληρο το 2019 άγγιξε τα 4,9 δισ δολάρια, σε σύγκριση με 1,3 δισ. την ίδια περίοδο πέρυσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας. Η οικονομία του Λιβάνου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές, διαθέτοντας πολύ μικρό τοπικό βιομηχανικό και μεταποιητικό τομέα.

Όσον αφορά τα Ευρωμόλογα που ο Λίβανος έχει εκδόσει (και ωρίμασαν στις 28/3/2020), ονομαστικής αξίας 1,5 δισ δολλ +40 εκ δολλ τόκοι) η χώρα ανακοίνωσε την πρώτη ιστορικά απόφασή αθέτηση πληρωμής τους. Ο Λίβανος βρίσκεται στην δυσάρεστη θέση να διαπραγματευτεί μια αναδιάρθρωση του χρέους του. Οι σημερινοί κάτοχοι των Ευρωμολόγων είναι η Κεντρική Τράπεζα Λιβάνου, οι τοπικές τράπεζες (και οι δυο κατέχουν τα 2/3) και διεθνείς επενδυτές με 1/3. Οι εν λόγω θα συστήσουν ειδική επιτροπή η οποία θα διαπραγματευθεί μια πιθανή αναδιάρθρωση του Λιβανικού χρέους. Μια πιθανή αναδιάρθρωση θα πρέπει να περιλαμβάνει έκδοση νέων σειρών ευρωμολόγων μεγαλύτερης διάρκειας αποπληρωμής με μείωση των επιτοκίων και αντικατάσταση των παλαιότερων που λήγουν με τις νέες σειρές. Όλα τα ανωτέρω θα πρέπει να εγκριθούν από μια νέα Κυβέρνηση καθώς και από το 75% του συνόλου των κατεχόντων τους εν λόγω τίτλους, σε μια διαδικασία που συνήθως διαρκεί 4-6 μήνες. Οι οικονομολόγοι του Economist Intelligence Unit στην πρόσφατη έκθεσή τους κατατάσσουν την χώρα στο επίπεδο CCC όσον αφορά τον κρατικό κίνδυνο, γεγονός που αντανακλά το πολύ υψηλό δημόσιο χρέος και μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα ενώ ο συναλλαγματικός κίνδυνος παραμένει επίσης στη ζώνη CCC. Η εμβάθυνση των πολιτικών δυσχερειών δημιούργησε ανησυχίες σχετικά με το νόμισμα και τις εισροές ξένων κεφαλαίων, από τις οποίες η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό λόγω της διαρκούς χρηματοδότησης των μεγάλων ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, σύμφωνα και με πρόσφατη πράξη του Υπ. Συμβουλίου, και μάλιστα με επιτόκια αγοράς. Με την ίδια βαθμολογία παραμένει ο πολιτικός κίνδυνος, ο τραπεζικός τομέας και η παραγωγική δομή της χώρας.

2. Τομείς της Οικονομίας

2.1 Αγροτική Οικονομία

Ο αγροτικός τομέας παράγει 5% περίπου του ΑΕΠ. Υπό κανονικές συνθήκες, 25% των εδαφών είναι καλλιεργήσιμα και 32% αυτών αρδεύονται. Οι πιο εύφορες περιοχές ευρίσκονται κατά μήκος της παράκτιας ζώνης και στην κοιλάδα Μπεκάα. Η ποικιλομορφία της τοπογραφίας και του κλίματος επιτρέπει την καλλιέργεια ευρείας ποικιλίας λαχανικών, φρούτων, βιομηχανικών φυτών και σιτηρών. Η βιομηχανία μεταποίησης αγροτικών προϊόντων συμμετέχει με 2% στο ΑΕΠ και αντιπροσωπεύει άνω του 25% της προστιθέμενης αξίας του βιομηχανικού τομέα. Απασχολεί περίπου 20 χιλ. εργαζόμενους. Το υπουργείο Γεωργίας στοχεύει μέχρι το 2020 στην αύξηση του αγροτικού προϊόντος σε \$ 3 δισ ετησίως, στη βελτίωση της ασφάλειας και της ποιότητας των εγχωρίων και εισαγόμενων προϊόντων διατροφής μέσω της διαμόρφωσης μιας εθνικής πολιτικής για την ασφάλεια των τροφίμων. Επιδιώκει, επίσης, την επέκταση της βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων, την ενίσχυση της γεωργικής εκπαίδευσης και της γεωργικής έρευνας, και την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Οι επενδυτικές ανάγκες για την υλοποίηση των ανωτέρω ανέρχονται συνολικά σε \$ 330 εκατ. Η.Π.Α. Η φυτική παραγωγή αντιπροσωπεύει περίπου ποσοστό 71% της συνολικής αγροτικής

(ως επί το πλείστον μονοκαλλιέργειες). Η προστιθέμενη αξία υπολογίζεται σε \$ 1 δις Η.Π.Α., η οποία κατανέμεται σε \$ 800 εκατ. φυτικής και \$ 190-200 εκατ. ζωικής παραγωγής. Στη συνολική φυτική παραγωγή τα φρούτα συμμετέχουν με 41% (σημαντικότερα προϊόντα: εσπεριδοειδή 28%, μήλα 19%, σταφύλια 15%, μπανάνες 11%) και τα λαχανικά 23% (κυρίως πατάτες και ντομάτες). Παράγονται επίσης ελιές, καπνός και εκτρέφονται αιγοπρόβατα. Μέρος της φυτικής παραγωγής προορίζεται για άμεση τοπική κατανάλωση, μεταποίηση στην εγχώρια βιομηχανία τροφίμων και το υπόλοιπο εξάγεται σε χώρες της περιοχής. Οι εξαγωγές νωπών φρούτων και λαχανικών υπέστησαν ισχυρό πλήγμα όταν από 1/4/2015 έκλεισε η διάβαση Nassib -λόγω συγκρούσεων- στα σύνορα Συρίας-Ιορδανίας με συνέπεια την παρεμπόδιση της πρόσβασης στις βασικές αγορές των χωρών του Κόλπου και την εκτροπή του εμπορίου στις θαλάσσιες οδούς με σημαντικά υψηλό κόστος. Η διάβαση παραμένει κλειστή και αναμένεται να ανοίξει στο τέλος 2018. Η ζωική παραγωγή η οποία διαχρονικά προστατεύεται με υψηλές δασμολογικές επιβαρύνσεις ή τεχνικά εμπόδια, αποτελείται κυρίως από εκτροφή αιγοπροβάτων / βοοειδών προς πάχυνση (το ήμισυ των οποίων χρησιμοποιείται για την παραγωγή γάλακτος και το υπόλοιπο κυρίως για κατανάλωση), πουλερικών και γαλακτοκομικών προϊόντων (το Υπουργείο Γεωργίας έχει ανακοινώσει τη σύσταση Εθνικής Ένωσης Γάλακτος και Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγών Γάλακτος) και, σε μικρότερο βαθμό, αλιευτικών και μελισσοκομικών προϊόντων. Κατά την τελευταία δεκαετία, μετά σημαντική ανάπτυξη της εκτροφής πουλερικών επιτεύχθηκε αυτάρκεια.

Όσον αφορά την αλιεία, υπάρχουν περίπου 24 αλιευτικοί λιμένες σε όλο το μήκος των ακτών (ακτογραμμή 220 χλμ.) ως βάση για 7.000 μόνιμους ή εποχικούς παραδοσιακούς αλιείς και 5.000 σκάφη, με ετήσια παραγωγή που δεν υπερβαίνει τους 8.000 τόνους. Υδατοκαλλιέργειες δεν υφίστανται εκτός από μικρής κλίμακας παραγωγή ιχθύων γλυκού νερού (ποτάμιοι). Η παραγωγή, με μεθόδους παρωχημένες (εκμηχάνιση παραγωγής σε ποσοστό 25%), πάσχει από υπερβολική χρήση φυτοφαρμάκων και έλλειψη ελέγχου ποιότητας και συνεπώς χαμηλή συμβατότητα με τα πρότυπα ξένων αγορών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι 40% των προϊόντων περίπου απορρίπτεται κατά την εξαγωγή λόγω προβλημάτων στη συσκευασία. Πρόσθετα, το κόστος είναι υψηλότερο από ό,τι στις γειτονικές χώρες Συρία, Ιορδανία, Τουρκία και Αίγυπτο επειδή ο τομέας δεν λαμβάνει οιασδήποτε μορφής στήριξη ή επιδότηση από το κράτος. Δεδομένου ότι οι επισιτιστικές ανάγκες δεν πληρούνται από την τοπική παραγωγή εισάγονται νωπά και μεταποιημένα φρούτα και λαχανικά, σπόρους, ζώντα ζώα, κρέας και γαλακτοκομικά (υπολογίζεται ότι εισάγεται 70% και 90% των αναγκών σε γαλακτοκομικά προϊόντα και βόειο κρέας, αντιστοίχως). Η εγχώρια παραγωγή σιτηρών καλύπτει 25% της ζήτησης και οι ετήσιες εισαγωγές ανέρχονται σε 400 χιλ. τόνους περίπου. Σημαντικότερο των προβλημάτων που επηρεάζουν τις αγροτικές δραστηριότητες είναι η τιμή της γής (λόγω της περιορισμένης έκτασης της χώρας αρκετή από την οποία είναι ορεινή σε συνδυασμό με την υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα). Το πρόβλημα επιδεινώνεται από τους παράγοντες της αστικοποίησης και της ζήτησης από επενδυτές που συμβάλλουν στη διαμόρφωση υψηλότερων τιμών για ποικίλες κατασκευές.

2.2 Βιομηχανία

Η συμβολή του βιομηχανικού τομέα στο ΑΕΠ ανέρχεται περίπου σε 17%. Αποτελείται από 4.200 μονάδες περίπου, οι περισσότερες από τις οποίες είναι μικρομεσαίου μεγέθους. Συγκεκριμένα, 78% επιχειρήσεις απασχολούν 5 - 19 άτομα και μόνο 35 μονάδες απασχολούν πάνω από 100 εργαζομένους. Απασχολεί 25% περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού. Ποσοστό 23,1% είναι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, 13% επίπλων, 12%% χάρτου και εκτυπώσεων και 10% μεταλλικών προϊόντων. Την τελευταία

διετία οι λιβάνιοι βιομήχανοι έχουν δραστηριοποιηθεί ιδιαίτερα στο Ιράκ, δείχνοντας έντονο ενδιαφέρον για την αποκατάσταση και την ανάληψη της διαχείρισης εργοστασίων που ανήκουν στο δημόσιο τομέα, ως έχοντες τις οικονομικές δυνατότητες, την τεχνογνωσία και την ικανότητα να διαχειρίζονται εγκαταστάσεις σε επικίνδυνες και ασταθείς συνθήκες. Απότοκος των προαναφερομένων επαφών υπήρξε και η συμφωνία για την επανεργοποίηση των ναυτιλιακών δρομολογίων από Βηρυτό προς ιρακινό λιμένα Umm Qasr (2 γραμμές εβδομαδιαίως). Το 2018, σημειώθηκε έντονη δραστηριοποίηση στη δημιουργία, ανακατασκευή και επέκταση βιομηχανικών ζωνών. Συγκεκριμένα, δημιουργούνται δύο βιομηχανικές ζώνες από ιδιωτικά κεφάλαια. Η ζώνη Nahr Ibrahim βορείως της Βηρυτού (κατασκευαστής και διαχειριστής: Sakr Real Estate developer) και Iklim Zone (Iklim Fund for Development and Innovation, ανατολική Βηρυτό). Για τις ΜΜΕπιχειρήσεις, το Υπουργείο Οικονομίας και Εμπορίου (Ministry of Economy and Trade) σε συντονισμό με το Υπουργείο Οικονομικών (Ministry of Finance) εφαρμόζει το Πρόγραμμα Υποστήριξης ΜΜΕπιχειρήσεων (SME Support Programme), που καταρτίστηκε το 2014. Το κείμενο Στρατηγικής ΜΜΕπιχειρήσεων Λιβάνου, δημοσιοποιήθηκε το Νοέμβριο 2014 (Lebanon SME Strategy, a Roadmap to 2020). Ο εγγυοδοτικός οργανισμός Kafalat (χρηματοοικονομική εταιρεία δημοσίου συμφέροντος που ανήκει στην Εθνική Υπηρεσία για την Εγγύηση των Καταθέσεων, National Institute for the Guarantee of Deposits κατά 75% και σε 50 λιβανικές τράπεζες κατά 25%) στηρίζει διαχρονικά τη χρηματοδότηση των ΜΜΕπιχειρήσεων μέσω εμπορικών τραπεζών. Ο φορέας Berytech Technology Pole -το πρώτο εκκολαπτήριο επιχειρηματικής ανάπτυξης και καινοτομίας στη χώρα- παρέχει ενισχύσεις σε περιορισμένο αριθμό πρωτοβουλιών με στοχευμένα επιχειρηματικά πλάνα (καινοτόμες startups και ΜΜΕπιχειρήσεις) στους κλάδους τηλεπικοινωνιών και ψηφιακών εφαρμογών, ΑΠΕ (με έμφαση σε έργα διανομής και αποθήκευσης ενέργειας) και βιομηχανικού σχεδιασμού με εκτιμώμενο μέσο ύψος επένδυσης \$500 χιλ. - \$3 εκατ..

Όσον αφορά στους νέους επιχειρηματίες, πραγματοποιείται διασύνδεση μελών της λιβανικής διασποράς του κλάδου τεχνολογιών με το Κέντρο Berytech Pole μέσω της πρωτοβουλίας Speed@BDD (επιταχυντής επιχειρηματικότητας). Στόχος είναι η δημιουργία εντός πενταετίας 100 startups παρέχοντας συνολική χρηματοδότηση \$ 5 εκατ. Η.Π.Α. (\$30 χιλ. - \$45 χιλ./εταιρεία).

2.3 Υπηρεσίες

Η λιβανική οικονομία βασίζεται κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών ο οποίος συμβάλλει κατά 75,4% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ και περιλαμβάνει:

- υπηρεσίες της αγοράς, όπως συντήρηση και επισκευές, ξενοδοχεία και εστιατόρια
- διάφορες προσωπικές υπηρεσίες, όπως υπηρεσίες αναψυχής και φροντίδας κατ'οίκον
- υγειονομική περίθαλψη
- εκπαίδευση
- χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες
- Δημόσιες υπηρεσίες
- Μεταφορές και Επικοινωνίες
- Εμπόριο

2.3.1 Τραπεζικός κλάδος

Ο τραπεζικός τομέας παραμένει υγιής και ισχυρός παρά τις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις. Ο οίκος Fitch αξιολογεί τις λιβανικές τράπεζες στο χαμηλότερο βαθμό έκθεσης (vulnerability), ίδιο με αυτό των γερμανικών, αμερικανικών και σαουδαραβικών τραπεζών. Τα υψηλά επίπεδα ρευστότητας επιτρέπουν στις εμπορικές τράπεζες τη χρηματοδότηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την κάλυψη των αναγκών του ιδιωτικού τομέα, διατηρώντας παράλληλα σταθερά τα επιτόκια (ως δεύτερη γραμμή άμυνας. Ως τραπεζικό κέντρο ο Λίβανος χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε ελέγχου συναλλάγματος, πλήρους μετατρεψιμότητας του νομίσματος από το 1945, ισχυρού τραπεζικού απορρήτου - βασισμένο στο ελβετικό μοντέλο από το 1956- και ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης. Επισημαίνεται, επίσης η εξάρτηση της Συρίας δεδομένου ότι από το 1992 ο λιβανικός τραπεζικός τομέας θεωρείται το Ταμειυτήριο της Συρίας (οι συριακές καταθέσεις εκτιμώνται σε 10 - 20% των συνολικών καταθέσεων στις λιβανικές τράπεζες).

Εκτός από τις λιβανικές τράπεζες που κυριαρχούν στην εγχώρια αγορά δραστηριοποιούνται αλλοδαπά ιδρύματα όπως η Société Générale de Banque au Liban (Γαλλία, SGBL) Unicredit Banca di Roma (Ιταλία), Citibank (ΗΠΑ), η HSBC (Ηνωμένο Βασίλειο) BNPI (Γαλλία), η Habib Bank (Πακιστάν) και χρηματοπιστωτικοί όμιλοι αραβικής προέλευσης. Στην αντίθετη κατεύθυνση, οι λιβανικές τράπεζες έχουν δραστηριοποιηθεί στις αγορές εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων Συρίας, Ιορδανίας, Γαλλίας, Κουρδιστάν, Ηνωμένου Βασιλείου και Τουρκίας. Ο τραπεζικός κλάδος σε περιόδους κρίσης, αναλαμβάνει ρόλο «κλειδί» για την επιβίωση της χώρας, ως βασικός χρηματοδότης. Ο Λίβανος προσελκύει κεφάλαια εξωτερικού λόγω της εμπειρίας, τεχνογνωσίας και πολλαπλών διασυνδέσεων των λιβάνιων τραπεζιτών, των υψηλών επιτοκίων, της ισχύος της Κεντρικής Τράπεζας και του τραπεζικού απορρήτου. Έκτοτε και παρά τα γεγονότα που έπληξαν τη χώρα και την οικονομία της, το τραπεζικό απόρρητο δεν έχει αμφισβητηθεί. Οι καταθέσεις στο Λίβανο αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το τριπλάσιο του ΑΕΠ της χώρας, διατηρώντας μία από τις υψηλότερες αναλογίες μεταξύ των χωρών της περιοχής και των αναδυομένων αγορών εν γένει. Από 1/7/2014 (καταληκτική ημερομηνία) όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας απέκτησαν συμβατότητα με τους κανόνες της φορολογικής συμμόρφωσης των Η.Π.Α. (US Foreign Account Tax COmpliance Act, FATCA).

Τρέχουσα κατάσταση

Όλα τα ανωτέρω και κυρίως η εμπιστοσύνη των καταθετών κλονίστηκαν σημαντικά το 2019 μετά την επιβολή των κεφαλαιακών ελέγχων, σημιουργώντας ταυτόχρονα και μια τραπεζική κρίση τα αποτελέσματα της οποίας θα φανούν το 2020 όπου και αναμένεται αναδιάρθρωση του εν λόγω τομέα. Συγκεκριμένα, οι τραπεζικές καταθέσεις σε λίρες Λιβάνου μειώθηκαν κατά 25 δισ δολάρια από τον Αύγουστο του 2019 έως τον Απρίλιο του 2020, καθώς ο δείκτης εμπιστοσύνης στην οικονομία και στις τράπεζες έφτασαν στο χαμηλότερο όλων των εποχών. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του τραπεζικού τομέα που κυκλοφόρησαν πρόσφατα, οι καταθέσεις πελατών μειώθηκαν συνολικά κατά 25 δισ δολ από τα τέλη Αυγούστου 2019, ημερομηνία κατά την οποία οι καταθέσεις άρχισαν να μειώνονται στο Λίβανο. Οι συνολικές καταθέσεις μειώθηκαν από 172,5 δισ δολάρια στα τέλη Αυγούστου 2019 σε 147,5 δισ δολάρια στα τέλη Απριλίου 2020. Η ανάλυση των καταθέσεων ανά νόμισμα καταδεικνύει ότι η πτώση αφορούσε σε λίρες Λιβάνου, ενώ οι καταθέσεις σε ξένο νόμισμα δεν μεταβλήθηκαν. Ο κ. N. Ghobril, επικεφαλής της οικονομικής έρευνας της Byblos Bank, δήλωσε ότι οι καταθέσεις σε δολάρια σε λιβανικές τράπεζες έχουν πράγματι αυξηθεί στο 79% των συνολικών καταθέσεων έως τον Απρίλιο του 2020. Σχεδόν το ήμισυ της μείωσης των καταθέσεων σε λίρες οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί επενδυτές και δανειολήπτες τακτοποίησαν τα δάνεια τους στους πιστωτές κατά τη

διάρκεια αυτής της περιόδου. Ο άλλος παράγοντας πίσω από τη μείωση των καταθέσεων ήταν οι τεράστιες αναλήψεις μετρητών τόσο σε Λιβανέζικη λίρα όσο και σε δολάρια ΗΠΑ, εξήγησε ο κ. Ghobril και πρόσθεσε ότι πολλές καταθέσεις σε λίρα Λιβάνου μετατράπηκαν σε δολάρια από τον Αύγουστο του 2019, παρόλο που οι τράπεζες έχουν πρόσφατα δυσκολέψει κατά πολύ τη εν λόγω μετατροπή.

Ένας άλλος προφανής λόγος πίσω από τη μείωση των καταθέσεων ήταν η μαζική εκροή κεφαλαίων και η μεγάλη ζήτηση για ακίνητα, πρόσθεσε ο ίδιος ερευνητής. Πολλοί καταθέτες έχουν προβεί σε επισπευμένες αγορές ακινήτων για να ξεκλειδώσουν τους λογαριασμούς τους σε δολάρια σε τράπεζες του Λιβάνου. Ειδικοί εκτιμούν ότι περισσότερα από 5 δις, δολάρια σε μετρητά έχουν αποσυρθεί από τις τράπεζες από τον Αύγουστο του 2019, γεγονός που προκάλεσε απότομη έλλειψη τραπεζογραμματίων σε δολάρια στη χώρα. Η Ένωση Τραπεζών στο Λίβανο δήλωσε ότι αυτοί οι παράγοντες αύξησαν τον δείκτη αποτίμησης των καταθέσεων σε δολ. σε υψηλό 13 ετών στο 78,9%. Συρρίκνωση 8,1 δις. δολαρίων αναφέρθηκε στις καταθέσεις κατοίκων (ημεδαπών) ετησίως, ενώ μια μείωση 3,3 δις. δολαρίων αναφέρθηκε στις καταθέσεις μη κατοίκων στα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Τα επιτόκια συνέχισαν τη συρρίκνωση τους για πέμπτο συνεχόμενο μήνα. Το μέσο επιτόκιο καταθέσεων Λιβαν. λίρας, το οποίο είχε υψηλό 9,4% το Νοέμβριο του 2019, μειώθηκε σε 5,06% τον Απρίλιο 2020. Ταυτόχρονα το μέσο επιτόκιο καταθέσεων σε δολάρια μειώθηκε από 6,31% σε 2,32% την ίδια περίοδο. Παράλληλα, τα μέσα επιτόκια δανεισμού συνέχισαν τη συρρίκνωσή τους για να φθάσουν το 9,29% σε λίρα Λιβάνου και 7,79% σε δολάρια στα τέλη Απριλίου. Τέλος, οι λιβανικές τράπεζες ανακοίνωσαν σημαντική συρρίκνωση στο χαρτοφυλάκιο ευρωομολόγων τους το 2020. Συγκεκριμένα, η Ένωση Λιβανικών τραπεζών ανακοίνωσε ότι το χαρτοφυλάκιο σε Ευρωομόλογα που κατέχουν οι λιβανικές τράπεζες συρρικνώθηκε κατά 3,2 δις δολάρια τον Απρίλιο τ.ε, από 13,8 δις δολάρια σε 10,6 δις δολάρια συνολικά.

Οι 10 σημαντικότερες λιβανικές τράπεζες

- Banque Audi
- Banque du Liban et d'Outremer (BLOM)
- Fransabank
- Banque Byblos
- Societe Generale de Banque au Liban
- Bank of Beirut
- Banque de la Méditerranée (MedBank)
- Banque Libano-Française (BLF)
- Crédit Libanais
- IBL Bank sal.

2.3.2 Τουρισμός

Η προνομιακή γεωγραφική θέση, η πλούσια ποικιλία της φύσης, η εγγύτητα ορεινών και παράκτιων περιοχών, το μεσογειακό κλίμα, ο αρχαιολογικός πλούτος και το υψηλό επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών καθιστά το Λίβανο ελκυστικό τουριστικό προορισμό. Η τουριστική βιομηχανία του Λιβάνου είναι επικεντρωμένη σε τουρίστες από τις χώρες του Κόλπου που την επισκέπτονται κυρίως το καλοκαίρι και οι

παρεχόμενες υπηρεσίες είναι συναφώς δομημένες. Για την περαιτέρω προσέλκυση τουριστών, σχετικές μελέτες του υπουργείου Τουρισμού αναφέρουν ως υποτομείς προτεραιότητας το χειμερινό τουρισμό (ο Λίβανος έχει επί του παρόντος 6 χιονοδρομικά κέντρα), ειδικές μορφές τουρισμού (επιχειρηματικός, συνεδριακός, ιατρικός, εκπαιδευτικός), τους ομογενείς οι οποίοι επισκέπτονται τακτικά τους οικείους και την αγορά ευρωπαίων, ιαπώνων και εν γένει τουριστών υψηλού εισοδήματος, οι οποίοι προσκρούουν στις χαμηλής ποιότητας υποδομές και εσωτερικές μεταφορές και στις ανεπαρκείς πτήσεις charters. Ο ιατρικός τουρισμός ανθεί πολλά χρόνια και αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται τα επόμενα έτη, δεδομένου ότι ο τομέας παροχής υπηρεσιών υγείας είναι πολύ ανταγωνιστικός. Συμφωνίες συνεργασίας οι οποίες έχουν συναφθεί με ξένες χώρες προωθούν το Λίβανο ως κύριο προορισμό για διάφορες θεραπείες. Η χώρα πλεονεκτεί σε ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό και ιατρούς, παρέχει τις καλύτερες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης στην περιοχή και τη χρήση των τελευταίων τεχνολογιών σε ιδρύματα που πληρούν τα διεθνή πρότυπα. Το ποσοστό πληρότητας νοσοκομείων και ιατρικών κέντρων εκτιμάται από 75 - 85%. Όσον αφορά στη ξενοδοχειακή υποδομή, υφίστανται 330 ξενοδοχεία, 17.000 δωματίων, από τα οποία 75% είναι στη Βηρυτό και στο Όρος Λίβανος (θεωρείται χαμηλή σε σύγκριση με τον περιφερειακό μέσο όρο). Ο τουρισμός παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό ανάπτυξης (μέσω δυναμικής παρουσίας του ιδιωτικού τομέα και μέσω ξένων επενδύσεων, κυρίως αραβικών (εστιατόρια, ξενοδοχεία 5 αστέρων). Ο τουριστικός κλάδος, ο οποίος συμβάλει περίπου 25% στο ΑΕΠ της χώρας και απασχολεί 20% του συνολικού εργατικού δυναμικού, τη διετία 2015-16 παρουσίασε μικρή ανάκαμψη μετά το ισχυρό πλήγμα που δέχτηκε επί τρία συνεχή έτη.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Τουρισμού, το 2018 ο αριθμός των επισκεπτών αυξήθηκε 20% ανερχόμενος σε 1,99 εκατ. Η μέση πληρότητα των ξενοδοχείων στη Βηρυτό ανήλθε σε 64% έναντι 60% το 2017. Σημειώνεται ότι στον κλάδο επήλθε σωρευτική συρρίκνωση 60% από την αρχή του πολέμου στη Συρία.

Η μείωση έχει παρουσιαστεί κυρίως στους τουρίστες από τις αραβικές χώρες και γενικότερα από ολόκληρο τον κόσμο μετά την έναρξη των διαδηλώσεων τον οκτώβριο 2019.

2.3.3 Κλάδος κατασκευών και ανάπτυξης ακινήτων

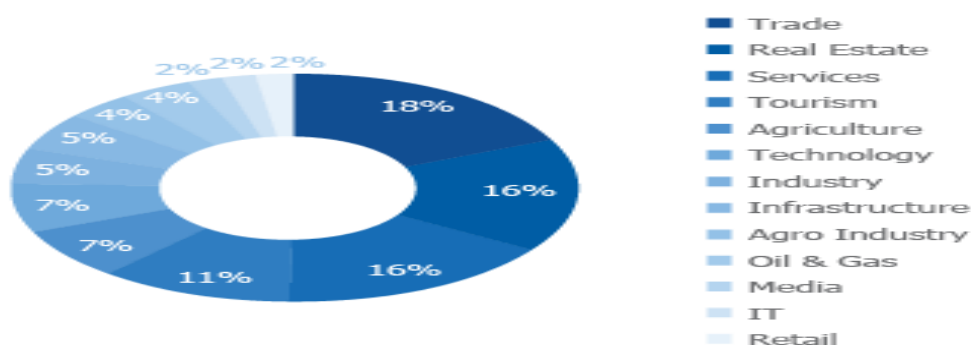
Ο κλάδος των κατασκευών και των ακινήτων συμμετέχει με 13% - 15% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, ή \$ 7 δις Η.Π.Α. και αποτελεί από τους ακρογωνιαίους λίθους της οικονομίας. Στις κατασκευές απασχολείται 9% εργατικού δυναμικού και σημαντικός αριθμός Σύριων και Αιγυπτίων μεταναστών και προσφύγων. Έχουν υλοποιηθεί μεγάλα κατασκευαστικά έργα, τα οποία περιλαμβάνουν πολυτελή κτίρια (διαμερίσματα επιφανείας 400 έως 600 και 1000 τ.μ.) για την κάλυψη της ζήτησης από άραβες τουρίστες, παρέχοντας την ευκαιρία στη Βηρυτό να διαμορφώσει brandname σε περιφερειακό επίπεδο (προηγούμενου του Ντουμπάι). Σε αυτή την επιχειρηματική αντίληψη έχουν κατασκευαστεί 13 εμπορικά κέντρα, συνολικής έκτασης 1 εκατ. τετρ.μ. και σχεδιάζονται επιπλέον 14 κέντρα έκτασης 500 χιλ.τετρ.μ. και επενδυτικής δαπάνης \$ 1 δις Η.Π.Α. Η ακίνητη περιουσία βρίσκεται στον πυρήνα της οικονομίας του Λιβάνου. Σύμφωνα με εθνικά στοιχεία, τα ακίνητα αντιπροσώπευαν το 15% του ΑΕΠ το 2017, το μερίδιο αυτό ανέρχεται στο 19% όταν περιλαμβάνεται και η κατασκευαστική δραστηριότητα. Επομένως, η ακίνητη περιουσία και η κατασκευή είναι η κορυφαία συνεισφορά στο ΑΕΠ του Λιβάνου το 2017. Η ακίνητη περιουσία είναι επίσης μια βασική επένδυση που αναζητούν οι κάτοικοι και οι μη κάτοικοι του Λιβάνου. Η αξία των στεγαστικών δανείων που χορηγήθηκαν το 2018 στον χρηματοπιστωτικό τομέα ανήλθε σε 12,89 δις. Δολ - 60% του συνόλου των προσωπικών ατομικών δανείων. Επιπλέον, σύμφωνα με την Αρχή Ανάπτυξης Επενδύσεων του Λιβάνου, το 70% των εισροών ξένων

άμεσων επενδύσεων στο Λίβανο αποτελούσαν αγορές ακινήτων από τη λιβανέζικη διασπορά. Οι τομείς των ακινήτων και των κατασκευών αναπόφευκτα αντικατοπτρίζουν το οικονομικό περιβάλλον. Ο αριθμός αδειών κατασκευής απέχει πολύ από το ετήσιο 18.000 που παρατηρήθηκε το 2011 καταλήγοντας γύρω στο 13.800 το 2018. Η κάλυψη από τις άδειες μειώθηκε επίσης από τα ψηλά επίπεδα των 16,46 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων το 2011 σε 9,02 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα το 2018. Ο αριθμός και η αξία των συναλλαγών σε ακίνητα μειώθηκε επίσης από 115.237 συναλλαγές αξίας 9,36 δισ. δολαρίων το 2011 σε 60.714 συναλλαγές αξίας 8,13 δισ. δολαρίων το 2018. Η διακοπή των επιδοτούμενων δανείων το 2018 έστειλε ένα άλλο αρνητικό κλονισμό στην αγορά ακινήτων στο Λίβανο. Το 2018, το καθεστώς επιδοτούμενων κατοικιών σταμάτησε καθώς εξαντλήθηκαν όλα τα κεφάλαια. Οι γενικές οικονομικές συνθήκες και η κατάσταση της αγοράς ακινήτων είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Σύμφωνα με τον Walid Moussa, πρόεδρο του Syndicate Real Estate του Λιβάνου, "Η ανάκαμψη του τομέα των ακινήτων συνδέεται άμεσα με την ανάκαμψη της συνολικής οικονομίας του Λιβάνου. Η ανάπτυξη του κλάδου εξαρτώμενη από τις ξένες επενδύσεις καθίσταται ευάλωτη από τις διεθνείς εξελίξεις και κυρίως τις διακυμάνσεις του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και των τιμών των βασικών εμπορευμάτων, οι οποίες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τον πλούτο των πολιτών Κόλπου και ως εκ τούτου, τις επενδυτικές τους αποφάσεις.

3. Επενδύσεις

Συνολικά, περίπου 700 μεγάλες ξένες εταιρείες βρίσκονται στο Λίβανο, αριθμός που θεωρείται χαμηλός σε σχέση με τις δυνατότητες της αγοράς. Οι εταιρείες λειτουργούν στη χώρα μέσω υποκαταστήματος ή γραφείου αντιπροσωπείας. Οι ξένοι επενδυτές ενδιαφέρονται κυρίως για υποτομείς υπηρεσιών όπως ακινήτων, τουρισμού, τηλεπικοινωνιών, εμπορίου και τραπεζών. Οι μεγαλύτεροι αυτών προέρχονται από τον Αραβικό Κόλπο και ακολουθεί η Γαλλία. Η λιβανική διασπορά συμβάλλει σημαντικά στη ροή άμεσων ξένων επενδύσεων.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ 2019

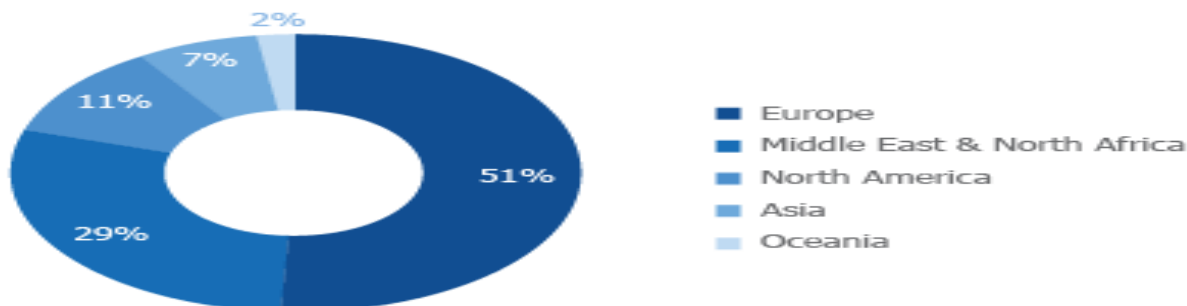

ΠΗΓΗ: IDAL

Παρά το ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα και την οικονομία της αγοράς, υπογραμμίζεται ότι παραμένουν οι βασικοί ανασταλτικοί παράγοντες της γραφειοκρατίας, της διαφθοράς και του «αστάθμητου» περιβάλλοντος. Επικρίνονται η έλλειψη επαρκούς νομοθεσίας (πνευματικά δικαιώματα) ή η δυσχερής εφαρμογή της νομοθεσίας για τη διευθέτηση των εμπορικών διαφορών (οι δικαστικές διαδικασίες διαρκούν χρόνια). Βάσει του κριτηρίου της ελευθερίας στην πρόσβαση της αγοράς θεωρείται ως μερικώς ανοικτή

αγορά (relatively open market). Ο μεσοσταθμικός δασμολογικός συντελεστής ανέρχεται σε 4,8%, οι εμπορικές συναλλαγές είναι σχετικά ελεύθερες και οι προσαρμογές για να ενταχθεί η χώρα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου εν εξελίξει. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας κρίνεται ως καλά αναπτυγμένος για την περιοχή και το κράτος δεν διακρατεί μερίδιο σε καμία εμπορική τράπεζα.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
2019

ΠΗΓΗ : IDAL

Ως βασικά πλεονεκτήματα για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων προβάλλονται η φιλελεύθερη οικονομική πολιτική, η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος, η διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, η μέσω Λιβάνου δυνατότητα πρόσβασης σε άλλες αραβικές χώρες και η διάθεση ρευστότητας από τις εγχώριες τράπεζες. Ο Λίβανος είναι παραδοσιακά χώρα ανοικτή στις ξένες επενδύσεις. Προτεραιότητες των κυβερνήσεων είναι η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και η εκ νέου ανάδυση της θέσης ως περιφερειακό επιχειρηματικό, εμπορικό και παραθεριστικό κέντρο. Για το σκοπό αυτό, εμμένει στην προσέλκυση αράβων επενδυτών και κυρίως επενδυτών από το μεγαλύτερο εμπορικό και επενδυτικό εταίρο, την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα θέματα της ημερήσιας διάταξης παραμένουν η ταχεία μεταρρύθμιση του επενδυτικού πλαισίου και των παρεχομένων διοικητικών υπηρεσιών, ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του επιχειρηματικού περιβάλλοντος -κυρίως με τη θέσπιση νομοθεσίας για την ενίσχυση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, η ψήφιση του νόμου-πλαισίου για τις ιδιωτικοποιήσεις και η ενίσχυση του ρόλου του Οργανισμού για την Ανάπτυξη Επενδύσεων (Investment Development Authority Lebanon, IDAL, www.idal.com.lb). Το 2017, ψηφίστηκε ο νόμος για τις Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (προεργασία για την προσέλκυση και ενίσχυση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στο επενδυτικό σχέδιο Capital Investment Program, Διάσκεψη των Παρισίων). Ο Οργανισμός Ανάπτυξης Επενδύσεων -αρμόδια κρατική αρχή υποδοχής και προώθησης των επενδύσεων- υπάγεται απευθείας στον Πρωθυπουργό (οι υπηρεσίες που προσφέρονται κυμαίνονται από τη συλλογή απλής πληροφόρησης για τη δημιουργία εταιρείας μέχρι την ταχεία έκδοση εγκρίσεων και αδειών απαιτούμενων από τις αρχές).

Ο Λίβανος είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος αποδέκτης άμεσων ξένων επενδύσεων μεταξύ των 13 οικονομιών στη Δυτική Ασία, επόμενος της Τουρκίας, της Σαουδικής Αραβίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η χώρα έχει υπογράψει 50 διμερείς συμφωνίες προστασίας των επενδύσεων, από τις οποίες 42 είναι σε ισχύ, καθώς και αριθμό συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας. Ωστόσο, παρά την παρεχόμενη στους επενδυτές προστασία, οι συμφωνίες αυτές «παραμένουν άγνωστες» στους λιβάνιους επιχειρηματίες.

4. Δημόσιες Συμβάσεις / Διαγωνισμοί

Το Συμβούλιο Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης (CDR)

Η πλειοψηφία των διαγωνισμών για την υποβολή προσφορών στο Λίβανο προκηρύσσονται από το Συμβούλιο για την Ανάπτυξη και την Ανασυγκρότηση (CDR), βάσει διαδικασίας προεπιλογής των εταιρειών. Το Συμβούλιο είναι δημόσιο ίδρυμα, υπαγόμενο απευθείας στο Υπουργικό Συμβούλιο, με αποστολή την ανοικοδόμηση της χώρας. Λειτουργεί σε διαβούλευση και συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια υπουργεία και άλλους δημόσιους οργανισμούς και τους δήμους. Τα καθήκοντά του είναι ευρέος φάσματος (σχεδιασμός γενικού/ειδικού χαρακτήρα, συμβουλευτικός ρόλος/διαγραφή κατευθυντηρίων γραμμών, μελέτες σκοπιμότητας, απαλλοτριώσεις, δημοσιονομική διαχείριση, έλεγχος σχεδίων και έργων που παρουσιάζονται στο Υπουργικό Συμβούλιο, παρακολούθηση της χρήσης των δανείων και της οικονομικής βοήθειας από αλλοδαπούς δωρητές). Οι δραστηριότητες του Συμβουλίου εστιάζονται σε τέσσερις κυρίως τομείς:

- Βασικές υποδομές (ηλεκτρική ενέργεια, τηλεπικοινωνίες, οδικό δίκτυο και μέσα μαζικής μεταφοράς).
- Κοινωνικές υποδομές (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνικές υποθέσεις, ολοκληρωμένη ανάπτυξη, περιβάλλον).
- Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας (ύδρευση, αποχέτευση, διαχείριση στερεών αποβλήτων).
- Παραγωγικοί τομείς και τομέας υπηρεσιών (γεωργία, άρδευση, λιμένες και αεροδρόμια, κτίρια δημοσίων υπηρεσιών, παροχή υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας κ.α.).

Από το Συμβούλιο χρησιμοποιούνται δύο τύποι προεπιλογής:

- Η γενική προεπιλογή: υιοθετείται στις περιπτώσεις συγκεκριμένων δράσεων (οδικά δίκτυα, κτίρια, διάφορες συμβουλευτικές υπηρεσίες), με στόχο να διαχωρίζονται οι εταιρείες σύμφωνα με τις ειδικότητες, τους οικονομικούς πόρους, την κερκτημένη εμπειρία και το είδος των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν.
- Η ειδική προεπιλογή: αφορά συγκεκριμένα έργα (επιλογή συμβούλων και τοπικών και αλλοδαπών επιχειρηματιών βάσει των ικανοτήτων και της εμπειρίας μετά από αξιολόγηση προκαθορισμένων κριτηρίων). Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο προβαίνει σε ανακοίνωση στον τύπο (ημεδαπό ή αλλοδαπό) πρόσκλησης για προεπιλογή. Οι αιτήσεις προεπιλογής συγκεντρώνονται συνήθως εντός προθεσμίας δύο μηνών και στη συνέχεια εξετάζονται από επιτροπή ορισμένη από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου. Η εξέταση περιλαμβάνει μεταξύ άλλων αυτοψίες, επιθεωρήσεις και επαλήθευση των αναφερομένων στην αίτηση στοιχείων.

5. Καθεστώς επίλυσης επιχειρηματικών διαφορών

Το Λιβανικό Κέντρο Διαιτησίας ιδρύθηκε το 1995, σε στενή συνεργασία με το Επιμελητήριο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Γεωργίας, και λειτουργεί με κανόνες παρόμοιους με εκείνους του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου στο Παρίσι (λιβανικός κώδικας διαδικασιών για τη ρύθμιση της διαιτησίας). Ο Λίβανος έχει επίσης επικυρώσει τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 «περί διεθνούς διαιτησίας». Ως μετεξέλιξη του προαναφερόμενου Κέντρου συστάθηκε, το 2012, το Λιβανικό Κέντρο Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης (Lebanese Arbitration and Mediation Center), διαπιστευμένο στην Ένωση Μεσογειακών Επιμελητηρίων

Εμπορίου και Βιομηχανίας (Association of the Mediterranean Chambers of Commerce and Industry, ASCAME) περιφερειακό Κέντρο.Εξυπηρετεί την τοπική και διεθνή επιχειρηματική κοινότητα, καθώς και τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και εξειδικεύεται στην παροχή εναλλακτικών τρόπων για την επίλυση των επιχειρηματικών διαφορών μέσω αμοιβαία αποδεκτών συμφωνιών. Στους επιχειρηματίες που καταλήγουν σε εγχώριο συνεργάτη συστήνεται να μη σπεύδουν σε δέσμευση με σύμβαση αποκλειστικής αντιπροσώπευσης, επειδή το λιβανικό σύστημα δικαιοδοσίας είναι πολύ ευνοϊκό για τους εγχώριους εταίρους.

6. Εκθέσεις

Ως πλέον αξιόλογες εκθεσιακές εκδηλώσεις, με κριτήρια την προσέλευση επισκεπτών, τον αριθμό και τη σύνθεση των εκθετών και την εμπειρία των διοργανωτών, διακρίνουμε τις ακόλουθες -περιφερειακής εμβέλειας- εκθεσιακές εκδηλώσεις, στις οποίες προκρίνουμε την επίσκεψη ή συμμετοχή, δεδομένου ότι προσφέρουν την κατάλληλη βάση για όσους ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στην εγχώρια ή και στις γειτονικές αγορές. Στο σύνολό τους πραγματοποιούνται στη Βηρυτό:

1. Project Lebanon: (International Construction Trade Exhibition for Lebanon & the Middle East)

2. Energy Lebanon: (Trade Exhibition for power generation, Electricity, Lighting and HVAC)

3.Ecorient International Trade Exhibition: (Environmental technologies, sustainability, alternative energy, water technology and clean energy)

(οι τρείς ανωτέρω εκθέσεις διοργανώνονται στον αυτό χώρο και χρόνο)

4. Horeca: (Catering, Foods & Beverages, Hospitality Services)

5. Beirut International property & Investment Fair (Residency & Citizenship)

6. Beirut Boat Show: (yachts, equipment, surfing, diving).

7. Εμπορικό καθεστώς

Ο Λίβανος διαθέτει σύστημα ελεύθερου εμπορίου και ανταγωνιστική αγορά με μια εμπορική προσέγγιση. Σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο δείκτη περιορισμών του εμπορίου (MFN) & δασμολογικών περιορισμών (TTRI), ο Λίβανος κατέλαβε την 59η θέση από τις 125 χώρες, καθιστώντας τον πιο ανοιχτό από τον μέσο όρο της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (MNA). Το εξωτερικό δασμολόγιο που επιβάλλεται στην χώρα είναι από τα χαμηλότερα μεταξύ των χωρών MENA. Συνολικά πάνω από το 84% των τελωνειακών δασμολογικών κατηγοριών έχουν δασμούς ίσους με 0 ή 5%. Η κυβέρνηση δεν επιβάλλει δασμούς στις εξαγωγές και τα τιμολόγια εισαγωγής μειώθηκαν κατά 80% το 2008. Επιπλέον, πολλά ευρωπαϊκά προϊόντα απαλλάσσονται από τελωνειακά τέλη, σύμφωνα με τη συμφωνία για την ευρωμεσογειακή συμφωνία σύνδεσης και τη συμφωνία Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (EZEΣ) Μαρτίου 2015.

Οι πολυάριθμες εμπορικές συμφωνίες που υπογράφηκαν με τις αραβικές χώρες και την Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύουν στην ενίσχυση της οικονομικής ολοκλήρωσης και της πρόσβασης των προϊόντων του Λιβάνου. Ως μέλος του Μεγάλου Αραβικού Ελεύθερου Εμπορίου (GAFTA) και υπέγραψε τη Συμφωνία Σύνδεσης με την ΕΕ, καθώς και ορισμένες άλλες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες. Ο Λίβανος παρείχε τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις του Λιβάνου να έχουν πρόσβαση, ελεύθερα τελωνειακά, και να προμηθεύουν σχεδόν 800 εκατομμύρια ανθρώπους.

8. Εξωτερικό Εμπόριο Λιβάνου

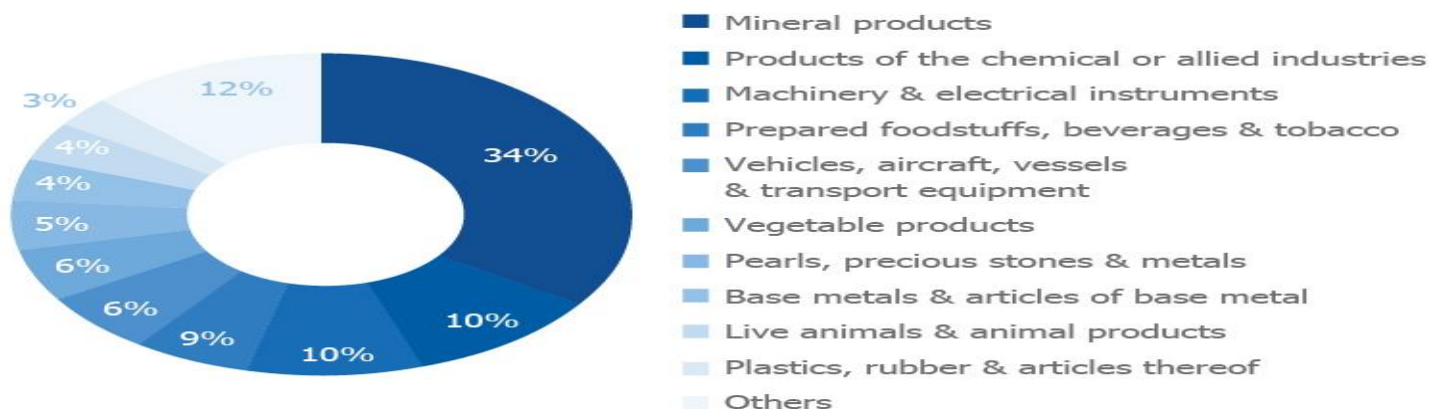
Ο Λίβανος, ως μικρή χώρα, περιορισμένης βιομηχανοποίησης, είναι δομικός εισαγωγέας καλύπτοντας τις ανάγκες για πρώτες ύλες και ενδιάμεσα προϊόντα του παραγωγικού τομέα, καθώς και μεγάλο μέρος των αναγκών της σε κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά αγαθά. Ευρεία γκάμα προϊόντων απευθύνεται στις ισχυρές καταναλωτικές συνήθειες «δυτικότροπου» προσανατολισμού, ανάλογα με την εξέλιξη της εγχώριας αγοραστικής δύναμης. Η λιβανική αγορά χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων με ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Εξειδικευμένες εισαγωγές εξακολουθούν να είναι σπάνιες και ποικίλουν ανάλογα με τη συγκυρία της αγοράς. Εν γένει, υπογραμμίζεται η ανελαστικότητα των εισαγωγών οφειλόμενη στις επισιτιστικές και τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι από την έναρξη του πολέμου στη Συρία ο Λίβανος λειτουργεί πλέον ως ενδιάμεσος τόσο για τη διάθεση των συριακών προϊόντων όσο και για την τροφοδοσία της γειτονικής χώρας, ως εκ τούτου οι εξαγωγές καλύπτουν αδήλως και τις δύο χώρες και συνεπώς η εξαγωγή συμπερασμάτων μόνο για τη λιβανική αγορά είναι επισφαλής. Οι ανάγκες της Συρίας καλύπτονται μέσω του λιβανικού εξωτερικού εμπορίου, καθώς και ποσοστό των λιβανικών εξαγωγών υποκαθιστούν αντίστοιχες συριακές (συριακά προϊόντα εξάγονται μέσω Λιβάνου).

Εμπορικό Ισοζύγιο Λιβάνου 2010-2019 (Πηγή IDAL)

Το 2019, το εμπορικό έλλειμμα της χώρας μειώθηκε κατά 1,5%, λόγω μείωσης κατά 0,7% των συνολικών εισαγωγών. Συνολικά το εμπορικό έλλειμμα του Λιβάνου ανήλθε στα -15,5 δισ δολάρια το 2019, σημειώνοντας μείωση σε σύγκριση με 17 δισ δολάρια το 2018. Το 2019 οι εισαγωγές του Λιβάνου ανήλθαν σε 19,2 δισ δολάρια ΗΠΑ από 19,9 δισ δολάρια το 2018. Οι σημαντικότερες εισαγωγές το 2019 περιλάμβαναν καύσιμα (20,9% των συνολικών εισαγωγών), Μηχανήματα και Ηλεκτρολογικό υλικό (11,6%), Χημικά προϊόντα (11,1%), Οχήματα και λοιπό εξοπλισμό μεταφορών (8,3%), Τρόφιμα & Ποτά (6,7%), Μεταλλικά Προϊόντα (6,3%) και Πέρλες, πολύτιμους λίθους / μέταλλα (6,3%). Η Κίνα, Ελλάδα & η Ιταλία παραμένουν οι τρεις πρώτοι προμηθευτές της λιβανικής αγοράς.

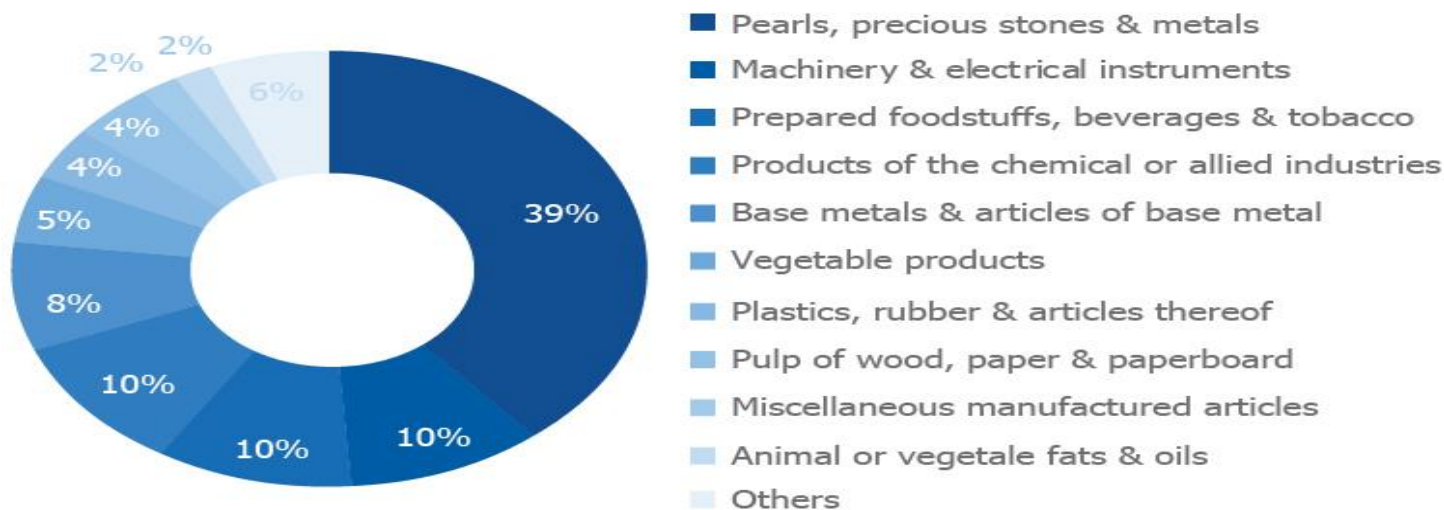
Σύνθεση Εισαγωγών Λιβάνου (Πηγή IDAL)

Οι λιβανικές εισαγωγές μειώθηκαν από 19,6 δισ δολάρια το 2018 σε 19,2 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 λόγω μείωσης δαπανών που προέκυψε από τα γεγονότα της 17ης Οκτωβρίου και αδυναμία εισαγωγής πρώτων υλών. Οι κυριότερες εισαγωγές, που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 50% των συνολικών εισαγωγών, περιελάμβαναν ορυκτά προϊόντα (34%), χημικά προϊόντα (10%) και μηχανήματα και ηλεκτρικό εξοπλισμό (9%).

Οι κορυφαίοι εμπορικοί εταίροι στις εισαγωγές το 2019 ήταν η Κίνα με 10,3% του συνολικού μεριδίου, ακολουθούμενη από την Ελλάδα με 8,5%, την Ιταλία με 8%, τις ΗΠΑ με 7,2%, τη Γερμανία με 5,8% και την Τουρκία με 4,7%. Οι μεγαλύτεροι προμηθευτές προϊόντων του Λιβάνου είναι ευρωπαϊκές χώρες με το 41,6% του συνολικού μεριδίου των εισαγωγών.

Σύνθεση Εξαγωγών Λιβάνου (Πηγή IDAL)

Οι λιβανικές εξαγωγές το 2018 κάλυψαν περίπου 14,5% των εισαγωγών. Οι κορυφαίοι εξαγωγικοί εταίροι του Λιβάνου το 2019 περιελάμβαναν την Ελβετία με το 28% των συνολικών εξαγωγών, ακολουθούμενη από τα ΗΑΕ (12%), τη Σαουδική Αραβία (7%), τη Συρία (5%) και το Ιράκ (4%). Οι αραβικές χώρες παρέμειναν η σημαντικότερη συνολική αγορά του Λιβάνου, που έλαβε περίπου το 41% των συνολικών εξαγωγών του Λιβάνου, ακολουθούμενη από την ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας το 11% των συνολικών εξαγωγών.

III. Εμπορικές & Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδος – Λιβάνου 2019

1. Διμερείς Εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας – Λιβάνου 2019

Ο Λίβανος είναι σχετικά αξιόλογος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας και συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τις οποίες η Ελλάδα διατηρεί διαχρονικά θετικό εμπορικό ισοζύγιο. Βάσει του θεσμικού πλαισίου, η επισκόπηση των διμερών σχέσεων οδηγεί στη διαπίστωση ότι η συνεργασία στον εμπορικό τομέα μεταξύ των δύο χωρών εξελίσσεται ομαλά και χωρίς αξιόλογα τεχνικά προβλήματα, στη βάση είτε της συμμόρφωσης του Λιβάνου προς τις κοινοτικές ρυθμίσεις κατά την εφαρμογή της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση είτε της διαδικασίας εισδοχής της χώρας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Οι όροι εμπορίου καταγράφουν συνεχή και σταθερή αύξηση και για τις δύο χώρες, εξέλιξη η οποία οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του Λιβάνου (εξαγωγή καυσίμων), καθώς και στην έμμεση κάλυψη συριακών εισαγωγών.

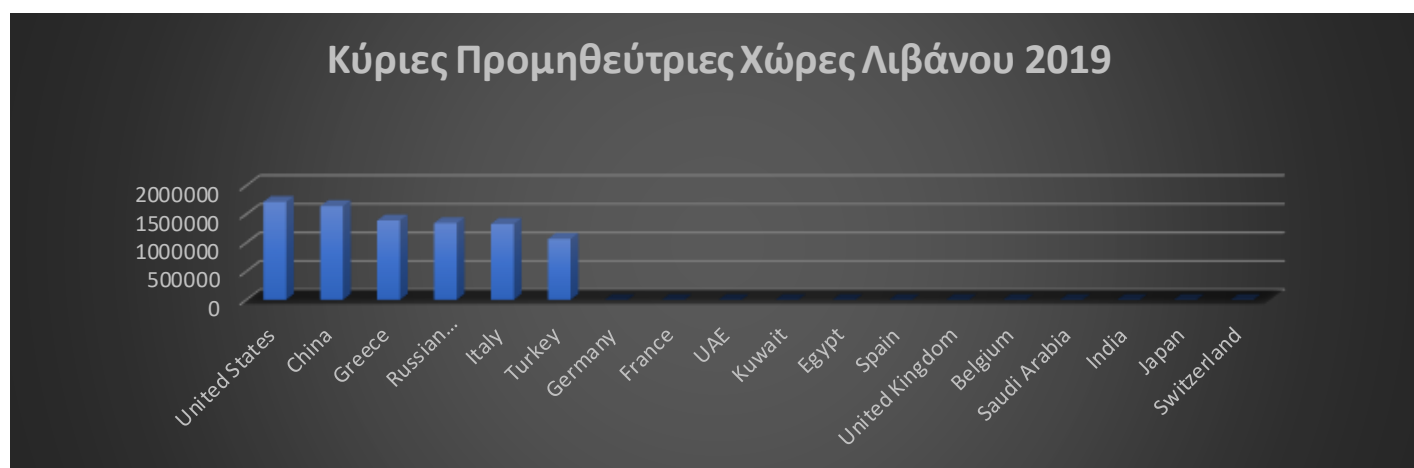
ΚΣΟ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΛΙΒΑΝΟΥ 2019/2018 (σε χιλ δολ ΗΠΑ)	2017	2018	2019		2017	2018	2019	
		ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	2019/2018	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΛΙΒΑΝΟΥ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΛΙΒΑΝΟΥ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΛΙΒΑΝΟΥ	2019/2018
5	Ορυκτά καύσιμα	1238946	1709800	1322827	%22,6-	13.602	58787	20861	%64,5-
6	Προϊόντα χημικών βιομηχανιών	30544	28115	28368	%0,9	1.023	3578	1264	%64,7-
15	Βασικά μέταλλα και προϊόντα	29265	27352	8476	%69,0-	6.893	27599	50093	%81,5
4	Προπαρασκευασμένα τρόφιμα, ποτά, καπνός	14082	12027	10278	%14,5-	154	8678	8906	%2,6
16	Μηχανολογικός & ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	6408	5552	4145	%25,3-	184	212	284	%34,0
7	Πλαστικά και καουτσούκ	5312	4655	4527	%2,7-	629	775	427	%44,9-
13	Δομικά από πέτρα, τσιμέντο γιαλί	4701	3042	2212	%27,3-	0	10	23	%130,0
2	Φυτικά προϊόντα	3433	2621	2102	%19,8-	152	149	148	%0,7-
9	Ξύλο & τεχνουργήματα, φελλος	2417	2481	1666	%32,8-	21		2	
20	Διάφορα βιομηχανικά	2407	1848	1566	%15,3-	136	167	762	%356,3
11	Υφάσματα και είδη υφαντουργίας	1611	1602	1319	%17,7-	804	203	163	%19,7-
10	Πούλπα από ξύλο, χαρτί και χαρτόνι	1509	1331	1366	%2,6		687	1139	%65,8
1	Ζώντα ζώα, ζωικά προϊόντα	967	1162	1181	%1,6	1.474			
14	Πολύτιμοι λίθοι και μέταλλα	350	446	602	%35,0	19	7	170	%2328,6
12	Υποδήματα, ομπρέλες, τεχνητά άνθη	323	309	243	%21,4-	70	0	3	
18	Οπτικά, φωτογραφικά, ιατρικά, μουσικά	255	238	91	%61,8-		619	36	%94,2-
17	Οχήματα, αεροσκάφη, πλοία, εξ. μεταφοράς	223	226	95	%58,0-	2	124	1	%99,2-
19	Όπλα και πυρομαχικά. Εξαρτημάτα αυτών	199	116	116	%0,0	172			
21	Έργα τέχνης, συλλεκτικά αντικείμενα και αντικες	128	95	27	%71,6-	253	91	2	%97,8-
8	Δέρματα ακατέργαστα, δέρματα, γουνοδέρματα	79	76	79	%3,9	4	42	151	%259,5
3	Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά	1	3	0	%100,0-	0	16	27	%68,8

	Σύνολο	1343160	1803099	1391556	%22,8-	25.592	101743	84462	%17,0-
	Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδος	1317568	1701356	1307094	%23,2-		-		
	Ογκος Εμπορίου	1.368.752	1904842	1476018	%22,5-		-		

Το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδος έναντι του Λιβάνου παραμένει πλεονασματικό, ενώ η Ελλάδα παραμένει διαχρονικά ένας εκ των πρώτων 4 εμπορικών εταίρων του. Όσον αφορά την διασπορά των εξαγόμενων ελληνικών προϊόντων στον Λίβανο διαπιστώνεται για μια ακόμη χρονιά ότι το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εξαγωγών αποτελείται από πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου. Ακολουθούν τα προϊόντα χημικών βιομηχανιών με περ. 28,3 εκ \$ (κυρίως λιπάσματα κ.α.) και ακολουθούν παρασκευάσματα τροφίμων (γιαούρτι, τυρί, κλπ), καπνός κλπ αξίας περ. 10.27 εκ. Γενικά, κλάδοι στους οποίους η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και κυρίως συμπληρωματικότητα με την τοπική οικονομία είναι: φαρμακευτικά, δομικά υλικά, / διαχείριση υδάτων, ΑΠΕ, φωτοβολταϊκά, αγροτικός εξοπλισμός / εφόδια / ζωοτροφές, τρόφιμα-ποτά (με την πρόοδο εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε. διότι υπόκεινται σε υψηλούς δασμολογικούς συντελεστές και δυσχερείς τελωνειακές διατυπώσεις για την προστασία της εγχώριας παραγωγής), & καλλυντικά.

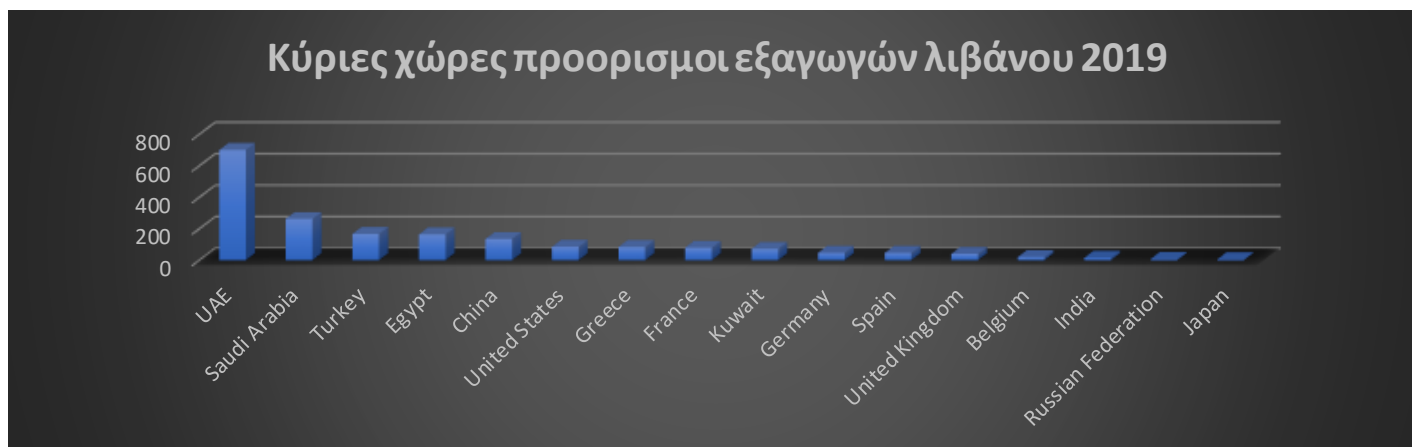
Προς το παρόν και μέχρι την επιστροφή της χώρας στην πολιτική & οικονομική κανονικότητα συνιστάται στις Ελληνικές εταιρείες, εμπορικούς εταίρους της χώρας, μεγάλη προσοχή στις αποστολές εμπορευμάτων που θα πρέπει να γίνονται με μέτρο. Επίσης σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης πληρωμής από την Λιβανική πλευρά αυτό, κατά μεγάλη πιθανότητα, δεν θα οφείλεται σε ηθελημένη ενέργεια αλλά περισσότερο σε αντικειμενική αδυναμία λόγω τρίτου παράγοντα (τράπεζες) και θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ανάλογα.

Πηγή : Τελωνειακή αρχή Λιβάνου, επεξεργασία Γρ. ΟΕΥ

Το διμερές εμπόριο, το 2019, για την ελληνική πλευρά εμφάνισε αρνητικό πρόσημο -22,8% οφειλόμενο κυρίως στις μειωμένες εξαγωγές πετρελαιοειδών (& υποπροϊόντων πετρελαίου) που κινήθηκαν με ποσοστό -22,6% (συμμετέχοντας στο σύνολο με ποσοστό 94%), καθώς και στις εξαγωγές αγαθών μη συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών (+35,0%). Διαχρονικά, προ κρίσης, το διμερές εμπόριο καταγράφει μια συνεχή / σταθερή αύξηση και για τις δύο χώρες, εξέλιξη η οποία οφείλεται σε μεγάλο

ποσοστό στην κάλυψη των μεγάλων ενεργειακών αναγκών του Λιβάνου (εξαγωγή καυσίμων), καθώς και στην έμμεση κάλυψη συριακών εισαγωγών. Σημειώνεται ότι από την έναρξη του πολέμου στη Συρία ο Λίβανος λειτουργεί πλέον ως ενδιάμεσος τόσο για τη διάθεση των συριακών προϊόντων όσο και για την τροφοδοσία της γειτονικής χώρας, ως εκ τούτου οι εξαγωγές καλύπτουν αδήλως και τις δύο χώρες και συνεπώς η εξαγωγή συμπερασμάτων μόνο για τη λιβανική αγορά είναι επισφαλής. Οι ανάγκες της Συρίας καλύπτονται μέσω του λιβανικού εξωτερικού εμπορίου, καθώς και ποσοστό των λιβανικών εξαγωγών υποκαθιστούν αντίστοιχες συριακές (συριακά προϊόντα εξάγονται μέσω Λιβάνου).

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Λιβανικής Στατιστικής Υπηρεσίας που αφορούν το 2019 η Ελλάδα καταλαμβάνει την Τρίτη θέση ανάμεσα στους προμηθευτές του Λιβάνου, πίσω από την Κίνα, και τις ΗΠΑ κερδίζοντας δυο θέσεις σε σχέση με το 2017, εκτοπίζοντας τις Ιταλία και ΗΠΑ. **Όπως διαφαίνεται (από τα στατιστικά στοιχεία των τελωνείων του Λιβάνου στις λοιπές, πλην πετρελαιοειδών κατηγορίες σημειώθηκε εξαγωγική κάμψη, κάτι που εν πολλοίς οφείλεται στην στασιμότητα της Λιβανικής Οικονομίας κατά την διάρκεια του 2019, στην βίαια περικοπή της κατανάλωσης λόγω οικονομικής κρίσης και κεφαλαιακών ελέγχων και λόγω ακυβερνησίας μέχρι τον σχηματισμό κυβέρνησης.**

Περαιτέρω βελτίωση της διασποράς των ελληνικών εξαγωγών, καθώς και αύξηση αυτών συναρτάται σε σημαντικό βαθμό από την εξομάλυνση των πολιτικών συνθηκών, τη σταθεροποίηση της όμορης περιφέρειας και τη συνακόλουθη σχετική ανάκαμψη της λιβανικής οικονομίας και περιορίζεται συνυπολογίζοντας τον οξύ ανταγωνισμό (διεθνή και ομοειδή λιβανικά προϊόντα) και το μέγεθος της αγοράς. Η φήμη και το επιχείρημα της ευρείας δικτύωσης και εξοικείωσης των Λιβανέζων επιχειρηματιών στον εν γένει Αραβικό κόσμο θα πρέπει να συνεκτιμηθεί από τις ελληνικές επιχειρήσεις ως θετική σε σχέση με τα προϊόντα/υπηρεσίες που διαθέτουν, τις δυσκολίες που συναντούν στην πρόσβαση των αγορών αυτών, καθώς και με τις επαφές που οι ίδιοι, ενδεχομένως, έχουν ήδη αναπτύξει.

Γενικά, κλάδοι στους οποίους έχουμε συγκριτικό πλεονέκτημα και κυρίως συμπληρωματικότητα με την τοπική οικονομία και από τους οποίους δύναται να προέλθει ευρύτερη διαφοροποίηση του εξαγωγικού μείγματος με έμφαση σε ενδιάμεσα και καταναλωτικά αγαθά είναι:

- ✓ φάρμακευτικά,
- ✓ δομικά υλικά, / διαχείριση υδάτων,
- ✓ ΑΠΕ, φωτοβολταϊκά κλπ
- ✓ αγροτικός εξοπλισμός / εφόδια / ζωοτροφές,

- ✓ τρόφιμα-ποτά (με την πρόοδο εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε. διότι υπόκεινται σε υψηλούς δασμολογικούς συντελεστές και δυσχερείς τελωνειακές διατυπώσεις για την προστασία της εγχώριας παραγωγής),
- ✓ & καλλυντικά.

Εκτός από τα πετρελαιοειδή εξήχθησαν ράβδοι/σύρματα από σίδηρο (22%), χημικά (13,1%) ζωοτροφές (10%), τρόφιμα -νωπά και μεταποιημένα- (8,2%), πλαστικά (6,8%), μηχανές-συσσκευές (5,6%) και ξυλεία και προϊόντα ξύλου (3,6%). Οι **λιβανικές εξαγωγές** αυξήθηκαν επίσης και συγκεντρώθηκαν σε έξι κατηγορίες προϊόντων οι οποίες κάλυψαν ποσοστό 93% περίπου της συνολικής αξίας των εξαχθέντων. Ποσοστό 57% περίπου αφορούσε σε υποπροϊόντα χαλκού.

2. Τουριστικές ροές

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τέλος οι αυξημένες τουριστικές ροές καθώς ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός Λιβανέζων (περί τις 90.000 το 2018) επισκέπτεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα την Ελλάδα.

Στο ζήτημα της Golden Visa ο Λίβανος διατηρεί τα τελευταία χρόνια μια σταθερά καλή θέση στην Ελληνική αγορά με αυξητικές τάσεις (119 χορηγήσεις το 2018, 141 το 2019). Σημειώνεται ότι οι εν λόγω τάσεις ενισχύονται περαιτέρω λόγω της οικονομικής κρίσης, ενώ το Γραφείο ΟΕΥ αντιμετωπίζει ακετά αντίστοιχα αιτήματα σε εβδομαδιαία βάση. Επίσης αθρόες επενδύσεις παρατηρούνται, χωρίς ακόμη να καταγράφονται, στην αγορά εμπορικών ακινήτων (κυρίως παλαιών) με στόχο την ανακαίνιση και απόδοσή τους ως ξενοδοχειακές μονάδες στην μητροπολιτική περιοχή των Αθηνών, αλλά και σε άμεσες επενδύσεις όπως ζαχαροπλαστεία, εστιατόρια κ.α.

3. Δράσεις προώθησης ελληνικών προϊόντων & Υπηρεσιών 2019

✓ Greek Tourism Workshop Beirut (20/2/2019)

Με την συμμετοχή εκπροσώπων της τουριστικής αγοράς του Λιβάνου και Ελλήνων συμμετεχόντων από ξενοδοχειακές επιχειρήσεις πραγματοποιήθηκε σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο για 4η συνεχή χρονιά το εν λόγω τουριστικό φόρουμ. Φορέας διοργάνωσης ήταν το ταξιδιωτικό πρακτορείο MIDEAST, ενώ

υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Υπ. Τουρισμού, τον ΕΟΤ, την Ελληνική Πρεσβεία και τις δυο αεροπορικές εταιρείες που συνδέσουν την Ελλάδα με τον Λίβανο (MEA & AEGEAN). Στόχος του Workshop ήταν η γνωριμία των ταξιδιωτικών πρακτόρων του Λιβάνου με αντίστοιχους ελληνικούς και η διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας. Σημαντικές ελληνικές παρουσίες ήταν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις Divani, Grecotel, Sheraton Rhodes, & Axia Hospitality. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Υπ. Τουρισμού του Λιβάνου, ο Κυβερνήτης της μείζονος Βηρυτού και από Ελληνικής πλευράς παρέστη ο Πρέσβης της Ελλάδος, ο Υπογράφων και ο Πρόξενος. Σημειώνεται ότι ο Λίβανος αποτελεί μια σημαντική αγορά – στόχο για τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, ενώ θα αναζητηθούν προς ανάπτυξη και νέοι τομείς συνεργασίας όπως ο ιατρικός, θρησκευτικός κλπ τουρισμός.

✓ **Ελληνικό Ρύζι στον Λίβανο με την ευκαιρία της Horeca 2019 (2-5/4/2019)**

Στο πλαίσιο υλοποίησης του Ευρωπαϊκού προγράμματος προβολής και προώθησης του ρυζιού, με τον διακριτικό τίτλο “European Rice”, πραγματοποιήθηκε με συμμετοχή της Πρεσβείας σειρά δράσεων στην Βηρυτό με σκοπό την ευρύτερη ενημέρωση των επαγγελματιών, των διαμορφωτών κοινής γνώμης αλλά και του ευρύτερου κοινού σχετικά με το Ευρωπαϊκό ρύζι, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και την υψηλή του ποιότητα. Στις δράσεις αυτές συμμετείχαν επαγγελματίες παραγωγοί και έμποροι που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ρυζιού, εκπρόσωποι της ΕΑΣΘ που είναι δικαιούχος του προγράμματος του Αγροτικού συνεταιρισμού Χαλάστρας Θεσσαλονίκης, αλλά και της NOVACERT που είναι υπεύθυνη εταιρία για την υλοποίηση του προγράμματος στις χώρες αυτές. Κατά την διάρκεια της εκδήλωσης ενημέρωσης στο ξενοδοχείο Four Seasons Beirut πραγματοποιήθηκε επίδειξη live cooking show, την οποία εκτέλεσε ο διεθνούς φήμης Έλληνας chef κ. Γιώργος Μαστροδημήτρης. Την εκδήλωση ακολούθησε πλήρης συμμετοχή στην ετήσια έκθεση Horeca 2019 που πραγματοποιήθηκε στο Εκθεσιακό Κέντρο Βηρυτού.

✓ **1ο Ελληνικό Φεστιβάλ στο Λίβανο (7-8-9/6/2019)**

Υπό την αιγίδα της Πρεσβείας Βηρυτού, του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και του Υπουργείου Τουρισμού του Λιβάνου και με οργανωτικό φορέα την Μη Κυβερνητική Οργάνωση “Stin Virito”, που απαρτίζουν φιλέλληνες τοπικοί δημοσιογράφοι, διεξήχθη με μεγάλη επιτυχία στη Βύβλο του Λιβάνου, τριήμερο (7,8,9 Ιουνίου) φεστιβάλ με θέμα την ελληνική κουλούρα και τις σχέσεις Ελλήνων και Λιβανέζων. Οι εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στον Ρωμαϊκό Αρχαιολογικό χώρο της πόλης, που παραχωρήθηκε από τον Δήμαρχο. Οι εκδηλώσεις περιέλαβαν προσφορά ελληνικών εδεσμάτων και κρασιών (για πρώτη φορά στον Λίβανο), προβολή ελληνικών ταινιών, ελληνική μουσική και τραγούδια. Σε τριάντα περίπου περίπτερα, ελληνικές και λιβανικές επιχειρήσεις παρείχαν ενημερωτικό υλικό για ελληνικά προϊόντα και για τις επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα – κυρίως στον τομέα των ακινήτων. Κεντρική θέση στο χώρο του φεστιβάλ κατείχε το περίπτερο του Μουσείου της Ακρόπολης (με αντίγραφα δύο αγαλμάτων και πληροφοριακό υλικό), πλαισιωμένο από καλαίσθητες πινακίδες για τις σχέσεις Φοινίκων και Αρχαίων Ελλήνων, τις οποίες επιμελήθηκε το Εθνικό Μουσείο Βηρυτού. Επίσης με μέριμνα του Γραφείου ΟΕΥ διοργανώθηκε κα εκτελέστηκε συμμετοχή του ΕΟΤ με περίπτερο για την προώθηση του ελληνικού τουρισμού. Συγκρατείται η παρουσία του Δήμου Κασσάνδρας Χαλκιδικής με μουσικό συγκρότημα, ενημερωτικό υλικό για επισκέπτες και προσφορά προϊόντων. Στα εγκαίνια παρέστησαν, μεταξύ άλλων, ο Υπουργός Τουρισμού του Λιβάνου, ο Δήμαρχος Βύβλου, οι τοπικοί Βουλευτές, η Πρέσβυς της Κύπρου και τα Προεδρεία της ελληνικής και κυπριακής κοινότητας. Τους προαναφερθέντες πλαισίωσαν εκατοντάδες

προσκεκλημένοι. Στο περιθώριο του Φεστιβάλ, το Εμπορικό Τμήμα της Πρεσβείας, του οποίου η συμβολή στην επιτυχία του Φεστιβάλ υπήρξε πολύ σημαντική, μερίμνησε για την οργάνωση B2B συναντήσεων κυρίως στους τομείς οίνου και αγοράς ακινήτων. Κατά τη διάρκεια του τριημέρου υπολογίζεται ότι οι επισκέπτες του χώρου του Φεστιβάλ υπερέβησαν τις έξι χιλιάδες. Η κάλυψη από τα λιβανικά ΜΜΕ ήταν σχεδόν καθολική, με συνεχείς τηλεοπτικές ανταποκρίσεις, ενώ ανάλογα εντυπωσιακή ήταν η απήχηση στα εδώ Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Από ελληνικής πλευράς οι εκδηλώσεις καλύφθηκαν από την ΕΤ-1 και το Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων.

✓ **Συμμετοχή Προϊστάμενου Γραφείου ΟΕΥ σε συνέδριο ECORIENT που πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της Διεθνούς Εκθέσεως “Project Lebanon.” Βηρυτός 19/6/2019.**

Ανταποκρινόμενο σε σχετική πρόσκληση του Εμπορικού Επιμελητηρίου Βηρυτού και της διοργανώτριας εταιρείας της εκθέσεως Project Lebanon το Γραφείο ΟΕΥ Βηρυτού δια του Προϊσταμένου του έλαβε μέρος σε ημερίδα με ομιλία και συμμετοχή σε πάνελ. Ο τίτλος της παρουσίασης ήταν “ΑΠΕ & Καθαρές Μορφές Ενέργειας – η Ελληνική Εμπειρία.” Στην παρουσίαση εξετάστηκαν η ελληνική πρόοδος στην συμπερίληψη των ΑΠΕ (φ/β, αιολικών, βιομάζας κ.α) στο ενεργειακό μίγμα της χώρας, τα προβλήματα και οι λύσεις που παρουσιάστηκαν στην 14ετή περίοδο εφαρμογής και επιτυχίας του, καθώς και οι συνέργειες που υπάρχουν ήδη με την Λιβανική πλευρά. Στο πάνελ συμμετείχαν ο Γ.Γ. του Υπουργείου Ενέργειας του Λιβάνου και οι προϊστάμενοι των Εμπορικών Γραφείων των Πρεσβειών Ιταλίας, και Δανίας. Σημειώνεται ότι οι ομιλητές επελέγησαν αποκλειστικά με βάση την εμπειρία των Κρατών που αντιπροσωπεύουν στα θέματα ΑΠΕ. Στην διάρκεια της συζήτησης και των ερωτήσεων που ακολούθησαν κατέστη φανερό η δυνατότητα διεύρυνσης των συνεργειών για τα θέματα αυτά με λιβανικούς φορείς, ενώ σε ερώτηση που απευθύνθηκε προς τον υπογράφοντα εκδηλώθηκε η ανάγκη συνεργειών πέραν των κρατικών ορίων σε επίπεδο περιφερειών ή δήμων & κοινοτήτων προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ΑΠΕ σε τοπικό επίπεδο. Σύμφωνα με τους διοργανωτές η εκδήλωση στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία.

✓ **Αφιέρωμα στην Ελλάδα από το Casino du Liban (4-15/9/2019)**

Το αφιέρωμα στην Ελλάδα «Senses of Greece» εγκαινιάσθηκε την Τετάρτη 4 Σεπτεμβρίου στους υπαίθριους χώρους του Casino du Liban υπό την αιγίδα της Πρεσβείας της Ελλάδος στο Λίβανο. Στην έναρξη παραβρέθηκε ο Πρέσβυς κ. Φ. Βέρρος, ο Πρόεδρος του ΔΣ του Casino du Liban κ. Roland Khoury και εκπρόσωποι του πολιτικού, επιχειρηματικού και δημοσιογραφικού κόσμου. Ο Έλληνας Πρέσβυς στον χαιρετισμό του, έδωσε συγχαρητήρια στους διοργανωτές της εκδήλωσης. Οι βραδιές «Senses of Greece» διήρκεσαν μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου, συνδυάζοντας γαστρονομία με την υπογραφή του σεφ κ. Αρθούρου Αρακελιάν, ελληνική μουσική από την κα Τίνα Αλεξοπούλου και τους μουσικούς της, Ελληνικό κρασί από το Οινοποιείο Μούσες και Ούζο από την εταιρεία Ούζο Τυρνάβου, καθώς και Μαστίχα Χίου. Οι εκδηλώσεις, που διήρκεσαν έως τις 15 σεπτ, περιλάμβαναν μουσικοχορευτικό πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του οποίου το κοινό είχε την ευκαιρία να δοκιμάσει γεύσεις από την Ελλάδα, με προϊόντα και κρασί της χώρας μας που μεταφέρθηκαν στο Λίβανο ειδικά για αυτό το σκοπό. Συνολικά ήταν μια διοργάνωση υψηλών προδιαγραφών που απευθύνθηκε, πρωταρχικά, σε εύπορο τμήμα του πληθυσμού. Το κοινό ξεπέρασε τα 1500 άτομα συνολικά. Εν όψει των εκδηλώσεων παρατέθηκε, σειρά συνεντεύξεων σε τηλεοπτικά δίκτυα ευρείας εμβέλειας, μεταξύ οποίων LBC, MTV, TeleLiban, Charity TV, καθώς και σε εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας

(L'Orient le jour), με στόχο, την προαγωγή της χώρας μας, ως παραγωγού προϊόντων υψηλής ποιότητας και ως προβεβλημένου τουριστικού προορισμού. Αναλόγως προβλήθηκαν εκδηλώσεις σε Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα αποτελεί ήδη βασικό τουριστικό προορισμό για την λιβανική αγορά (σχεδόν 100.000 το 2018), με περαιτέρω προοπτικές ανόδου, ενώ τα ελληνικά προϊόντα – κυρίως του αγροτο διατροφικού τομέα – θεωρούνται υψηλής ποιότητας και έχουν δυνατότητες να αυξήσουν το μερίδιό τους στην αγορά.

✓ **Ελληνική βραδιά σε κεντρικό εστιατόριο της Βηρυτού (Gilgamesh) (18/10/2019).**

Με την συμμετοχή περ. 350 καλεσμένων πραγματοποιήθηκε η εν λόγω εκδήλωση σε συνδιοργάνωση της Πρεσβείας και φορέων της ελληνικής ομογένειας της Βηρυτού. Προβλήθηκαν η ελληνική κουζίνα και ο ελληνικός οίνος.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η Ελλάδα είναι σημαντικός εμπορικός εταίρος του Λιβάνου και διατηρεί εξαιρετική εικόνα, η οποία τροφοδοτείται από τη γεωγραφική και πολιτισμική εγγύτητα και δυναμική, τον αριθμό των Λιβανίων που έχουν σπουδάσει σε ελληνικά πανεπιστήμια, τη βοήθεια που έχει παράσχει η χώρα μας σε δύσκολες περιόδους και τον τουρισμό. Όπως έχει προαναφερθεί, ο Λίβανος είναι χώρα, περιορισμένης βιομηχανοποίησης και συνεπώς δομικός εισαγωγέας καλύπτοντας τις ανάγκες για πρώτες ύλες και ενδιάμεσα προϊόντα του παραγωγικού τομέα, καθώς και μεγάλο μέρος των αναγκών της σε κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά αγαθά (υπό ομαλές συνθήκες 70% των αναγκών σε τρόφιμα ικανοποιούνται από εισαγωγές). Με κριτήριο τον πληθυσμό και την αγοραστική δύναμη είναι «μικρή» αγορά και δεν είναι στις αγορές προτεραιότητας δραστηριοποίησης των ελληνικών επιχειρήσεων ούτε έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον Ελλήνων επενδυτών. Συγκαταλέγεται στις χώρες με τις οποίες η Ελλάδα διατηρεί θετικό εμπορικό ισοζύγιο και οι όροι εμπορίου εμφανίζουν θετική πορεία και για τις δύο χώρες. Περαιτέρω βελτίωση της διασποράς των ελληνικών εξαγωγών, καθώς και αύξηση αυτών συναρτάται σε σημαντικό βαθμό από την εξομάλυνση των πολιτικών συνθηκών, τη σταθεροποίηση της όμορης περιφέρειας και τη συνακόλουθη σχετική ανάκαμψη της λιβανικής οικονομίας και περιορίζεται συνυπολογίζοντας τον οξύ ανταγωνισμό (διεθνή και ομοειδή λιβανικά προϊόντα) και το μέγεθος της αγοράς

Γενικά, κλάδοι στους οποίους υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα και κυρίως συμπληρωματικότητα με την τοπική οικονομία και από τους οποίους δύναται να προέλθει ευρύτερη διαφοροποίηση του εξαγωγικού μείγματος με έμφαση σε ενδιάμεσα και καταναλωτικά αγαθά είναι: φάρμακευτικά, δομικά υλικά, διαχείριση υδάτων, ΑΠΕνέργειας, αγροτικός εξοπλισμός/εφόδια, τρόφιμα-ποτά (με την πρόοδο εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ε. διότι υπόκεινται σε υψηλούς δασμολογικούς συντελεστές και δυσχερείς διατυπώσεις για την προστασία της εγχώριας παραγωγής), καλλυντικά.

Η επανάληψη οργανωμένης «εθνικής» συμμετοχής στη Διεθνή έκθεση Project Lebanon είναι η ελάχιστη αναγκαία επιλογή, η οποία συμβάλλει ουσιαστικά στην προβολή και ενίσχυση της εικόνας της χώρας μας στο Λίβανο, καθώς και στις αγορές γειτονικών χωρών. Ιδιαίτερα, μεσοπρόθεσμα, η σταδιακή αποκατάσταση της ισορροπίας στον κατασκευαστικό κλάδο θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για αύξηση του

μεριδίου στις εξαγωγές δομικών υλικών και εν γένει προϊόντων και υπηρεσιών που αφορούν στις κατασκευές και την οικοδομή.

Η συμμετοχή επίσης του ΕΟΤ με Εθνικό περίπτερο στην έκθεση HORECA 2021 (μια και η αντίστοιχη έκθεση 2020 ανεβλήθη) θα αποτελέσει σημαντικότερη πρωτοβουλία για την προσέλκυση τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα και μάλιστα υψηλού οικονομικού επιπέδου.

Σημειώνεται ότι για περαιτέρω δραστηριοποίηση στη χώρα (ανάληψη έργων / συμμετοχή σε διαγωνισμούς) απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συνεργασία με λιβανική εταιρεία (joint venture). Η στοχευμένη καλλιέργεια και ανάπτυξη άμεσων σχέσεων με τους λιβάνιους επιχειρηματίες ή έμμεσων δεσμών μέσω συνεργειών με άλλες αλλοδαπές επιχειρήσεις (ευρωπαϊκές κα.) είναι αναγκαία συνθήκη προκειμένου η δραστηριοποίηση στο λιβανικό επιχειρηματικό περιβάλλον να είναι επιτυχής.

Οι προσπάθειες του Γραφείου ΟΕΥ Βηρυτού εστιάστηκαν το πρώτο εξάμηνο 2019 στην κατά το δυνατόν γνωριμία του Λιβανικού κοινού με την κλάδο τροφίμων / ποτών, είτε με αποστολή επιχειρηματιών σε εμπορικές εκθέσεις στην Ελλάδα (Expofood) είτε με την προβολή ποιοτικών Ελληνικών Κρασιών στο πρώτο Ελληνικό Φεστιβάλ που έλαβε χώρα στην πόλη Βίβλος του Λιβάνου. Και οι δυο δράσεις στέφθηκαν με απόλυτη επιτυχία και σχεδιάζεται η επανάληψη τους στο επόμενο έτος με ακόμη μεγαλύτερη συμμετοχή ελλήνων και Λιβάνιων επιχειρηματιών, ενώ η εισαγωγή κρασιών στην Λιβανική αγορά θα ξεκινήσει σταδιακά από εφέτος.

Θα αναζητηθούν επίσης συνέργειες μέσω τοπικών φορέων και ειδικά επιμελητηρίων ή και περιφερειών με χρήση των θεσμών των πρωτοκόλλων συνεργασίας και των αδελφοποιήσεων.

Σε θεσμικό επίπεδο, τέλος, μέσω της τριμερούς συνεργασίας Ελλάδος-Κύπρου-Λιβάνου (η τελευταία σύνοδος της οποίας πραγματοποιήθηκε στις 10/4/2019 θα επιτευχθεί η υπογραφή συμφωνιών / μνημονίων για θέματα Τουρισμού, Εκπαίδευσης & ανταλλαγών, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Μνημόνιο για θέματα Επενδύσεων.

Ιάκωβος Ραφαήλ Κολλάρος

Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

A. Παραγωγικά και Οικονομικά Υπουργεία

Ministry of Economic & Trade

Tel: + 961-1-981940-3, Email: sdabaghy@economy.gov.lb, url:www.economy.gov.lb

Ministry of Finance

Tel: +961-1-981001/020/030 Email: infocenter@finance.gov.lb, url:www.finance.gov.lb

Ministry of Agriculture

Tel:+961-1-848451 , Email: info@agriculture.gov.lb , url:www. agriculture.gov.lb

Ministry of Tourism

Tel:+ 961-1-340940/1/2/3/4, Email: mot@inco.com.lb, url:www.lebanon-tourisme.gov.lb

Ministry of Environment

Tel: +961-1-976555, Email:webmaster@moe.gov.lb , url:www.moe.gov.lb

Ministry of Energy & Water

Tel 00961-1-565100 /1/2/3/4 , Email:mew@terra.net.lb, url:www.energyandwater .gov.lb

Ministry of Posts and Telecommunications

Tel:+961-979899 , url:www.mpt.gov.lb

Ministry of Public Works & Transport

Tel:+961-5-456482, Email:minister@mpt.gov.lb, url: www.mpt.gov.lb

Ministry of Industry

Tel:+961-427006, Email:ministry@industry.gov.lb, url:www.industry.gov.lb

Ministry of Labor

Tel:+ 961-1-556803, Email:ministry@labor.gov.lb; url:www.labor.gov.lb

B. Οργανισμοί

Investment Development Authority of Lebanon IDAL

Tel: +961-1-983306-9, Email:invest@idal.com.lb, url:www.idal.com.lb

Lebanese Customs House

Tel: +961-1-700115, Email:info@customs.gov.lb, url:www.customs.gov.lb

Council for Development and Reconstruction CDR

Tel: +961-1-981252-3, Email:msc-cdr@cdr.gov.lb, url:www.cdr.gov.lb

International Airport of Beirut (Rafic Hariri)

Tel: +961- 1 -628195/6/7, Email:dgca@beirutairport.gov.lb, url:www.beirutaeroport.gov.lb

Port of Beirut

Tel: +961-1- 580211-16, Email: info@portdebeyrouth.com , url:www.portdebeirut.com

The Lebanese Standards Institution, Libnor

Tel: +961-1-485927, Email: libnor@libnor.org , url:www.libnor.org

Γ. Φορείς / Επιμελητήρια

The Chamber of Commerce, Industry and Agriculture of Beirut & Mount Lebanon (CCIABML)

Tel.: +961 1 353390-3, +9611353391 Email: information@ccib.org.lb, url:www.ccib.org.lb,

Chamber of Commerce, Industry & Agriculture Tripoli

Tel: +961-6-425600/1, Email:cicat@inco-tr.com.lb, url: www.cciat.org.lb

Chamber of Commerce, Industry & Agriculture Saida

Tel: +961-7-720123, Email:chamber@ccias.org.lb, url: www.ccias.org.lb

Chamber of Commerce, Industry & Agriculture Zahle

Tel: +961-8-807375, Email: info@cciaz.org.lb, url:www.cciaz.org.lb

Federation of the Chambers of Commerce, Industry and Agriculture in Lebanon

Tel: +961 1 744 702, Email:webmail@cci-fed.org.lb, url:www.cci-fed.org.lb

Ομοσπονδία των Επιμελητηρίων Εμπορίου, Βιομηχανίας και Γεωργίας στο Λίβανο

General Union of Chambers for Arab countries

Tel: +961-1-814269/70, Email:admin@gucciaac.org.lb, url: www.gucciaac.org.lb

Lebanese Hellenic Business Council

Tel: +961-1-694000, Email:hr.admin@tamerholding.com, url:www.tamerholding.com

THE LEBANESE BUSINESSMEN ASSOCIATION

Tel: (961-1) 320 450, (961-3) 289 800, Email: rdcl@rdcl.org.lb, url:www.rdcl.org.lb/

Beirut Traders Association

Tel: 01 345735, Email :contact@beiruttraders.org

Association of Lebanese Industrialists

Tel: 01 350280, Email :ali@ali.org.lb

Order of Engineers and Architects of Beirut

Tel: +961-1-850 111, Email: info@ording.org.lb, url: www.oea.org.lb

Lebanese Contractors Syndicate

Tel: +961-1-611283, Email: dbank@lcsyndicate.com.lb

Real Estate Syndicate of Lebanon

Tel:+961-1- 566700, Email: info@real.org.lb, url: www.real.org.lb

Association of Travel &Tourist Agents

Tel: +961-1-200176, Email: lebtravl@inco.com.lb

Δ. Τράπεζες

Banque du Liban

Tel: +961-750000 , Email: bdlit@bdl.gov.lb, url:www.bdl.gov.lb

Association of Banks in Lebanon

Tel: +961-1-970500, Email:abl@abl.org.lb, url:www.abl.org.lb
